

Poštارина paušalirana.

ŠUMARSKI LIST

Izdaje Jugoslovensko Šumarsko Udruženje

Uređuje redakcioni odbor. — Glavni i odgovorni urednik: ing. Milan Marinović.
Uredništvo i uprava nalazi se u Zagrebu, Šumarski dom.

Izlazi jedanput mjesечно. — Članovi Udruženja dobivaju ga besplatno. — Za nečlanove pretpela 50 Din.

Br. 7.

Zagreb, 1. jula 1922.

God. 46.

Sadržaj:

Osmi juna 1922. — Prof. dr. Aleks. Ugrenović (Zagreb): † Prof. Franjo Šandor. — Ing. Ferd. Holl (Sarajevo): Jednostavni visomjer. — Ing. Petar Rohr (Našice): Eksproprijacija velikih šumskih posjeda. — Ing. Anton Šivic (Ljubljana): Državni nadzor gozdov v Sloveniji. (Nadaljevanje.) — Job, M. Jekić (Skopje): Nešto o šumarstvu u Francuskoj. — Ing. Janko Urbas (Maribor): Pohorje. — Literarni pregled. — Bilješke. — Lovstvo. — Iz Jugoslovenskog Šumarskog Udruženja. — Službene vijesti. — Iz uredništva i uprave.

ПРОМЕТНА БАНКА а. д. БЕОГРАД

На углу Кнез Михајлове и улице Књегиње Љубице.

Телеграм-адреса: ПРОМЕТНА БАНКА, БЕОГРАД.

Телефон број 229 и 1430.

Капитал 5,000.000— динара. Резервни фонд преко 4,500.000 динара.

Банка се бави свим банкарским пословима, експлоатацијом шума и индустријом дрвета, бродарством, експлоатацијом каменог угља из рудника „Тресибаба“, вађењем песка, шљунка и т. д.

Прима улоге на штедњу уз најповољније услове.

Финансира трговачка и индустријска прелузећа.

Našička tvornica tanina i paropila d.d. Zagreb

Mihanovićeva ulica 2. Telefon 5—11, listovni i brzjavni naslov Taninpila. Pilane u Sušine-Gjurgjenovcu, Andrijevcima, Ljeskovici, tvornice tanina, bačava, parketa i pokućta u Sušine-Gjurgjenovcu, ispostave u svim većim mjestima.

Proizvadja sve vrsti tvrdog gradjevnog i stolarskog drva, gorivo drvo, parkete, bačve za vino i pivo u svim veličinama.

Velika građanska

KUHARICA

upravo izšla!

Sadržaje stotine praktičnih i prokušanih recepta. Sastavljena uz sudjelovanje mnogih iskusnih gospoda.

288 str. vel. osmine.

Lijepo opremljena stoji Din 20—, poštom preporučeno Din 22—.

Nakladnik:

V. VOŠICKI, Koprivnica.

Zahtjevajte popis knjiga!

HRVATSKA SVEOPĆA KREDITNA BANKA

DIONIČARSKO DRUŠTVO — ZAGREB, ILLICA 25 u vlastitoj palači.

PODRUŽNICE: ČAKOVEC, KARLOVAC I VARAŽDIN.

Afilacije: Gradska štedionica d. d. Koprivnica, Banka i štedionica, Ludbreg i Veliko-Bečkerečka štedionica, d. d. Veliki Bečkerek. — Potpuno uplaćena dionička glavnica K 50,000,000—. Pričuve K 25,000,000—. Preuzima uz najpovoljnije ukamaćenje uloške na knjižice, u tekućem računu i na blagajničke doznačnice.

— Svi poslovi, koji zasjecaju u bankovnu struku provadju se najkulantnije.

— Robno odjeljenje. — Brojevi telefona: Zagreb 6-21, 7-37, 14-25 i 15-90. Čakovec 23. Karlovac 79. Varaždin 18. — Brzjavni naslov: Kredit.

JADRANSKA BANKA BEograd.

Delnička glavnica: Din. 30,000,000—. Rezerva: Din. 15,000,000—.

PODRUŽNICE:

Celje, Cavtat, Dubrovnik, Ercegnovi, Jelsa, Korčula,

Kotor, Kranj, Ljubljana, Maribor, Metković,

Sarajevo, Split, Šibenik, Zagreb.

Naslov za brzjavne: JADRANSKA.

Afiliirani zavod:

FRANK SAKSER STATE BANK

82 Cortland Street.

New York City.

Osmi juna 1922.

Kad je — prešavši Kalvariju sa svojim narodom i vjernom vojskom i takmeći se u hrabrosti s prvim junakom, a u trpljenju izjednačen posljednjem vojniku — dočekao s njima uskrsnuće i vratio im otetu i ostavlјenu rođenu grudu;

kad je utro suzu radosnicu nad veseljem naroda, koji je dočekao ostvarene snove pradjedova, da se tisućljetnim udesom razdvojeni sinovi jugoslovenskog naroda opet ujediniše;

kad je bio, da se pomalo zacijeljuju duboke rane ratom isparanog narodnog tijela;

kad su se razorani drumovi opet izravnali, a nad razrušenim ognjištima prosukljao dim iz novih dimnjaka;

kad su se pusti gorski potoci zapjenili preko kotača i turbina, a iz obnovljenih i novih twornica odjeknuo zvečanj kladivca i tutanj strojeva;

kad se iz parobroda vinuo gust dim i oni zaplovili pod našom zastavom po našem moru;

kad su se dubrave zazelenile, i iz njih začuo opet pijev slavulja;

kad je poljima ponovo zaorila pjesma orača, a iza njega se na krilima lahora zanjihalo bujno klasje;

kad je, učestvujući živo kod svih poslova obnove i opravka naroda i zemlje bio, da se vraća normalno stanje i svatko ide za svojim poslom;

kad je tome poslu donošenjem ustava osigurao određen pravac te ustanovio odnošaj države prema svom domu;

kad su se već i najumorniji odmorili od ratnih napora — onda je tek dospio, da misli i na sebe, da umornu glavu prisloni na rame vjerne družice, da osnuje svoj dom i savije gnijezdo svoje vlastite sreće.

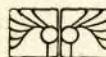
*Osmog juna doživjela je ujedinjena Jugoslavija sreću, da joj je **Nj. V. Kralj Aleksandar I.** doveo rumunjsku **Princesu Mariju**, koja postade prvom kraljicom ujedinjenih Jugoslovena u državi Srba, Hrvata i Slovenaca.*

U ovom velikom dogodaju vidimo stabilizovanje naše države, koja se učvršćuje iznutra i prema vani. Iznutra dobiva država jamstvo trajnosti i kontinuiteta u dalnjem razvitu. Prema vani dobiva ona izraz povjerenja u njezinu vedru i veliku budućnost, koju je i zaslužila ova mlada država, stvorena potocima krvi i junaštvom svojih najboljih sinova.

J. Š. U. imade naročitih razloga, da se veseli i pozdravi ovaj veliki dogodaj. Šumskoj produkciji, industriji i trgovini omogućen je razvitak samo u stalnom i mirnom milieu-u, jer one, kao malo koja privredna grana, računaju i rade s duljim periodama, u kojima ne podnose trzavica.

Šumari-lovci se još naročito vesele, jer je Nj. V. Kralj poznat kao strastven lovac. Vjerujemo, da će loveći po šumama i lugovima, brdima i dolinama upoznati izbliza naš rad i uvidjeti njegovu važnost i značaj u narodnoj privredi i u mukotrpnom poslu oko sačuvanja ovog velikog narodnog blaga, obnove zemlje i vitanja ratom zadatih rana.

***Živjela Njihova Veličanstva
Kralj Aleksandar i Kraljica Marija!***

Prof. Franjo Šandor.

Gospodarsko-šumarski fakultet univerziteta zagrebačkog — a po njemu i čitavo naše šumarstvo — zadesio je težak udarac. Iz redova njegovih nastavnika ugrabila je smrt najstarijega i najodličnijega. Otela nam ga je u naponu njegove muževne i stvaralačke snage te u času, kad je nama, njegovim saradnicima i otadžbini njegov um, njegova spremna, njegova beskrajna ljubav za rad bila od najveće potrebe.

Čitav njegov život bio je jedan neprekinuti lanac, neumorna žilava i čelična rada na velikome i prostranome polju nastave, čiste nauke te njene praktične primjene. On je zapravo bio onaj, koji je preuzeo na se teški zadatak, da presađujući nauku na tlo njene praktične primjene, utre prve puteve dizanju produktiviteta naših pržinâ i vriština. On je zapravo bio onaj, kojemu smo dužni blagodarnost, da je široki vanjski naučni svijet uopće znao za našu šumarsku visoku školu.

Pa i sama ga je smrt zatekla u radu, u kojem nije gotovo niti poznavao prekidanja.

Umro je na ekskurziji na stijenu i kamenju zagrebačke gore, koja mu je kao draga družica dala svoje najmilije uzglavlje, izdahnuo je uz oproštajni šapat šume, kojoj se tako tjesno priljubio, umro je u naručaju omladine, koju je toliko volio i radio za nju tvrdo vjerujući, da je ona najbolji zalog sretne naše budućnosti.

I tako se rastao od nas u času vršenja dužnosti, umro je smrću, koja niti je mogla biti ljepša niti dostojnija njega kao neutrudivog radenika. Jer ne samo da je radeći umro, već je još i umirući — radio!

Gubitak, što ga je pretrpio gospodarsko-šumarski fakultet smrću prof. Franje Šandora, ne da se ovaj čas pravo niti ocijeniti. Njegov rad — od prirode tih no intenzivan — traje već od osnutka šumarske visoke škole, dakle već pune dvadeset i četiri godine. Prema tome je pokojnik bio među nama najstariji nastavnik, koji je već četvrt stoljeća te bez prekida razvijao svoju djelatnost. Više od dvadeset godišta praktičnih šumarskih radnika te svi nastavnici šumarske struke na gospodarsko - šumarskom fakultetu oplakuju u prof. Franju Šandoru svoga negdanjega učitelja.

Kolika je bila spremna pokojnikova te koliki opseg njegova rada razbire se iz činjenice, da je on predavao ove discipline: mineralogiju, petrografiju, geologiju, nauku o tlu i staništu, kemiju tehnologiju i biokemiju. Naravno da su o ta predavanja bile vezane vježbe i ekskurzije.

Od odlučne je važnosti po naše šumarstvo — odnosno po kulturu našega tla uopće — činjenica, da je prof. Šandor bio među prvima u nas, koji je shvatio ogromnu važnost nauke o poznavanju tla i staništa za nas kao agrikulturalnu državu. On je kao čovjek, u kojega je bilo i geološkog i mineraloškog i kemiskog znanja, bio jedan od rijetkih, koji je posjedavao najšire preduslove, da pedologiji kao nauci u nas udare osnove. Kako je posjedavao odličnu sposobnost, da je znao brzo rasuditi praktičnu važnost izvjesnih primjenjenih disciplina, dao je državi poticaj, da se osnuje »Zavod za istraživanje tla«. No ne samo da je taj za nas vrlo važni institut pri- veden u život, već je prof. Šandor upravljao njime sve do svoje smrti.

Još i prije otvorenja rečenoga instituta nastojao je, da se i u nas uvede naučni rad na polju poznavanja tla. Već godine 1902. u ljetnim školskim praznicima polazi na rad u terenu s nekim stranim (ruskim i švedskim) agrogeologozima (prof. dr. Glinka, Treitz, Thamm, dr. Nesselmann).

Počev od 1910. izvodi u »Zavodu za izraživanje tla« sistemska ampeleološka istraživanja tla našeg vinogorja, koja su poslužila podlogom kod regeneracije vinograda. Rezultati ovih radova katalogizovani su u obliku matične knjige za svako vinogorje. U radu oko publikovanja kartografskog materijala prekinula je pokojnika smrt.

U institutu je započeto s izrađivanjem pregledne agrogeološke karte prethodno za Hrvatsku i Slavoniju. Na zahtjev vlade istraženi su pojedini tipovi našega tla (slanjače, vrištine i prezine).

Od godine 1910. članom je internacionalnoga agrogeološkoga komiteja, kojemu je bila zadaća da utvrdi jedinstvene metode u istraživanju tla. Na geološkom kongresu u Štokholmu izložio je zbirku tipova našeg tla i pre- davao o klimatskim tipovima tla u Hrvatskoj i Slavoniji. Na kongresu je ujedno vršio funkcije tajnika kongresnog odbora.

Kako je u poslijedne vrijeme započeo s naučnim radom oko ispitivanja tla i drugih naših krajeva, dopremio je nedavno zemlju s Kosova, da je naučno ispita.

Da prikažemo, kako je mnogo struk i opsežan bio rad prof. Franje Šandora, navesti ćemo ukratko sva ona polja, na kojima je pokojnik radio pored već rečenih poslova.

Član izvjestitelj acetilenskog povjerenstva (1903), predavač na strukovnom tečaju za učitelje, u geološkom povjerenstvu od-sječni geolog za agrogeološka kartiranja, zastupnik bana u pozvjerenstvu za procjenu vune, upravitelj ureda za ispitavanje papira i tkiva, zastupnik bana u povjerenstvu za novinski papir, član komisije za izradu novčanica.

Pored svega toga dospijevao je pokojnik i da živo literarno radi.

Počevši od 1911. članom je redakcijskoga odbora i suradnik internacionallnog časopisa za pedologiju.

Na poziv »Jugoslovenske akademije znanosti« učestvovao je kod naučnih ekspedicija broda »Vila Velebita« te je preuzeo istraživanja morskoga dna i kemijska istraživanja vode. (»Izvještaj o naučnom istraživanju Jadranskoga mora«. Jug. akademja 1913 i 1914.)

Posve je dovršena radnja: »Istraživanja o radioaktivitetu u Hrvatskoj i Slavoniji I. dio«, koja je naišla na priznanje peštan-skoga radijskoga instituta (prof. dr. Wesselsky).

»Izvještaj o radu agrogeološke sekcije. Ekskurzija u podravske rijeke. Ekskurzija u ličko i krbavsko kolje. Vijesti iz laboratorijskih agrogeološke sekcije. (Vijesti geol. povjerenstva. Svezak I.)

»Ekskurzija u podravske pjeske i u ličko polje. Sustavno ampelogeološko kartiranje. Slanjače u Srijemu. Istraživanja praporu u Srijemu, Bilo Gore i sa Rajne. Odredivanje vodljivosti nekih voda iz jezera. (Vijesti geol. povj. Svezak II.)

»Ampelogeološko kartiranje. Slanjače u Hrvatskoj i Slavoniji. Praporasti nanos otoka Suška. (Vijesti geol. povj. Svezak III., IV.)

»Prvi izvještaj o istraživanju tla šumskih kultura u Lici. (Vijesti geol. povj. Svezak V. i VI.)

Od knjiga napisao je ove:

»Opskrba vodom u Hrvatskoj i Slavoniji«. Zagreb 1907. I. svezak, 356 str., 82 slika, II. svezak: načrti.

»Kemija i mineralogija«. IV. izdanje 1919.

»Anorganska kemija«. II. izdanje 1918.

»Organska kemija«, čistopis udešen za štampu.

Pored svega ovoga rada prof. Franjo Šandor živo je saradivao na internim fakultetskim odnosno univerzitet-skim radovima. Naročito je saradivao kod osnivanja gospodarsko-šumarskoga fakulteta te mu je i bio prvim dekanom kao i kod izradivanja novoga jedinstvenoga univerzitetskoga zakona.

Za zasluge odlikovan je ordenom bijelog orla V. stepena.

Umnoga radnika, druga, prijatelja i učitelja prof. Franju Šandora, kr. javnoga redovitoga profesora gospodarsko-šumarskoga fakulteta na sveučilištu zagrebačkom ote nam hladna smrt 20. maja 1922. Mrtvo tijelo neprežaljenoga pokojnika dostoјno predadosmo materi zemlji.

U ime nastavničkog zbora gospodarsko-šumarskoga fakulteta oprostio se sa pokojnikom pisac ovih redaka ovim slovom.

* * *

Žalobni zbore! Mili druže!

Tko bi u ovome času mogao da nađe dovoljno riječi, da njima iskaže svu bol, što nam prolama dušu, bol dubljeg nego ovaj svježi i još nesklopljeni grob — bol za izgubljenim drugom?

Tko bi u ovome času mogao da nađe dovoljno snage, da razmrsti splet crnih i tužnih misli, što se savio oko našeguma i sjeda na grudi svom težinom ove svježe zemlje!

Tko bi u ovome času tuge mogao da izmiri nizove svijetlih i dragih uspomena sa mračnom i ledenom zbiljom?

Vedrog, proljetnog, sunčanog popodneva pošao si u Zagrebačku Goru, vodeći brižnom rukom marna nastavnika omladinu, da je učiš, kako se zagleda u kamenu dušu gore, da je učiš, kako se osluškuju otkucaji vječnog njenog srca!

A nisi slutio tužan, da je to poslijednji put, što Te vinala na grudi tek ozelenjela gora. Nisi slutio jadan, da je to poslijednji zagrljaj matere zemlje, iz koga više povratka nema!

I kad pade prvi mrak, sniješe — ojađena srca i slomljene duše — učenici učitelja svoga sa planine mrtva zavazda!

A kad do nas stiže crni glas, nama, drugovima Tvojima bi, kao da nam neka ledena i gruba sila razbi redove naše, kao da nam silan vihor obori stablo, koje se već nemalo trideset godina grana na njivi narodnoj, noseći ploda obilata.

I sve se to zbi baš u času, kad nam je Tvoje znanje i sprema, Tvoje ogromno životno iskustvo, Tvoj neviđeni

mar, beskrajna istrajnosc i energija bila za izgradivanje gospodarsko-šumarskoga fakulteta — a po njemu i sretne narodne budućnosti — potrebnija nego ikad prije.

Mili druže! Tebe više nema među nama živa. No široke brazde Tvoga dugotrajnoga i žilavoga rada još su sveže. Narodna njiva Tvojim je trudom duboko podorana. Sjeme, što si ga uzgojio, još će dugo donositi ploda domovini.

Mi, drugovi Tvoji, znajući predobro, što je s Tobom izgubila i nauka i nastava i privreda i otadžbina — a i mi svi — održat ćemo u našim srcima trajnu i harnu uspomenu na Tebe kao naučnog radnika, nastavnika, druga, prijatelja i učitelja našeg, čuvajući je u amanet potomstvu. A narod — sav naš ujedinjeni i oslobođeni narod — koristeći se plodovima Tvoga rada, moći će da Te blagoslijivlja i da kliče zajedno s nama:

Slava Franji Šandoru!

Prof. dr. Aleksandar Ugrenović.

Inž. Ferdinand Holl (Sarajevo):

Jednostavni visomjer.

Prodajom drveta na panju dolazi mjerjenje visine stabala, koje se je prije upotrebljavalо samo za šumsko-taksatorske svrhe, sve više i više među svakdanje poslove šumarskih organa, kojima je povjерено izdavanje te kubisanje stojećih stabala.

Većina šumskih organa pomaže si doduše tako, da procijeni visinu stabla od oka, što je istina jednostavno, no samo za vrlo izkusne šumare upotrijebivo. Dok se ne stekne vještina, da se visina stabla na 1 m tačno procijeni, traje dugo, a pogriješke u tom pogledu i za više metara nijesu rijetke dapače i za iskustvog šumara. Zato će mjerjenje pomoći visomjera ostati za tačno opredjeljivanje visine i time i mase stabla i u buduće neizbjježivim.

Visomjer je stoga danas tako važna sprava, da bi trebalo, da je svaki šumarski organ sobom u đepu nosi kao i metar.

Šumaru stoji na raspolaganju mnogo sprava za mjerjenje visine stabala. Da su se od svih ovih sprava mogle u praksi udomaćiti samo nekoje, uzrok je taj, što su te sprave ili komplikirane te sbog toga preskupe, ili što je njihova upotreba vezana na uvjete, koji se ne mogu u svakom slučaju ispuniti. Do sada najviše upotrebljavani visomjeri od Faustmann-a, Weise-a i Pressler-a preskupi su u sadašnje doba te samo za školovanog šumara prikladni, koji je vješt rukovođenju osjetljivih aparata.

Da se tome doskoči te da se svaki šumarski organ, koji ima posla s izdavanjem i kubisanjem stabala na panju, kao i trgovac, koji kupuje takova stabla, može poslužiti spravom za mjerjenje visine, nastojao sam da iskonstruišem visomjer, koji, što se tiče tačnosti, ne zaostaje za gore navedenim visomjerima; što se pako tiče rukovođenja, ono je tako jednostavno, da se s njim može svaki šumarski pomoći organ poslužiti.

Kao većina visomjera, temelji se i taj novi na principu sličnosti pravokutnih trokuta, no bitno se razlikuje u konstrukciji.

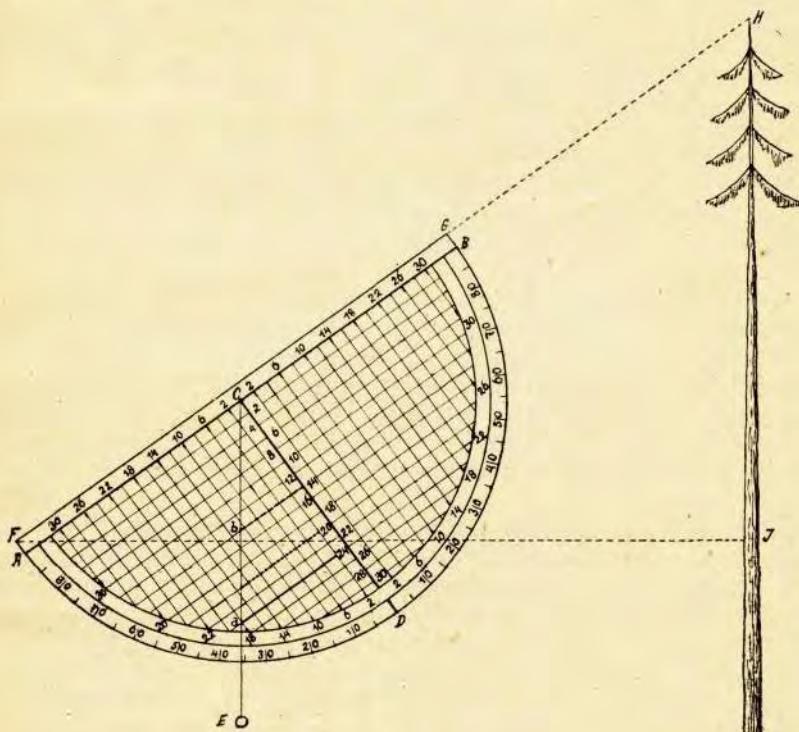
Na polukružnoj daščici od 1 cm debljine i 14 cm promjera nalazi se na jednoj strani nacrt u obliku kvadratične 2 mm guste mreže.¹ Ta mreža razdijeljena je sa polumjerom (CD) (vidi sliku), koji стоји okomito na promjeru (AB), u 2 kvadranta, te sadržaje dvije škale: jednu za udaljenosti a drugu za visine. Škala za udaljenosti nalazi se na polumjeru (CD), a škala za visine na promjeru (AB); osim toga je škala za visine označena na peri-

¹ Naert može biti napravljen na goloj daščici samoj ili na papiru ili na tablici od lima. Sbog jeftinoće sam se odlučio za papir, koji je na daščici prijepljen te s lakom namazan kao visomjer Presslerov.

feriji mreže. Po tome pokazuju vodoravne t. j. crte mreže usporedne sa promjerom AB udaljenosti od stabala a vertikalne t. j. crte usporedne s polumjerom CD, visine stabala.

U središtu polukruga (C), u kojem se siječe škala za udaljenosti sa škalom za visine, učvršćen je visak od svilene niti s olovnom kuglicom (E). U miru t. j. ako se visomjer ne upotrebljava, metne se kuglica u rupicu, izbušenu postrance na pločici. Posebnog okulara za viziranje nema, nego se vizira slično kao kod Presslerovog visomjera, uzduž plohe (FG).¹

Na periferiji polukruga (ADB) nalazi se škala u gradima, a na stražnjoj strani dašćice ručica za držanje.

Rukovođenje je sasma jednostavno: Motrioc se stavi na kojegod mjesto, s kojega vidi vršak i podnožje stabla, odmjeri vodoravnu udaljenost od stabla te vizira uzduž plohe (FG) na vrh stabla. Ako vizura pogđa vršak stabla, nagne dašćicu na jednu stranu — upravo kao kod Presslerovog ili Weiseovog visomjera, da se visak na dašćici stabilizuje. Sada gleda motrioc, gdje visak siječe vodoravnu crtu mreže, koja pokazuje udaljenost

² Nema sumnje, da se može i jednostavni okular i objektiv na dašćici učvrstiti; od toga se je odustalo radi skupoće.

od stabla. Komad ove crte od polumjera daje visinu stabla od očiju motrioca do vrška, a pročita se na škali za visine. Isto se tako postupa kod visiranja na visinu panja. Dobivena dva broja se saberi, ako leže na obim kvadrantima, te se jedan od drugoga odbije, ako leže na istome kvadrantu.

Primjer neka razjasni postupak:

Ako je udaljenost od stabla 24 m , to nam pokazuje vodoravna crta mreže, koja ide kroz br. 24 na vertikalnoj škali, udaljenost od stabla. Ovu crtu sijeće visak u tački (a). Udaljenost (a) od polumjera (CD) daje nam visinu stabla (HJ) iznad očiju. Ovu visinu pročitamo na vodoravnoj škali ili na periferiji mreže, u našem slučaju kao 18 . Visina komada stabla (HJ) iznosi dakle 18 m .

Ako se dogodi, da je udaljenost od stabla veća nego što pokazuje vertikalna škala, ili ako je visina tako velika, da visak sijeće crtu udaljenosti izvan mreže, to se pročita visina na crti od pola udaljenosti, a dobiveni broj se podvostruči.

Primjer: Udaljenost je 28 m . Visak sijeće crtu u udaljenosti izvan mreže. U tom slučaju se pročita visina na crti od polu-udaljenosti t. j. na crti od 14 m . Ovu crtu sijeće visak u tački (b), koja je udaljena od polumjera $10\frac{1}{2}\text{ m}$, što pročitamo na škali visine. Visina dotičnog komada stabla je prema tome $10\frac{1}{2} + 10\frac{1}{2} = 21\text{ m}$.

Drugi primjer: Udaljenost motrioca od stabla je 40 m . Ova se udaljenost ne nalazi na visomjelu. Usprkos toga može motrioc vizirati na vršak, a visinu pročitati na crti, koja pokazuje udaljenost od 20 m , te dobiveni broj podvostručiti. U našem slučaju bismo dobili $15\frac{1}{2} + 15\frac{1}{2} = 31\text{ m}$. Moguće je dapače visinu pročitati iz trećine ili četvrtine udaljenosti te dobiveni broj po tro- ili četverostručiti. Naravno, da se u takovim slučajevima tačnost umanji.

Dok se kod visomjera navedenih na početku mora da mjeri udaljenost od stabla uvijek prije viziranja, omogućuje ovaj visomjer viziranje i prije poznavanja udaljenosti od stabla, što je mnogo prikladnije. U tom slučaju se kod viziranja ne pročita visina na mreži nego kut, koji pravi visak sa vizurom i to na škali s gradima, a tek onda, ako je udaljenost poznata, pronađe se visina, polažući visak na dotične grade na poznati način.

Kako se vidi, može motrioc sa kojega god stajališta naći visinu, ako od ovoga stajališta može vizirati na vršak i podnožje stabla i mjeriti udaljenost od stabla.

Budući da polumjer sa škalom udaljenosti dijeli dašćicu u dva kvadranta i da nema posebnog okulara i objektiva, to se može visomjer rukovoditi s desnom i s lijevom rukom, kako je tko naučen.

Princip ovog visomjera nije nov. Već König je upotrijebio pačetvornu dašćicu sa kvadratičnom mrežom i viskom za mjerjenje višine stabala.¹ No taj je visomjer bio nezgodan za upo-

¹ König's Forstmatematik 1864.

trebu te se stoga nije mogao da udomaći u praksi. Ovaj novi na istom principu sagrađeni visomjer je u tom pogledu mnogo prikladniji, dade se lako u džep staviti te odgovara radi lakog rukovođenja potpuno svrsi, kojoj je namjenjen: naime da podupire šumarski organ pri kubisanju stojećih stabala.

Još nešto o škali s gradima. Ovaj je visomjer snabdjeven gradima sbog toga, da se može upotrijebiti i za određivanje nagiba tla, što je nužno kod opisivanja stojbine. Viziranjem niz ili uz obronak na točku stabla, koja leži u visini čovjeka, može se nagnuće tla lako naći. Ovdje se naime ne radi o opredjeljivanju nagiba tla tačno na 1 stepen nego samo približno, što je dostatno kod opisa sastojine, gdje se tlo prema nagibu obično uvrsti u 5 razreda kao ravno, lahko nagnuto i t. d.

Da se može ova škala dobro upotrijebiti i kod mjerena visine, navedeno je gore.¹

Ing. Petar Rohr, Našice:

Eksproprijacija velikih šumskih posjeda.²

Uдовoljavajući pozivu Glavne Šumarske Direkcije Ministarstva Šuma i Rudnika od 24. II. 1922. br. 3201., slobodan sam ovime iznijeti svoje mišljenje na stavljena pitanja povodom eksproprijacije velikih šumskih posjeda, u najboljoj namjeri, da poslužim dobroj intenciji.

Članak 41. Ustava predviđa eksproprijaciju velikih šumskih posjeda u korist države i samoupravnih tijela. Radilo bi se dakle samo o tome, da se nadje stručnjački najshodniji oblik, prema kojemu bi se imalo prigodom same eksproprijacije postupati, dok bi pitanje da li, zašto i u kojim se slučajevima imade veliki šumski posjed, ukoliko se isti sada nalazi u vlasnosti privatnika ekspropriisati, bilo izlišno.

No isti taj članak ustava predviđa ipak i mogućnost, da veliki šumski posjedi mogu i nadalje biti svojinom drugih javno-pravnih tijela.

Uredba pak od 27. juna 1921. »O organizaciji šumarske službe u kraljevini SHS« ne dira u načelo privatnoga šumskog posjeda — a i sama pitanja, koja su predmetom ovoga elaborata

¹ Visomjer se može nabaviti kod izumioca. Cijena mu je, skupa s koricama, 25 Din i poštarnica.

² Pod ovim naslovom donosit ćemo odgovore članova V. sekcije J. S. U. stigle na poznata pitanja Ministarstva šuma i rudnika. Odgovore ćemo donositi bez obzira na to, da li se s njima slažemo ili ne pridržajući si pravo, da se na njih naknadno osvrnemo.

ne isključuju tu mogućnost, jer govore o »maksimumu« o »ekstenčnom minimumu«, te o onakovim objektima, koji su »industrijalizirani« ili, »koji sa svojim produktima snabdijevaju druga industrijska postrojenja«.

Prema ovdje istaknutom namjeravam, da dadem izražaja svome šumarskom osvedočenju, no prije nego pređem na konkretniranje svojih odgovora, neka mi bude dozvoljeno svratiti pozornost no onu vječnu istinu, kojoj nas uči prošlost svekolikog šumske kulturnog razvijatka.

Živući u kolu drugih, kulturom i gospodarskom historijom jednako bogatih ili bogatijih naroda, naročito našega kulturnoga zapada, mi i nehotice upoređujemo i primjenjujemo njihove prilike sa našima, — a sve u nastojanju, da iza njih po mogućnosti ne zaostanemo, već, da ih ako i ne prestignemo, a ono za sada barem stignemo.

Promatrajući njihove uspjehe na kulturnome i gospodarskome polju ne smijemo da s nerazumjevanjem pređemo i preko cijelogona onoga niza događaja u ranije doba njihovog postepenoga razvijatka, u kojemu bi lahko mogli naći neku, rek bi, analogiju, neku sličnost s današnjim našim prilikama; jer socijalnih trzavica s ekonomskom podlogom bilo je i kod svih tih naroda dosta. Ti narodi »zapada« ne imadoše pred sobom primjera, već su, upućeni na svoje vlastito shvatanje i mudrost, rješavali te svoje ekonomske probleme s više ili manje sreće, na veću ili manju korist odnosno štetu vlastite si države i državljanata, a s gurno u najboljoj namjeri, da učine nešto dobrog.

Interesuje nas dakle njihova nacionalno-ekonomska povijest gledom na šumarstvo, i razvitak istoga do danas.

Mi dakle, koji stojimo danas u znaku jedne socijalno-ekonomske borbe, imademo eto već primjer pred sobom. Nijesmo više upućeni na vlastito iskustvo, već imademo priliku, da u historiji njihovoga šumarstva potražimo sve ono, što je za prosudjivanje i rješavanje našega problema od važnosti, — obzirom na naše prilike i na naše potrebe, birajući tako ona, kod njih oprobana sredstva, da ne zapadnemo i u njihove grijeske, već da se koristimo njihovim iskustvom.

Mi znademo, da su neke tih zapadnih zemalja svojim šumama u prošlosti poklanjale malo ili nikakove važnosti. Tako su neke, bilo iz pretjerane pohlepe za obradivim zemljишtem u poljsko-gospodarske svrhe, ili iz prevelike pohlepe za novcem, trgovinom ili laganim prehranjivanjem stočnoga blaga (popašom), zanemarile pravovremeno odrediti dostatne zaštitne mjere te ostale gotovo bez ikakovih šuma.

Tako n. pr. Engleska, Belgija, Danska, Švedska, Portugal sa svojih jedva 3 do 6% šuma od sveukupne svoje površine, te Španjolska sa nekih 15%, a i Italija sa nekih 20% kvalitativno mršavih šuma, dok su n. pr. Francuska i Njemačka još do danas uščuvale oko 30% svoje površine kao šumu.

I baš tomu momentu, što je u tim dvim zemljama, gdje je nepromišljena socijalna tendencija tadašnje politike, kao za-

stranjelog »mentaliteta«, te krivo zasnovana ekonomска prognoza na štetu šume u više navrata tako loše, gotovo katastrofalno djelovala, imade možda šumarstvo cijelog svijeta da zahvali, što je odlučnošću pravovremene spoznaje uspjelo, da i te dvije zemlje ne ostadoše bez šume i šumarstva. Možda su baš ti momenti pogibije bili odlučni za činjenicu, da je kultura šume u te dvije države, uvedavši istu onu »kulturu«, u ime koje su se šume do tada poništavale, i u samu šumu, dosegla vrhunac, te danas odlučno dominira cijelim naučnim smjerom cjelokupnoga šumarstva svijeta.

Promatramo li naše prilike u šumarstvu danas, držim, da bi bio neoprostiv grijeh, kada bi prenaglili odlukom naših temeljnih pojmoveva u šumarstvu pod dojmom momentanog raspoloženja izvan šumarskih krugova.

Pod sličnim dojmovima i prilikama bilo je i prije i drugdje uništavanja, pa strogog čuvanja, bilo je ludoga krčenja, pa radikalnoga ekspropriisanja, onda opet bezglavog individualnog dijelenja, pa opet sabiranja u gospodarski veće cjeline, dok se konačno nije ipak staložila spoznaja, da je glavna zadaća šumarstva podizanje što veće produktivnosti tla, u savezu sa što racionalnijim vođenjem šumskoga gospodarstva i što intenzivnjom industrializacijom istoga — bez obzira na to, tko je vlasnik šume.

Pitanje vlasnosti zaostaje i davno već ne sačinjava više težište kakovoga socijalnoga problema. Ekonomsko-industrijski momenat, vođen slobodnom inicijativom privatnika, a podupiran autoritetom državne vlasti, mjerilom je ne samo kulturne visine, već i gospodarske snage bilo koje države, dakle i onih, koje su prošle i preživjele sve moguće socijalne, ekonomске i političke trzavice, te su često pod utjecajem tih momenata padale iz jednoga ekstrema u drugi, nanoseći štete i državi i narodu. Usvojiv netom izražene principe, vidimo šumarstvo baš tih dviju naroda danas na najvišem mogućem stepenu kulture. Vidimo kulturu, koja služi svim ostalim narodima primjerom i uzorom — pa i nama.

Upućeni smo na to, da se služimo produktom njihovoga iskustva, rezultatima njihovoga iztraživanja i znanja, pa nije potrebno da udarimo putem njihove ranije nevolje, da i mi probemo što no riječ »kroz sito i rešeto«, nego uzev u račun naše prilike da odaberemo onaj put, koji će nas osigurati protiv svih nepotrebnih i teških socijalnih, ekonomskih, financijalnih, pa i političkih potresa.

To je put evolucije!

Ako se imade naše današnje stanje da likvidira, da se stvori novo, onda mora da su razlozi za takovu tešku operaciju barem isto tako veliki kakova je korist, koju novo stanje donosi.

Kod našega pitanja eksproprijacije radi se o objektima od goleme narodno-gospodarske važnosti.

Načelno se narodno-gospodarska važnost nekoga poduzeća

s pitanjem vlasnosti. Njegova važnost proizvire iz samoga objekta, a ne iz vlasnosti. Vlasnost kao takova može da objektu dade samo veću ili manju važnost u toliko, u koliko će htjeti, moći i znati da mu digne njegovu apsolutnu, financijalnu i opću vrijednost, te je u tome pogledu jedino važno, gdje su bolji i sigurniji preduslovi za podizanje i podržavanje tih vrijednota. O tome valja da u dalnjem toku te rasprave do zaključka dodjemo.

Zato, ako postoji realna, a ne samo idealna potreba, da se eksproprijacija u naumljenom smislu provede, onda moramo biti i svjesni veličine te mjere. Moramo biti svjesni goleme odgovornosti, koju preuzimamo, jer ta transakcija, koja mora da bude i pravedna, u stanju je, da — prenaglo provedena — izazove jednu silnu gospodarsku i industrijsku, socijalnu i financijalnu, reakciju, koja bi mogla odjeknuti mnogo dalje nego i mislimo — dakako na našu štetu.

Moramo biti svjesni puta, kojim udaramo!

Držeći na umu član 41. našega ustava, držat ćemo u vidu i sve one mogućnosti, koje nam daje i ustav i uredba, a i ova pitanja u pogledu eksproprijacije, kao i pitanje, pod kojim izvjesnim uvjetima da se omogući daljnje održanje privatnoga velikog šumskog posjeda i zašto.

Prema tome prelazim na pitanje, da li postoji i ukoliko postoji socijalna, ukoliko ekonomска potreba?

Ne mogu, da se upustim u razglasbanje političko-nacionalnoga motiva s jednostavnoga razloga, što taj momenat danas, kada je sva vlast našega državnoga autoriteta usredotočena u našim rukama, ne držim toliko važnim. Zato, jer sam uvjeren, da državna vlast raspolaže uvijek s toliko moći i sredstava, da taj momenat, ukoliko se tiče kakovoga državi nepočudnoga elementa, može da eliminira, i što je konačno pojedincu privatniku teško izricati sud u tako teškim pitanjima i punovažnim problemima, dok je državnoj vlasti samoj u takovim pitanjima nepočućen uvid mnogo lakši.

Kolikogod se klanjam ideji našega Jugoslovenstva, ipak držim, da je političko-nacionalno-odgojni momenat našega se-ljaka težište našega sveukupnoga nacionalnoga i političkoga nastojanja.

Samo davanjem i dijelenjem stvarnih dobara u ruke širokih naših masa, na štetu našega gospodarstva, koje prestavlja naj-solidniju osnovnicu našega samostalnoga državnoga života, ne podiže se ni politička ni nacionalna svijest našega seljaka, koji svako »davanje« smatra slabošću onih, koji daju, te uslijed toga to lahko i zaboravlja. Efekat, za kojim se je išlo, nije nikada i nikako polučen, jer:

»daj 99 puta a stoti puta ne, onda nijesi nikada dao«. Gubitak je dvostruk.

Svako davanje stoga, koje se ne osniva na istinskoj socijalnoj potrebi ne može da koristi trajno. A i ono davanje, koje je na taj potrebi osnovano, ima da se prilagodi više naravnim me-

todima. Asocijacija postojeće potrebe i volje za namirenjem tog nedostatka moguća je samo na osnovu faktično ustanovljene nužde i solidnoga, opreznoga provođenja stanovite reforme. Ne smijemo da zapadnemo u fatalne griješke agrarne reforme, koja je doduše bila potrebna, ali joj se je pomakla osnovka socijalne nivelacije na sklisko političko polje. Pozitivna posljedica toga nesolidnoga »dijeljenja« jeste samo ta, da je produkcija pala na minimum — a cijena najvažnijega agrarnoga produkta porasla na maksimum. To živo osjećamo svi!

Smjer političko-nacionalnoga djelovanja naših vlasti i nacionalnih krugova određen je onim postotkom analfabetizma, koji i u samoj »kulturnoj« Hrvatskoj iznosi 45%, i više.

Prelazim dakle na socijalno-ekonomski motiv.

Taj postoji u toliko, koliko i socijalno-ekonomski razlog, t. j. nužda. Uzmemo li u obzir cijelokupnu površinu šuma u našoj državi i sveukupni broj žiteljstva, t. j. $8\frac{1}{2}$ milijuna hektara šume, što odgovara godišnjem prirastu od preko 20 do 24 milijuna m³ drveta, i $12\frac{1}{2}$ milijuna žiteljstva, onda je jasno, da unutar takove države nebi smjelo da bude ni govora o kakovoj socijalno-ekonomskoj brizi u pitanju šume t. j. drveta.

Znademo, da je drvo naš najvažniji izvozni artikl. To je jasno, jer ne samo da je u inozemstvu mnogo tražena baš naša kvaliteta hrastovine, nego i zato, što raspolažemo sa znatnim suvišcima. O tome nema sumnje.

Ako se dakle govori o socijalnoj nuždi na drvetu u Jugoslaviji, to se pri tome može ozbiljno misliti samo na one krajeve, koji ne imaju šume, jer gdje ima šuma, ima i drveta, a gdje ima drveta ne smije i ne može da bude oskudice na drvetu. To su slučajevi lokalnoga karaktera i značenja, koji ovise o prostornome rasporedu i smještaju šume, iz toga ali također, u našim prilikama ne smije i ne može da bude govora o zbiljskoj socijalnoj nuždi, jer mogućnost nivelacije u tom smjeru leži, u glavnome barem, u rukama naše državne vlasti. U koliko ta mogućnost momentano ne postoji, to je ona ipak samo pitanje vremena i finansijskih srestava, čime će se imati bez sumnje da pozabavi saobraćajna politika naše države.

Saobraćajna politika mora računati s tom socijalnom potrebom naših na drvu oskudnih krajeva, te će brza, jeftina i lahka mogućnost prevoza drveta u te krajeve tu socijalnu skrb posve elemenirati moći. Onda će socijalna nužda postojati u toliko, u koliko će ona samo potencirati potrebu što intenzivnijeg saobraćaja, te što racionalnijeg i potrajnjeg šumskoga gospodarstva u šumama koje danas već postoje, dok će se ekonomska strana toga pitanja imati riješiti osnutkom šuma na svim onim kompleksima, koji su za drugu vrst kulture nepodesni, to je ponovo pošumljivanje.

Saobraćajna i ekonomska politika države imade i onako da vodi računa sa snabdijevanjem žitom oskudnih krajeva, pa će, u koliko se oskudica na žitu i drvu donekle i prostorno podudara, socijalnoj brizi naše države učiniti najveću uslugu.

Tamo dakle, gđe šume imade, nitko ne mora da osjeti ili čak možda i trpi kakovu oskudicu na drvetu. Prema tome ne može biti ni govora o kakovoj socijalnoj potrebi. A ukoliko možda na nekojim mjestima i postoje izvjesne teškoće u mogućnosti nabavke, to su tu po srijedi sigurno razlozi kakove momentane situacije, razlozi tehničke naravi ili opće skupoće. A koga danas ta briga ne tišti?

Ukoliko bi se pako pokazivale neprilike iz neopravdanih ličnih motiva — to, ako takove u opće mogu da postoje, ti razlozi ne mogu da se nazovu potrebom, te se mogu da riješe vrlo kratkim putem, koji vodi preko političkih, dotično šumskih vlasti. Nikako to pak nijesu kakovi ekonomski ili čak socijalni problemi, te se mogu jednostavnim administrativnim putem da odstrane.

Primjera radi navodim:

Županija virovitička broji oko 217.000 duša, na ukupno 845.643 kat. jut. ukupne površine, od koje su 37.2% šume, dakle oko 317.124 jutara šume.

To znači, da na 1 dušu otpada oko $1\frac{1}{2}$ kat. jut. šume. Predpostaviv, da ta šuma uz recimo 80 do 120 god. ophodnju može da u srednje dobrim prilikama poprečno odbacuje 2 m^3 sjećivoga prihoda po jutru, to se ukazuje kao sveukupni prihod te šume poprečno oko 634.000 m^3 drva godišnje.

Uzev da je godišnja potreba cijelokupnoga stanovništva županije virovitičke $300 - 320.000 \text{ m}^3$, onda se ukazuje nakon podmirenja cijelokupne potrebe višak od kojih 300 do 314.000 m^3 godišnje, te je gotovo smiješno govoriti, da postoji, ili da bi mogla postojati kakova socijalno-ekonomска potreba, i u onome slučaju, kada bi cijela tu navedena šumska površina bila u rukama privatnoga veleposjeda — koji je navodno svemu zlu kriv — jer svako šumsko gospodarstvo raspolaže uvijek i s takovim materijalom, koji ne može biti inako upotrebljen, nego za namirjenje lokalne potrebe, te je svaki šumovlasnik sretan, da ga može upotrijebiti.

Ako pako uzmemo u obzir, da stanovništvo županije virovitičke nije samo zemljoradničko, nego dobrom svojim dijelom i gradsko te da imade i znatan broj obrtnika i činovnika, koji u normalno vrijeme troši i ugalj mjesto drva, te da je i sam potrošak na drvetu u potonjih znatno manji nego u seljaka=zemljoradnika, jer je prisiljen da vodi svoje kućanstvo ekonomski bolje nego seljak, to se i taj račun mijenja u korist izraženog viška, odnosno i u korist seljaka kao neracionalnijeg konzumenta. Taj je uz ostalo već i poradi toga neracionalniji u ekonomiji svoga kućanstva, što se velikim dijelom može kao ovlaštenih z. z. kojih u županiji imade 223 sa $44\frac{1}{2}$ hiljade kat. jut. šume i šumom ob raslih pašnjaka — i besplatno da drvari.

Ili uzmimo kotar Našice! Kotar našički broji 164.435 kat. jut. sa kojih 40.000 duša. Od ove je površine nekih 46% šume ili 77.000 kat. jut. (bez pašnjaka!). To znači, da tome žiteljstvu, koje potrebuje 55 do 60.000 m^3 drva godišnje, stoji na raspola-

ganje — uz istu predpostavku kao gore — oko 154.000 m³ drveta, tako, da nakon podmirenja cijelokupne potrebe kotara pretiče kao suvišak oko 100.000 m³ drveta.

Ili napokon upravnu općinu Našice!

Područje ove općine obuhvata oko 32.500 kat. jut. od kojih je nekih 17.432 kat. jut. šume, a broji oko 10.500 stanovnika. Označiv ukupnu potrebu stanovništva cijele općine sa 13 do 15.000 m³ drveta godišnje, a ukupni sječivi prirast šume sa recimo 34.000 m³, onda se pokazuje kao višak 19.000 m³ drveta godišnje. Ako pako uzmemo, da se jedan dio toga žiteljstva, jer su ovlaštenici z. z. na površini od p. p. 1000 kat. jut. šume i isto toliko dakle p. p. 1000 kat. jut. drvom obraslih pašnjaka — besplatno drvari, onda se zaista ne može s pravom govoriti o kakvoj socijalnoj potrebi na drvetu.

Ako uza sve to kod nekojih recimo z. z. šuma ne može da namiruje potrebu, onda u prvom pogledu treba da se upita, da li šuma te z. z. odbacuje onoliki sječivi prihod na godinu, koliki bi ona po svim preduvjetima morala da odbacuje? Istražujući to naići ćemo sjegurno na kojekakove gospodarske nedostatke u samome gospodarstvu, ali o tom kasnije.

U svim tim slučajevima može da se govorи jedino o »kućnoj« potrebi, ta ali niti je ekonomskog niti socijalnoga karaktera. Za one krajeve pako, koji po svojim mjesnim prilikama ne mogu da dođu do drveta, kako sam već istaknuo, naš saobraćaj je jedini i najveći socijalno-ekonomski problem, koji treba riješiti što skorije jednom dobrom i praktičnom saobraćajnom politikom.

Šume i drveta imademo dosta, treba nam samo dosta i jeftinih željeznica te parobroda, da možemo to drvo dobiti onamo, gdje ga trebamo.

U pravom dakle smislu riječi socijalno-ekonomске potrebe za ekspropriaciju ne nalazimo.

Ako je ali naš ustav načelno ipak usvojio ideju ekspropriacije, to logično gornjemu prikazu nije mogao biti odlučan za to socijalno-ekonomski motiv, a ako taj eliminiramo, onda osim nacionalno-političkoga, — koji u današnjim prilikama ne bi mogao, po mome uvjerenju, da bude od tolikoga upliva na rješavanje tako teških ekonomskih, a još težih financijalnih problema, — može da bude još samo razgovora o nacionalno-ekonomskim razlozima.

Već sam jednoč istakao, da nacionalno-ekonomска važnost nekoga tijela proizvire iz samoga objekta, te je uz jednakе uvjete prosperiteta dakako neovisna o pitanju vlasnosti.

U pitanju vlasnosti odlučuje dakle jedino momenat, u čijoj vlasnosti je pitanje prosperiteta bolje zagarantovano, i u čijoj vlasnosti dolazi taj prosperitet do što jače intenzivnosti i izražaja.

Ako je ta garancija bolja, ako je ta intenzivnost izrazitija, nalazi li se gospodarski objekat u posjedu države, onda je i nacionalno-ekonomski opravdano, da država bude vlastnikom svih gospodarskih objekata. Ako to ali nije, ako je sve to isto tako,

ili još i bolje osjegurano u rukama privatnika, onda i narodno-gospodarski momenat — otpada.

U analizi ovih pitanja imade bez sumnje mnogo momenata, koji su zajednički i s nacionalno-ekonomskog stanovišta jednako vrijedni, nalazi li se gospodarski objekat, dakle šuma, u rukama države ili u rukama privatnika. To su momenti opće važnosti, koji su u savezu s pitanjem općega opstanka tih objekata i njihovoga blagotvornoga utjecaja na okolicu u i izvan šume, u kojliko je ova neizcrpivi rezervoar hlada, vlage i t. d.

Prema dosadanjem iskustvu, ne potcenjujući pri tome absolutnu vrijednost države kao šumoposjednika, ne teku ti zajednički momenti nacionalno-ekonomskne važnosti dalje, nego do onoga časa u gospodarstvu samome, gdje mjerilom racionalnosti i intenzivnosti, dakle i modernoga prosperiteta postaje — novac, a taj je — htjeli ili ne htjeli — u današnjem ekonomskom životu onaj faktor, koji je postao mjerilom gospodarske snage i života isto onako, kao što je stupac žive u toploj mjeri mjerilom veće ili manje topline.

Mi, Slaveni, prožeti jošte i danas nepokvarenim, čistim i prirodjenim nam idealizmom, skloni smo da gradimo obično sve naše sanje i snove na čistoj ideologiji neke teoretske platforme, neke nebeske pravde i pravice, isto onako, kako velikim idejama prožeti pjesnici grade svoje pjesme — na ljubavi, na ljepoti, na mirisu i t. d. — sve u ritmički lijepoj formi, s mnogo ljubavi i sadržine, ali u zraku, tamo negdje izmedju neba i zemlje ili s onu stranu svijeta: na temeljima od pijeska. Na temeljima, koji nijesu u stanju, da odole svakoj buri i svakome pritisku, t. j. onim elementima, koji ne leže u našoj vlasti, i koji se ne brinu za našu, prevelikom kulturom još nezasićenu, mehku slavensku dušu! Pare! pare!, to je lozinka, koja vlada svijetom, lozinka, koja poznaje samo metod što veće finansijske probiti. Narodno-ekonomska važnost naših šuma ne leži zato — praktički uzeto, i kako sam to već opetovano rekao — u pitanju vlasnosti, već u pitanju što intenzivnijeg izrabljivanja one rente, što ju je u stanju odbacivati šumsko tlo, uz istodobno očuvanje njegove produktivnosti, i intenzivne sposobnosti podržavanja šumskog uzgoja, te u što jačem iznošenju najboljega i najvrednijega materijala u one krajeve, koji taj materijal trebaju, naročito u inozemstvo.

Poznavajući samu bit šumsko-gospodarskoga ustrojstva, znademo, da i tu vrijedi ona: »uz što manje troškove što veći prihodi«, a ipak ne smije to da bude absolutnom dogmom uvijek i u svakom slučaju. To vrijedi samo za već jednom i gospodarski i tehnički dotjerana šumska gospodarstva, a ja bih osim toga još i pridodao: i industrijski opredjeljena te po mogućnosti gospodarski i industrijski usamostaljena. Takova će naime gospodarstva biti u stanju, da se barem za prvu periodu i odreknu lozinke o najvećoj dobiti i o najmanjim troškovima, mislim za onu periodu koju bi mogli nazvati »periodom investicija«, dakako

tražnih investicija, i time samovolnim odricanjem doprineni razvoju ljepešeg i boljeg gospodarenja.

Zgodnom kalkulacijom tih potrebitih investicija, po kojima bi se imala ossegurati trajno veća dobit — razumijevajući pod tim i one investicije za valjano pošumljenje površina — s najboljom konjunkturom našega drvnoga tržišta, stvaraju neki veliki šumski posjedi već danas uzorne šumsko-gospodarske objekte, koji bi u najkraćem vremenu bili u stanju, da šumu sami sade, sami ruše i sami izraduju te sami gotovu robu na trg promeću. Industrilizacija naših velikih šumskih objekata u posve neovisnom i samostalnom djelokrugu ili uz oslon na koju već postojeću industriju, u koliko već nije izvršena, u najboljem je toku.

S nacionalno-ekonomskog stanovišta dakle to je najvažniji momenat, koji je u stanju, da se naš izvoz drva digne do najvišega svoga kapaciteta.

Ne stoje mi na žalost na raspolaganje nikakovi autentični podaci koje šumske državne uprave, ali u koliko se smijem da poslužim podacima već poznatim, sloboden sam upozoriti na klasični primjer o čistom prihodu državnih šuma austrijskih u usporedi sa čistim prihodom šuma privatnih u Austriji, što ga navadja J. Lenarčić u svojoj studiji »Misli o agrarnoj reformi u Sloveniji«, kako slijedi:

Dok je za državne šume službeno iskazan čisti prihod po ha sa K 2.82 do K 4.87, to je istovremeno za privatne šume iskazan čisti prihod po ha sa K 16.— do K 18.— godišnje, te pravom pita, kako li je moguća tolika razlika uz iste uvjete. On opravdava to sa bistvom preteške i prebirokratske državne uprave, koja nije u stanju, da se brzo i lahko prilagodi dnevnim prilikama. On veli »premalo je okretna«. To je jasno.

Šumski objekat ne može i ne smije danas više da vrši samo rekao bih altruističku ulogu — u koliko objekat sam po svojoj naravi na to nije odsuden n. pr. kraš, ili slično — već mora da predstavlja objekat neke izrazito tečevne vrijednote, jer je s osiguranjem potrajnosti gospodarstva na tome objektu ona prva svrha takodjer dostatno ossegurana.

Ne imade sumnje, da i državi, kao vlasnici takovih objekata nije na odmet ovakovo vrelo stalnih prihoda, ali je sveopće mišljenje, da države kao posjednice velikih gospodarskih objekata ne mogu da tako gospodare, da im ti objekti odbacuju najveći mogući prihod. Barem ne u obliku današnje organizacije državne šumske službe. Jasno govore o tome gore po J. Lenarčiću iznešene cifre, koje vrijede za jednu uređenu i uzornu državnu šumsku upravu kakova je bila u bivšoj Austriji.

Budžetiranje svakoga gospodarstva jedna je potrebna stvar. Budžeti pak, koji ne posjeduju nikakovog elasticiteta, koji su dekretirani u tvrd i ukočen okvir, u kojemu moraš i možeš da živiš ili da stradaš, velikom su zaprijekom gipkom gospodarenju. Ti su budžeti, kako je i naravno, kreditirani u suvislosti sa stotinama drugih momenata državnoga računovodstva i potreba, oni

drugačije i ne mogu da budu, pa uslijed toga ne posjeduju sposobnosti, da brzim i kratkim odlukama u pravi čas učine ono što je momentano »bolje«. Preveliki birokratizam skučuje ambiciju i inicijativu pojedinca. Koči cijeli sistem poslovanja. Veže od više uz kancelariju. Nameće preveliku odgovornost, koja i za najmanju sitnicu traži pismeno »pokriće«, te ne može da naravnim putem odoli konkurenčiji laganog, elastičnog i brzog privatnika, koji mnoge i mnoge stvari od odlučne važnosti riješava prema momentanoj potrebi.

Državni način uređovanja ne može da se prilagodi svim uvinjenim i neuvijenim kalkulacijama svjetskog i domaćeg tržišta, dok se privatnik, jer odgovara sam sebi, probija u vrevi trgovачkog života uvijek onako, kako mu se momentano zgodnjim čini. I za privatnika postoji budžet, i za njega postoji kancelarija, ali niti mu je budžet »sv. pismo« — niti mu je kancelarija prava domena rada.

On će na brzu ruku, ako baš ustreba, odobriti i proširenje budžeta čim postavljena prognoza ne odgovara, on će u šumi osobno učiniti ono, što njegovom uvjerenju i potrebama najbolje odgovara onim časom, kada potrebu uvidi.

Državna je šumska uprava nadalje, baš uslijed točnog »fermanisanja« vezana na vječitu i nepovredivu šablonu i u najakutalnijim pitanjima gospodarstva, koja uplivišu na visinu i veličinu prihoda. Ona je upućena na to, da svoje za sjeću zrele sa stojine prodaje licitacijom na panju slučajno najvećem nudiocu, a svi znademo, da je potrebno, želimo li postići što veće ukamaćenje svojih šumskih kapitalija, preudesiti sva postojeća poduzeća na gospodarsko-industrijskoj podlozi, tako, da bi šumski objekat participirao i na onoj dobiti, koju drvo odbacuje putem od panja do konzumenta. Pogotovo je to važno kad znademo, da je baš ta dobit znatno sigurnija i veća od one, što nam pruža »taksa na panju«. Svaka šumsko-gospodarska uprava mora dakle iz tih razloga već biti u položaju da se uzmogne prilagoditi onakovome stanju, koje je konjunkturom i slobodnom špekulacijom izazvano, ako hoće da vrši upliv na visinu svoje dobiti, a time i na ukamaćenje svoga šumskoga kapitala.

Šumsko gospodarstvo mora da bude toliko samostalno, da vodi režijsko gospodarenje, t. j. da svoje produkte i samo u vlastitoj režiji izrađivati i na tržište dovoditi može. Samo takovo može da se istrgne ispod upliva onih, koji na račun naše šumarske muke pobiru vrhnje, ostavljajući samome objektu, odnosno njegovome vlasniku, neznatniji dio dobiti. Tom i takovome se ali gospodarenju hoće slobode i individualne, a ne šablonske inicijative, koja će moći ako ustreba da u pravome momentu investira i mimo budžeta i bez obzira na časomično manju dobit onoliko, koliko je potrebno.

Šumske željeznice, s trajnim karakterom, prvi su i glavni uvjet za što brži i što jeftiniji izvoz, u prečestim slučajevima i jedini preduvjet eksploracije u opće, prema tome su one i naj-

važnije pitanje investicije, te uz valjano osnovane i uzdržavane kulture i najvećim mjerilom šumsko-gospodarskoga shvaćanja.

Na ovoj spoznaji temelje veliki šumski posjedi svoje finansijsko gospodarenje, te su si ili posve samostalno ili uz koju postojeću šumsku industriju znali osjegurati samostalno sve prednosti iste.

Poznato je, da su na teritoriju takovih velikih šumskih posjeda osnovana naša gotovo najveća šumsko-industrijska poduzeća u Virovitici, Našicama, Belišću i t. d., koja su si osjegurala stalno snabdijevanje svoje industrijske potrebe u potrajanom gospodarenju s tim šumama.

Poznato je, da su ova poduzeća izgradila u tu svrhu cijelu mrežu svojih željeznica od mnogo kilometara, na koju se priključuju brojne željezničke pruge pojedinih privatnih veleposjeda.

Spominjem samo primjera radi vlastelinstvo Našice (sada »Krndija gospod. i šum. ind. d. d.) koje na svom šumskom posjedu s od prilike 27.000 kat. jut. šume, posjeduje trajnu željeznicu u ukupnoj duljini od kojih 56.000 tek. met. ili na 1 kat. jutro 2.0 tek. metra izgradnjene željeznice. Radnje obavlja u vlastitoj režiji, uz priključak na Našičku tvornicu tanina i paropila d. d., i uz Našičku industriju drva d. d.

Tu je nadalje vlastelinstvo Valpovo - Podgorač sa svojih 24.500 kat. jut. šume i 32.000 tek. metara željeznice, koja te šume spaja sa šumskom industrijom »Braće Frank u Normancima«, te 17.000 tek. m. željeznice, koja vodi na »Našičku tvornicu tanina i paropila d. d., — dakle i tu otpada oko 2 m izgrađene željeznice poprečno na 1 kat. jutro šumskoga posjeda.

Isto tako je n. pr. vlastelinstvo Dol. Miholjac sa 27.397 kat. jutara šume koje spaja 53.000 tek. metara dugačka šumska željezница sa »Našičkom tvornicom tanina i paropila d. d.« te je i tuj prosjekom oko 2 tek. m. željeznice na 1 kat. jut.

Držim shodnim, da na ovome mjestu, u koliko su mi pristupačni provjereni podatci, iznesem i nekoje brojke, koje neka budu svjedokom one nacionalno-ekonomske važnosti, koju ti posjedi pružaju svojoj najbližoj okolini, koliko na porezu državi i općinama, te konačno koliko utroše na podizanje novih i uzdržavanje starih kultura:

Na primjer Vlastelinstvo Našice (»Krndija gosp. i šum. ind. d. d.) u trogodištu 1912., 1913. i 1914. isplatilo je u gotovome novcu:

za izradbu drva:	mjesnim obrt. i trgov.	troškovi osnivanja kultura	porezi:	ine radnje uzdržavanje
K 376.192.—	K 100.000.—	K 127.913.—	K 75.229	K 131.707.—
to je prosječno na 1 godinu:				
K 125.397.—	K 33.334.—	K 42.304.—	K 25.076	K 40.569.—
u trogodištu 1915., 1916. i 1917. isplaćeno je u gotovome novcu:				
K 547.203.—	K 150.000.—	K 215.596.—	K 75.319	K 753.296.—
prosječno na jednu godinu:				
K 182.401.—	K 50.000.—	K 71.195.—	K 25.106	K 251.075.—

za izradbu drva: mjesnim obrt. i trgov. troškovi osnivanja kultura porezi: ine radnje uzdržavanje

u trogodištu 1919., 1920. i 1921. isplaćeno u gotovom novcu: K 5,500.444.- K 1,600.000.- K 1,490.433.- K 499.040.- K 2,269.132.- to je poprečno na godinu:

K 1,833.481.- K 533.334.- K 496.811.- K 163.013.- K 756.377.- osim toga zaposluje 6 činovnika i oko 40 lugara i 30 ostalih namještenika.

Vlastelinstvo Valpovo u godinama 1913., 1914., 1918. i 1919. ukupno: Za izradbu drva K 535.144; troškovi osnivanja kultura K 63.297; porezi K 230.546; te zaposluje 7 činovnika, 70 lugara i 30 pomoćnika i stalnih radnika.

Vlastelinstvo Dol. Miholjac u god. 1919., 1920. i 1921. poprečno: Za izradbu drva K 1,500.000; mjesnim obrt. i trg. K 1,374.000; troškovi osnivanja kultura K 198.916; porezi K 249.714; ine radnje uzdržavanja K 1,500.000; te zaposluje 7 činovnika, 41 lugara i više pomoćnika.

Vlastelinstvo Vukovar, koje posjeduje nešto preko 12.000 kat. jut. šume, ostavlja svojoj okolici oko K 3,250.000 u gotovom novcu, dok je na državnom porezu i javnim daćama plaćalo prije rata oko K 25.000 i K 10.000, poslije rata oko K 350.000 i K 100.000, za vodnu zadrugu oko K 100.000 godišnje. Podržaje 9 činovnika i oko 30 lugara.

Pokloni i darovi okolišnoj sirotinji dosiju kod svakog od tih vlastelinstava svotu od K 80.000 do 100.000 godišnje bilo u obliku gotovog novca ili drveta u naravi.

Intenzivnost gospodarstva karakterizovana je i omjerom između šumske površine i broja na toj površini namještenih činovnika i lugara s ostalim pomoćnicima i t. d. Kao prosjek proizlazi, da okruglo na svakih 3000 kat. jut. šume dolazi po 1 činovnik i oko 10 lugara i ostalih namještenika.

Predviđenom eksproprijacijom velikih šumskih objekata čini se, da o sudbini ovih radenika nitko računa ne vodi, i time stvara socijalno pitanje, koje ne smije da postane manjom brigom one vlasti, koja ekspropriaciju provodi, te sam sloboden na ovome mjestu svratiti pozornost i državne vlasti i Jugoslovenskog Šumarskog Udruženja na to pitanje.

Nacionalno-ekonomski dakle momenat prema tome postoji. On je uvjetovan kako već rekoh, opstankom samoga šumskoga objekta i što intenzivnijeg rada na njemu, a pitanje vlasnosti dolazi u obzir samo u toliko, ukoliko je intenzivnost rada bolja i jača. Nacionalno-ekonomска važnost baš tih privatnih šumskih objekata, koji pružaju sve mogućnosti za podizanje najveće produktivnosti njihove, diže se nesumnjivo još i činjenicom, da svoje suviške bacu putem svojih industrija na svjetsko tržiste, a to je baš u sadanjem momentu od velike gospodarske važnosti.

Iz svega ovoga slijedi, da moje uvjerenje ne podupire eksproprijaciju tih velikih šumskih posjeda uopće, jer sam najveći

pristaša slobodne individualne inicijative, koja je pokretnom energijom svih solidnih ambicija i u praktičnom radu. Uvjereni sam sljedbenik onih, koji vjeruju u veliku budućnost našega šumarstva. Spadam u red onih šumara, koji svoj objekt rada i ljube poradi mogućnosti, da na njemu razviju svoje misli i oprobaju svoje sile, gledajući dnevno u njemu trajne uspjehe svoga rada i svoga osvjedočenja. Usljed nedostatka te mogućnosti u državnoj službi, ne može da se razvije niti ona intimna harmonija između objekta i upravnika, koja je tolikim zalogom svakoga rada. Nisam ni pristaša servituta u bilo kojem obliku, pa ne mogu, da ga po svojem uvjerenju niti preporučim. On je uvijek štetan i smeta slobodnome kućanstvu.

Držim, da je jedino ispravan način namirivanja potrebe, način slobodnog kupa, odnosno slobodne prodaje, tim više, što je danas uslijed općih prilika baš onaj dio naših državljanina, za koji je skrb vlasti najveća, u nerazmjerne boljim monetnim pri likama nego ikoji drugi.

Zato sam ipak naveći zagovornik ideje, da se u šumom bogatim krajevima ne smije dogoditi, da netko bez drva ostane, — ako se je tako šta uopće dogadjalo?

Svaki, koji imade uvid u prilike šumskog gospodarstva, znade, da imade u svakom takovom gospodarstvu dosta za lokalni potrošak još sposobnoga materijala, za ogrijev (razna leževina); znade, da je u takovom gospodarstvu ne samo moguće, već i potrebno provoditi pravovremeno prorede i čišćenja; znade, da je u tim proredama — koje se s gospodarskoga stanovašta provoditi moraju — moguće napraviti si toliko drva, koliko je komu za ogrijev potrebno, tako reći badava, jer se radi na dio uz polovinu ili jednu trećinu; znade, da se takova drva koja u drugu svrhu poslužiti ne mogu, dobivaju uz vrlo nisku cijenu, samo da ih se šumovlasnik riješi, pa je time u glavnome i pitanje ogrijeva riješeno.

Poznato je nadalje svima, da je naš seljak baš u pitanju drva i novca najnepristupačniji i najškrtiji. Za sve imade novaca i dosta prije — nego li za drvo. Ako takav — a imade ih — neće ni da kupi ma i uz najumjereniju cijenu, a ne će ni da radi tamo gdje bi mogao namiriti potrebu tako reći badava, — onda ne razumijem, zašto se to naziva potrebom ili nuždom, onda ne znam, zašto takav čovjek pada pod socijalnu skrb države?

Imade za stalno i obzira vrijednih slučajeva, sirota i siročadi; za takove neka se državna vlast poskrbi!

Skrb državne vlasti za sve ostale treba da se ograniči samo na to, da se svima, koji trebaju, omogući nabavka — u koliko takove mogućnosti ne bi bilo. Odredi li država k tome jedan cijenik, ali pravičan za obje stranke, onda je time učinjeno mnogo, — sve!

I to je jedan način servituta, ali bi bio zaodjenut u moderniju formu. Velikim posjedima s mnogo šume, ne bi taj način mnogo smetao. Teže bi bilo dakako to pitanje tamo, gdje bi bilo previše interesenata, a premalo šume.

Ali i tome bi se dalo pomoći, kada bi se cijenici udesili tako, da je i u takovim slučajevima osjegurana pravedna dobit šumosposjedniku.

Današnji cijenici za državne šume ne odgovaraju ni izdaleka onim cijenama, koje vladaju tržištem, pa je državna šumska uprava uz sve do sada istaknuto i u toj konjunkturi jako prikraćena.

Mnogo neugodnija je za veliki šumski posjed dužnost podmirivanja s gradom. Ne radi te dužnosti same, nego radi toga, što je navala najednoć prevelika, kontrola potrebe premalena i preveć površna, kao i radi toga, što seljak treba gradnju stanovitih dimenzija, kojih u normalnim sjećinama ne ima. Radi toga, što se najradije uzima hrastovina t. j. baš ona vrsta drveta i one dimenzije, koje su potrebne za izradbu šlipera, prikraćuje se naš saobraćaj. Kolika li ekomska šteta nastaje baš u tom pitanju! Bilo bi stoga shodno, da se urede stanoviti turnusi prema kojima bi pozedina sela dolazila u priliku, da si potrebu na gradi namire. Time bi se pomoglo seljaku a i šumskom gospodarstvu.

Da se državna šumska uprava može organizovati na istem temelju kao privatna, koliko gledom na opseg pojedinih šumsko upravnih tijela, s potpuno samostalnim djelokrugom i da kako obligatnim polaganjem računa, toli gledom na samostalni djelokrug odgovornih upravnika, puštajući svu moguću slobodu njegovom ambijentu u onome obliku, kao što je to danas kod privatnika, onda nitko ne bi mogao prigovoriti nastojanju, da svi šumski objekti budu svojina države. Takove samoupravne šumske oblasti nebi smjele biti veće nego je danas srednja veličina velikih šumskih posjeda, najmanje odnosno najviše 20 do 40 hiljada kat. jutara s dostatnim brojem činovnika i službenika. Birčkratski način vodenja gospodarstva imao bi se ukinuti i po primiti onakav, kakav je danas uobičajen kod velikih šumskih posjeda. Privatnog vlasnika neka zamjenjuje jedna brza i okretna viša instancija, koja može da samostalno odlučuje i to samo za onakova pitanja gospodarstva, za koja samostalni upravnik gospodarskog objekta ne će da nosi isključivu odgovornost. Neka taj gospodarski objekt baš kao što sada u privatnim rukama, može da kultivira, da investira, da industrijalizira i t. d.

Šumarsko osoblje neka radi po intencijama predpostavljenog upravnika, a ne po »šimlu« — onda kako rekoh, neka bude država vlasnik! Ali dok to ne bude moguće provesti, tako dugo neka se gospodarstva prepuste i ostave privatnoj inicijativi, a država neka vodi samo najstroži nadzor nad cijelokupnim gospodarstvom, koje neka bude strogo potrajno.

Nadzor ne može biti dosta strog, ako se vrši pravično. Kao krajna konzekvenca toga nadzora neka bude makar i sekvestar ili državna uprava na onoliko vremena, koliko je potrebno, da se normalitet razboritog gospodarenja uspostavi.

Ako bi državna organizacija i mogla biti provedena po načelima privatnog šumskog gospodarenja ipak bi bilo pogrešno provesti eksproprijaciju kao ekonomsku revoluciju — najednoč.

Eksproprijacija predviđa pravičnu odštetu. Računajući s preštizom jedne pravne države gledom na vlastite državljane kao i na vanjski svijet, možemo pod pravičnom odštetom, da razumiјemo samo onakovu odštetu, koja iako ne predstavlja maksimum faktične vrijednosti, to ne smije da zaostane daleko ispod cijega, jer inače nije više »pravična«, a mi znademo, da su teške milijarde, koje bi bile potrebne, da se eksproprijacija i faktično i pravično provede najednoč. Jednostavno zato, što nam te milijarde ne stoje na raspoložbu, pa bi taj novac morali nabaviti ili kakovim zajmom ili bi država morala da se lati i opet kakovih posebnih, neobljubljenih »bonova«.

U današnjem gospodarskom, odnosno po tome i financijalnom stanju u kojem se nalazi naša država, nije uputan ni prvi, ni drugi put. Razlozi su za tu tvrdnju na dlanu.

Držim, da je potrebno ovdje upozoriti naročito i na one i onakove objekte, koji su svojina stranih državljanima.

Interese ovih braniti će — o tome nema sumnje — njihova državna vlast, koja doduše eksproprijaciju neće moći da sprizjeći, ali će isplata potpune vrijednosti morati da uslijedi.

Ne ćemo li riskirati naš kredit i prestiž u inozemstvu, mora ta potpuna odšteta da uslijedi u gotovom novcu i za naše državljanе, jer ove ne možemo konačno podvrći drugomu, gorjem postupku, nego one strane jednostavno zato jer svaka država treba da štiti u prvom redu interes svojih državljanima.

Zato i opet, ako je državna vlast kadra, da organizira šumarsku službu u smislu privatnih šumskih gospodarstava, pa se odluči i na preuzeće svih u svoju vlasnost, onda obzirom na finansijsku stranu toga momenta neka se kani puta ekonomske i finansijske revolucije, koja može i uz najbolju namjeru da bude katastrofalna i po samu državu — a to ne će nitko — pa neka odabere doduše nešto dulji ali sigurniji put — evolucije!

Pojam same države involvira u sebi i pojам općih t. j. zajedničkih nteresa, pa držeći to na umu, određen je i put ove evolucije. Prije svega su tu dosadanji državni šumsko-gospodarski objekti, tu neka reorganizacija službe na novome temelju, t. j. ranije iznešenom smislu započme.

Pokušaja radi također ne na cijelom kompleksu najednoč. Nadalje je taj put određen preko onih dijelova naše države, koji šume nemaju, ali apsolutnog šumskog tla imaju obilno. To je naš kraš, koji kako znademo obuhvaća nekoliko stotina tisuća kvadratnih kilometara. Na tom se krašu javnom djelovanju državne vlasti, u općem interesu, otvara neobično veliko i zahvalno polje rada. To je na primjer jedan objekat, koji iz javnih obzira potпадa pod isključivu kompetencu državnih vlasti, već i iz toga razloga, što se ne će naći privatnika, koji bi se posvetio takovome poslu, barem ne u tolikoj mjeri, koliko bi za općenitost bilo potrebno.

Dakako, da je takovo pošumljivanje skopčano sa silnim izdacima, pa se nameće i nehotice pitanje, ne bi li bilo bolje i svrsi shodnije, kada bi državna vlast jedan dio onih milijardi, koju

bi morala da plati u ime otkupa, upotrijebila n. pr. za pošumljivanje našega kraša?

Nebi li opravdanije bilo, da jedan dio tih milijardi upotrebi za izgradnju cesta i željeznica u tim i drugim oskudnim krajevima, i za opće uređenje našega saobraćaja!?

Da nastavimo put evolucije!

U prvom redu dakle došli bi u obzir svi pasivni objekti za koje privatnik nema interesa. Onda bi mogla doći na red onakova privatna šumska gospodarstva, koja se iz vlastite snage više ne mogu da drže. Onda onakova, koja bi bilo iz kojeg razloga dolazila do prodaje. U takovim slučajevima neka si država osigura prvenstveno pravo prekupa. Pa onda onakovi posjednici, koji ne daju dovoljnoga jamstva, da će po svim principima šumarske nauke strogo potrajno gospodariti. Zatim sve zemljišne zajednice i imovne općine.

Svi pako ostali veliki šumski posjedi, koji dobro i valjano gospodare, mogli bi do daljeg da ostanu ili uopće ili neka se podvrgnu ekspropriaciji u kasnija vremena načinom, koji ne bi osjetljivo djelovao ni na financijalni, ni na ekonomski ni na politički momenat.

(Svršit će se.)

Ing. Anton Šivic (Ljubljana):

Državni nadzor gozdov v Sloveniji. (Nadaljevanje.)

Gozdnopolitična uprava po prevratu 1. 1918.

Po prevratu v jeseni 1918. je predsedništvo Narodnega veča v Zagrebu, ki se je takrat smatralo kot vrhovna oblast v Sloveniji in Hrvatski, na predlog Narodnega sveta v Ljubljani imenovalo za Slovenijo posebno Narodno vlado s predsednikom in resortnimi oddelki, ki so jih nazivali »poverjeništva«. (Ur. list št. 1 z dne 4. 11. 1918.).

Gozdarske stvari so spadale pod to vlado v delokrog »pozverjeništva za poljedelstvo«. To poverjeništvo je že v 2. štev. Uradnega lista izdalo naredbo, da veljajo za varstvo poljščine, gozdov, lova, ribje lovi začasno vsi doslej veljavni zakoni, oziroma naredbe; pozvalo je prebivalstvo, da naj se teh zakonov strogo drži in pokori vsem oblastvom, katerim je izročeno javno varstvo.

Glasom naredbe poverjeništva za notranje zadeve z dne 7. 11. 1918 (Ur. 1. št. 4) se je sestavila upravna komisija, da izdela načrt za preosnovno javne uprave v prehodni dobi, dokler se ne uveljavi definitivna upravna organizacija.

Dne 10. novembra 1918. je izšla v Ur. listu naredba »poverjeništva za kmetijstvo« (poprej poljedelstvo), ki razglaša, da so posestva in gozdi, ki so bili last prejšnje avstrijske države in verskega zaklada kranjskega, sedaj prešli v last oziroma v upravo Narodne vlade, oddelka za kmetijstvo, in da je v teh gozdih vsako neupravičeno ukoriščavanje strogo prepovedano. V razglasilu z dne 18. 11. 1918 (Ur. l. št. 10) se še enkrat opozarja na to dejstvo in pozivljajo vse poklicane oblasti (okrajna glavarstva, županstva, orožniki), naj izvršujejo vse dотlej veljavne zakone in naredbe v varstvo teh gozdov in zasledujejo morebitne krivce.

Z naredbo poverjeništva za kmetijstvo z dne 27. 11. 1918., Ur. l. št. 15 iz l. 1918 se je ustanovilo za upravo državnih gozdov in posestev Kranjskega verskega zaklada v Ljubljani posebno ravnateljstvo kot »gozdarski oddelek poverjeništva za kmetijstvo«. Imenovali so ravnatelja, kateremu se je obenem poverilo z a č a s n o načelništvo deželnega gozdnega nadzorstva.

Potem, ko je dne 24. nov. 1918. sklenilo Narodno veče v Zagrebu, da se vse krajine, v katerih živi naš troimenski narod, z d r u ž i j o v e n o d r ž a v o in se je 1. dec. 1918 proglašilo d r ž a v n o u j e d i n j e n j e, ostala je uprava v Sloveniji nekajliko časa še takšna, kot je bila in je odločala še končnoveljavno.

Januarja meseca l. 1919. pa se je že začelo novoustanovljeno ministrstvo za vse šume in rudnike kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev zanimati tudi za gozdarske službene razmere v Sloveniji in je določilo poverjenika za kmetijstvo v Ljubljani za svčjega začasnega poverjenika za posle gozdarstva in rudarstva, ki pa ima poslovati odslej edino le po navodilih, ki mu jih bo dalo to ministrstvo. Obenem je ministrstvo za šume in rudnike ukrenilo, da se imajo smatrati odslej gozdarski in rudarski uradniki Slovenije kot uradniki, ki spadajo v resort tega ministrstva in se morajo torej pokoravati njegovim naredbam.

Ministrstvo za šume in rudnike v Beogradu je bilo tedaj od početka leta 1919. dalje t r e t j a , t. j. n a j v i š j a inštanca za teritorij Slovenije. V d r u g i inštanci je posloval gozdarski oddelek poverjeništva za kmetijstvo v Ljubljani in sicer tako kot gozdnopolitično oblastvo II. stopnje kakor tudi kot upravni urad za oskrbovanje gozdnih posestev in domen države in kranjskega verskega zaklada. Opravilni zapisnik za ti dve raznolični službeni stroki pa se je že od vsega početka vodil posebej odnosno se je za gozdnopolitično upravo poslovni zapisnik bivšega deželnega gozdnega nadzorništva za Kranjsko za leto 1918 kar nadaljeval za gozdne posle politične uprave za celo Slovenijo.

V p r v i inštanci je ostala v Sloveniji dotedanja avstrijska organizacija v bistvu ohranjena. Gozdnopolicijsko službovanje je torej tudi po prevratu ostalo v rokah okrajnih političnih oblastev, katerim so bili dodeljeni in sicer po več oblastvom skupaj posamezni okrajni gozdarski tehniči-inženjerji kot strokovni referenti. Poslednji so, kot poprej, poslovali pod uradnim naslovom: »Okrajno gozdro nadzorništvo«.

Začetkom leta 1919. smo imeli v Sloveniji okrajna gozdna nadzorništva v Kranju (za politična okrajna oblastva Radovljica in Kranj), v Ljubljani I (za polit. okr. oblastva Ljubljana okolica in območje mestnega magistrata ljubljanskega), dотični gozdarski inženjer je bil ob enem pomožna moč v II. inštanci; v Ljubljani II (za polit. okr. oblastva Kamnik, Litija, Kočevje), v Novem mestu (za polit. okr. oblastva Novo mesto, Krško, Črnomelj), v Celju (za polit. okr. oblastva Celje, Konjice, Brežice in polit. ekspositure Mozirje), v Mariboru (za polit. okr. oblastva Slovenjgradec, Maribor, Ptuj, nam pripadajoči del Radgonskega in Ljutomerškega okraja). Ko so naše čete imele zasedeno na Koroškem plebiscitno ozemlje, imeli smo še okrajni gozdni nadzorništvi v Beogradljah in Velikovcu.

Okrajnim gozdnim nadzorništvom so bile, kot pod avstr. upravo, podrejene »gozdno-nadzorovalne postaje« v Radovljici, Kranju, Škofji Loki, Ljubljani, Kočevju, Črnomelu, Krškem, Novem mestu, Kamniku, Litiji (s sedežem v Ljubljani), Cerknici, Ptiju, Slovenjgradcu, Celju, Radmirju, Mariboru I in II., Celju, Konjicah, Brežicah; med plebiscitno dobo tudi v Velikovcu, Železni kapli in Pliberku.

Državna in verskozakladna gozdna posestva pa so upravljeni oskrbovalni uradi nazvani: »Gozdno in domensko oskrbništvo«. Eno oskrbništvo je v Kostanjevici, drugo v Bohinjski Bistrici, tretje na Bledu.

V drugi inštanci v Ljubljani se je torej vsled odnošajev, ki so jih prinesle prevratne razmere (na pr. odslovitev uradnikov nemške narodnosti in pripadnosti) izvršila delna unifikacija gozdarskih strok, dočim se ista v prvi, najnižji inštanci ni izvršila, ker je v Sloveniji takorekoč neizvršljiva. Dejstvo je, da so se skušali, kot v vseh gospodarskih in tehniških panogah, gozdarski strokovnjaki osamosvojiti in se je v tem pogedlu tudi marsikaj doseglo, posebno v II. inštanci. V prvi inštanci pa je gozdarsko službovanje polit. nadzora pri nas navezano eminentno na eksekutivo in pravne odnošaje, ki jih gozdarski strokovnjak brez sodelovanja pravnikov, ki imajo administrativno prakso, ne more brez nadaljnega izvrševati, ne glede na razne kolizije, ki jih hočem pozneje o priliki očrtati.

Aprila meseca 1919 je odredilo ministrstvo za šume in rudnike, da je gozdarski oddelek podrejen njemu in da se imajo torej spisi, pridržani po veljavnih zakonih in naredbah ministrski rešitvi, pošiljati v Beograd.

Dne 14. junija 1919 je izdalo ministrstvo za šume in rudnike za šumarje važen odlok, vsled katerega je postal gozdarski oddelek deželne vlade v Ljubljani samostojen oddelek deželne vlade za Slovenijo, ki ni več podrejen poverjeništvu za kmetijstvo. Nadaljni ministrski odlok z dne 9. julija 1919 je oficijelno priznal interno že dotlej prakticirano razdelbo gozdarskega oddelka v dva odseka in sicer A) za področje gozdno-politične uprave in B) za področje gozdne uprave državnih in verskozakladnih posestev. Ministrstvo je odredilo, da naj bo na čelu

vsakega odseka referent, ki naj zadeve svojega področja referira predstojniku gozdarskega oddelka. Računovodstvo gozdnopolitične uprave je oddeliti od poverjeništva za kmetijstvo in ga predeliti računovodstvu državnih gozdov in domen, ki naj posluje za oba odseka.

Lovske stvari si je bilo od prevrata sem pridržalo poverjeništvo za kmetijstvo. Ker pa je po Uredbi o ustroju ministrstva za šume in rudnike z dne 15. marca 1919 spadalo lovstvo v delo krog tega ministrstva, prešle so lovskie stvari v Sloveniji vsled min. odredbe z dne 24. sept. 1919 na gozdarski oddelek deželne vlade (odsek A).

Koncem leta 1919 je predsedstvo deželne vlade za Slovenijo podrobneje uredilo dotlej še vedno nejasno razmerje med predsednikom in med gozdarskim oddelkom deželne vlade, s tem da je v podrobnem določilo, katere gozdne in lovskie stvari odseka za gozdnopolitično upravo so pridržane končni odobritvi predsednika, katere pa predstojniku gozdarskega oddelka. V stvareh odseka za upravo državnih in verskozakladnih gozdov pa je uradoval predstojnik gozdarskega oddelka izven ingerence predsednika deželne vlade.

Tedaj je predsedstvo uredilo tudi razmerje med gozdnotehniškim referentom in predstojnikom okrajnega glavarstva po zaslisanju poverjeništva za notranje zadeve in gozdarskega oddelka. Bistvo te, za gozdarsko osebje politične uprave važne ureditve je določba, da je gozdnotehniški referent v stvareh svojega referata v obče tudi decernent, t. j. upravičen pismene rešitve svojega referata v imenu predstojnika okrajnega glavarstva odobravati in podpisovati.

Predstojnik okrajnega glavarstva se ima na primeren način, kakor n. pr. s pregledovanjem vložnega zapisnika in z vpogledom v spise prepričati o splošnem napredovanju poslov.

V vseh primerih, kjer pri rešitvi spisov ne pridejo v poštev le vprašanja gozdnotehniškega, temveč tudi vprašanja pravnega značaja, ali kjer pri razlagi obstoječih predpisov nastajajo dvomi, je odobritev po gozdnotehniškem referentu rešenih spisov pridržana predstojniku okrajnega glavarstva.

Ako gozdnotehniški referent v svojem področju v obrambo javnih koristi glede gozdarstva stavi predlog, ki mu predstojnik okrajnega glavarstva ne more pritrditi, tedaj se ima na referentovo zahtevo izprositi odredba gozdarskega oddelka deželne vlade. Ako pa predstojnik meni, da mora zaradi nujnosti v stvari takoj kaj ukreneti, tedaj mu ni treba čakati odredbe višjega oblastva. Kadar gre za rešitev v stvari, katera se pri okrajnem glavarstvu obravnava zaradi stranke in ima stranka pravico do pritožbe, pa referent nima pravice zahtevati odredbe nadrejenega oblastva.

V odsotnosti predstojnika okrajnega glavarstva mora gozdnotehniški referent v primerih, navedenih v predzadnjem odstavku, vprašati poklicanega decernenta-pravnika za mnenje

in potem šele rešitve imenom predstojnika okrajnega glavarstva odobriti in podpisati.

Ako na sedežu okrajnega glavarstva ni gozdnotehniškega referenta, se za vse stvari njegovega referata določi izmed referentov-pravnikov koreferent, ki došle vloge s stališča nujnosti presoja in nato vse potrebno ukrene.

Gozdne in lovske stvari, ki so izključno ali pretežno pravnega značaja, rešuje referent-pravnik, ki pa mora poizvedeti za mnenje gozdnotehniškega referenta, kadar ne gre za stvar izključno pravnega značaja.

Marsikaterih poslov pa nima gozdnotehniški referent v zmislu obstoječih pravilnikov kot strokovni referent imenom predstojnika okrajnega glavarstva, temveč povsem samostojno kot okrajni gozdni nadzornik (pod dosedanjim nazivom: »Okr. gozdno nadzorništvo«) reševati. Taki posli so na primer: periodična pregledovanja gozdov, periodična poročila, statistični izkazi, nabiranje za ta poročila in izkaze potrebnega gradiva, razni zaznamki, vodstvo gozdnih drevesnic, računov itd.

Zasledovaje kronologični razvoj organizacije gozdarske službe po prevratu mi je omeniti, da je posloval gozdarski oddelk deželne vlade do meseca marca 1920 brez pravnega referenta. Šele po daljšem prizadevanju je bil končno dodeljen en sam pravni referent za pravne posle polit. gozdne uprave kakor tudi uprave državnih in versko-zakladnih gozdnih posestev.

Meseca maja 1920. je ministrstvo za šume in rudnike priznalo gozdnopolitičnemu odseku gozdarskega oddelka več samostojnosti, s tem da je imenovalo za ta odsek samostalnega predstojnika izmed gozdarskih tehnikov, ki je le v načelnih strokovnih in personalnih vprašanjih navezan tudi na mišljenje načelnika gozdarskega oddelka, kot reprezentanta skupnega urada gozdarskega oddelka. Ta ureditev velja po minist. odloku do ustavne uredbe kompetenc v gozdarski stroki.

Leta 1920. je komisija za preosnovno javne uprave izdelala sporazumno s posameznimi oddelki deželne vlade naredbe o pristojnosti in ustroju posameznih oddelkov deželne vlade za Slovenijo. Tako je izdelala meseca aprila 1920 tudi za gozdarski oddelek takšen ustroj. V tem ustroju, ki pa ni bil nikdar objavljen v Uradnem listu, so navedeni sledeči posli, ki so prešli na gozdarski oddelek:

1. vsi posli v stvareh gozdarstva in lova, ki so dne 31. oktobra 1918 spadali v področje bivših avstrijskih deželnih političnih oblastev in deželnih gozdnih nadzorništv;

2. vsi posli, ki so imenovanega dne spadali v področje bivšega avstr. ravnateljstva drž. gozdov in domen;

3. vsi posli bivših deželnih odborov, oziroma zborov v gozdarskih in lovskih stvareh, v kolikor z ozirom na naredbo o prehodni upravi na ozemlju Narodne vlade SHS v Ljubljani z dne 14. novembra 1918, št. 111 Ur. l. ne pripadajo političnim okrajnim oblastvom;

4. vsi posli komisij za pogozdovanje Krasa.

A) Gozdarski oddelek torej v področju, nanašajočem se na gozdnopolitično upravo, predvsem:

1. pospešuje in rešuje vprašanja gozdarske in lovske zakonodaje in uprave ter zasleduje razvoj gozdarskega in lovskega prava v inozemstvu; sodeluje pri rešitvi trgovsko-političnih vprašanj; skrbi za gozdno in lovsko policijo in odloča v vseh kazenskih zadevah, ki spadajo v njegovo področje;

2. odreja česar je treba za pospeševanje gozdarstva in lova;

3. skrbi za gozdarske melijoracije;

4. pospešuje gozdne nasadbe in gozdne drevesnice;

5. pospešuje gozdarsko šolstvo, skrbi za strokovne tečaje za gozdne in lovske čuvaje itd.

6. pospešuje izdajanje strokovnih knjig, spisov in listov;

7. upravlja in porablja vse sklade in kredite, določene za gmotno pospeševanje gozdarstva in lova;

8. zbira, razporeja in objavlja statistične podatke o vseh podrejenih mu panogah;

9. sodeluje pri agrarnih operacijah;

10. sodeluje v stvareh domovinskega varstva.

B) Posli, ki se nanašajo na upravo v oskrbi države nahajajočih se gozdov in domen so:

1. uprava gozdov in gozdnih domen, ki so državna last;

2. uprava gozdov in domen, ki so last Kranjskega verskega zaklada;

Gozdarskemu oddelku deželne vlade načeluje načelnik in se pod njegovim nadzorstvom vrši vse poslovanje gozdarskega oddelka.

Predsednik deželne vlade izvršuje vrhovno vodstvo tega oddelka na ta način, da se morajo na ministrstvo naslovljene rešitve potom njega predlagati na ministrstvo, kadar gre za personalne zadeve, kadar se ministrstvu predlagajo izpreamembe obstoječih zakonov in naredb, kadar gre za sestavo proračuna, za otvarjanje naknadnih kreditov ali kadar smatra načelnik gozd. oddelka z ozirom na posebno važnost kake zadeve potrebnim, da gre rešitev potem predsednika deželne vlade na ministrstvo. V teh primerih predsednik deželne vlade rešitev ali sopodpiše ali pa svoje opombe k rešitvi pripiše.

Gozdarski oddelek deželne vlade se deli:

1. v odsek za gozdno-politično upravo,

2. v odsek za državne in verskozakladne gozde,

3. v pravni odsek,

4. v knjigovodstvo.

Gozdarskemu oddelku deželne vlade so podrejeni:

1. okrajna politična oblastva (okrajna glavarstva, polit. ekspositure, mestni magistrati) v zmislu veljavnih zakonov in naredb glede onih poslov, ki pripadajo v višji stopnji gozdarskemu oddelku deželne vlade;

2. okrajna gozdna nadzorništva;

3. oskrbništva državnih gozdov in domen

Službeni pravilniki ostanejo do nadaljnega v veljavi, kakor so bili poprej.

Razglas o ustanovitvi posebnega poverjeništva ministrstva za šume in rudnike v Zagrebu je bil povod, da se je poročila meseca julija 1920 misel, ustanoviti pri deželni vladni (ne izven okvira iste) posebno poverjeništvo za gozdarstvo, ki bi obsegalo gozdro-politično upravo in upravo državnih in zasekladnih gozdov. Komisija za preosnovo javne uprave je že bila izdelala načrt naredbe o pristojnosti in ustroju takega poverjeništva.

Gozdarski oddelek pa te ideje ni podpiral z ozirom na budgetarne težkoče. Bal pa se je tudi, da ne bi zasedel vodilnega mesta namesto gozdarskega strokovnjaka kak politik in bi se pritirala politika po nepotrebnišem še v gozdarstvo.

Zato je ostalo pri prvotni organizaciji.

Ko smo dobili ustavo, se je deželna vlada preobrazila začasno v pokrajinsko upravo, katerej načeluje od kralja imenovani pokrajinski namestnik.

Gozdarski oddelek je postal del pokrajinske uprave z isto pristojnostjo kot jo je imel dотlej. Šef gozdarskega oddelka, odnosno šef odseka za gozdro-politično upravo podpisujeta svoje rešitve »po naročilu pokrajinskega namestnika.«

Vse na ministrstvo naslovljene rešitve, vse rešitve, ki se nahajajo na službeno osebje, vse rešitve, ki so splošnega značaja (kakor izmena službenih inštrukcij in izvršilnih naredb), nadalje vse rešitve, ki so političnega značaja ali ki jih šefi oddelkov smatrajo za posebno važne, se imajo predložiti v podpis pokrajinskemu namestniku ali njegovemu zastopniku. Le odsek B gozdarskega oddelka, ki upravlja gozde države in verskega zaklada, je bolj samostojen, ker ni tako vezan na področje pokrajinske uprave.

Dne 27. junija 1921, torej en dan pred sprejetjem ustawe, izdalо je ministrstvo za šume in rudnike »Uredbo o izmenama in dopunama uredbe o ustrojstvu ministarstva šuma i rudnika od 15. marta 1919. godine i o organizaciji šumarske struke u kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca.« Temeljem te uredbe je zahtevalo ministrstvo od gozdarskega oddelka, da izdela in do 15. decembra 1921 vpošlje načrt pravilnika za organizacijo službovanja v gozdarski stroki, ki naj se uravna po gorenji Uredbi.

Ta uredba predvideva po celej državi 12 »Šumskih direkcij«, med njimi eno v Ljubljani za območje Slovenije, ki naj u n i f i c i r a gozdnopolitično z upravno službo za državna in versko-zakladna posestva. Po pokrajini pa naj bi bile »Šumske uprave«, ki naj bi vršile tudi s k u p n e posle gozdne policije in uprave državnih gozdov, izključivši dosedanja okrajna politična oblastva.

Gozdarski oddelek je odredbi ministrstva ustregel in predložil pravilnike, v katerih je, kolikor je to bilo po dani uredbi mogoče, vpošteval gozdne posestne razmere v Sloveniji, ki se

pa ne dado nikakor istovetiti z odnošaji po drugih pokrajinhah države. Predložil je načrte za:

A) pravilnik o ustroju in poslovanju šumske direkcije v Ljubljani s poslovniki *a)* za gozdnopolitični nadzor gozdov, *b)* za oskrbo državnih in zakladnih gozdov, *c)* za omejičenje, izmerjenje in uredbo gozdnega obrata državnih in zakladnih gozdov, *d)* za gradbe v teh gozdih, *e)* uputstva za računovodstvo šumske direkcije;

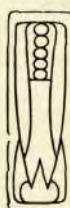
B) pravilnik o ustroju in poslovanju šumskih uprav v Sloveniji s poslovniki *a)* za šumske uprave, v kolikor vršijo državni nadzor nad šumami, *b)* v kolikor oskrbujejo premoženje države, verskega zaklada in drugih, upravi v oskrbo izročenih posestev, *c)* za šumsko-tehniško pomožno in varstveno osebje, ki se porablja za službovanje državnega nadzora šum, *d)* za enako osebje, v kolikor se uporablja pri oskrbi državne in zakladne gozdne posesti.

Ministrstvo pa na temelju zahtevanih elaboratov v Sloveniji še ni ničesar ukrenilo, ker je vezano na določbe člena 135. ustawe. Pač pa je koncem meseca januarja 1922 odredilo, da se ima gozdarski oddelek pokrajinske uprave za Slovenijo odslej nazivati: »Direkcija šum kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev«, okrajna gozdna nadzorništva in gozdna oskrbništva pa brez vsakega razločka: »Šumska uprava«. Gozdno nadzorovalne postaje se pa morajo nazivati: »Državna nadzorovalna postaja šum.«

Ustroj direkcije šum v Ljubljani v odsekih *A* in *B* je ostal pa še nadalje, kakršen je bil. Isto velja tudi glede odobritve spisov po pokrajinskem namestniku odnosno zastopstvu.

Izpremenili so se torej v Sloveniji le nazivi, ne pa organizacija, ki ostane začasno še tako kot je bila, do definitivne reorganizacije po uredbi o razdelitvi države na oblasti, po zakonu o obči upravi in zakonu o oblastni in srezki samoupravi. To reorganizacijo je pričakovati, čim se ustanovijo oblastne uprave in samoupravne oblasti.

(Nadaljevanje sledi.)

Јов. М. Јекић (Скопље):

Нешто о шумарству у Француској.

За време док сам био у изгнанству у Француској, тражио сам прилику, да се упознам са којим од француских шумара, посредством којег би се колико толико могао упознати и са шумарством у Француској. По овој мојој жељи прилика ми се дала у вароши Греноблу, где сам био представљен и препоручен шефу шумске Инспекције Северног Гренобла (*Inspection de Grenoble-Nord*) Лују Бретону, инспектору Водā и Шумā. Пре свега, он ме је, по опште познатој особини Француза, примио врло љубазно; упознао ме укратко са стањем шумарства у Француској уопште, и у његовој надлежности посебице. У исто време дао ми је био на употребу и једну своју књигу (*Sciences Juridiques*) на подобију нашег зборника закона и уредаба, које се тичу шума, лова и риболова. Он ми је стално био на услуги потребним обавештењима о поступању са шумама, како у свом бироу тако и на терену у шуми. С тога ће се ових неколико редакта тицати поглавито шума, које припадају Инспекцији Водā и Шумā Северног Гренобла. Но, пре но што пређем на појединости, налазим за потребно рећи неколико општих напомена, уколико сам то запазио и сазнао.

О шумама уопште. Шуме, које припадају Инспекцији Водā и Шумā Северног Гренобла, налазе се у департману Изерском и арондисману Гренобљанском. Оне су у ланцу чувених Алпских Планина, и то онога дела, који светске туристе понажвише посећују са њихових ванредних особина. Цео је терен добро пошумљен, изузев камених литица и земљишта под пољском културом. По својини, шуме су у главном: или државне (*forêts domaniaux*), или општинске (*forêts communales*), или приватне (*bois particulières*). Манастирских ни црквених шума нема.

Државне шуме. Ових шума, према привредном плану у по-менутој Инспекцији има 8.646 ha у 12 посебних комплекса разних величина. Највећи је комплекс у целих 1.953·98 ha, а најмањи од 17 ha. Ови су комплекси одвојени један од другога општинским и приватним шумама. Од горње целокупне површине има се одбити око 2.500 ha на непроизводни стењак и камене литице, према чему је остало добро покривено гором.

Што се тиче врста шумског дрвећа, које су овде заступане, стоји овако:

У вишијим су регионима и местима, куда се гаје т. зв. високе шуме (*futaie*) мањом у превласти четинари и то: јела (*sapin*) и смрча (*épicéa*) тако, да где где једна а где где друга доминира. Сем тога налази се по где који бор (*pin*). Од важнијих лишћара са четинарима су примешана: буква (*hêtre*), јасен (*frêne*), брест (*orme*), липа (*tilleul*), јавор-млеч (*érable*) и др. Но сви лишћари укупно не износе

више од 30%, док четинари чине 70% по маси како су заступани. Од важнијег шумског шибља приметио сам тису (*if commun*).

У нижијим положајима, куда се гаје т. зв. средње шуме (*taillis sous futaie*), заступани су махом лишћари, а само овде онде и четинари, међу којима је и нешто ариша (*mélérê*) вештачки подигнутог. Од лишћара су храст (обично гранични бељик), буква, јасен, брест, смрч, дивља трешња, бреза, брекиња, оскоруша, јасика и др. пореди разноврсног шумског шибља.

У погледу старости у првим положајима је прастара гора са подножником разноврсне старости. По дебљини јеле и смрче има и до 1 метра па и дебље у пречнику, а високе до 30 метара и више. Остале врсте не одликују се толиким порастом, па ни сама буква, за коју ми се чини, да она овде само по нужди расте. У другим (нижим) пак положајима махом су дрвета испод 25 година старости, а рђе 50—100 и више година. Тако исто мало је дрвета дебљине преко 40 cm у пречнику. Но, ово је и са начина гајења, о чему ће ниже бити реч.

Општинске шуме. Општинских шума у овој шумској Инспекцији, према привредном плану, има 9.725 ha. По терену, на коме се налазе, и по врсти горе која је у њима заступана, као и по самом склопу, а овај је уопште одличан, не разликују се. Само сам приметио, да у по неким има и питомог кестена у нижијим и заклоњенијим положајима. Са овим шумама поступа се у свему као и са државним, једино што приходи од њих припадају општинама.

Приватне шуме. Колико је приватних шума, не може се рећи са тачношћу, али се рачуна, да од целокупне површине покривене шумом, на приватне шуме долази 40%. Са овим шумама сопственици поступају скоро неограничено, само у једном скупном делу ограничено, наиме они своју шуму не смеју искрчiti и претворити у друго тло. Ко би имао потребу да своју шуму искрчи, мора за то тражити надлежно одобрење. Поступак, којим се долази до овог одобрења, врло је компликован тако, да се до тога тешко долази. За недопуштено крчење казна је врло велика, а сем тога искрчени простор мора још и засадити шумским дрвећем.

Шумски режим. Не само државне, већ и све остale су шуме с незнатним изузетком под шумским режимом (*soumis au régime forestier*), т. ј. под државним надзором.

Порез. И општинске и приватне шуме оптерећене су порезом без обзира на каквом су земљишту и без обзира, да ли су или не под шумским режимом. По томе у Француској нема шумског земљишта, на које се не плаћа порез изузев државног. Порез је истина незната, по 0·30 Fr. по хектару.

Брст и паша (*Crout et pâturage*). У државне и општинске шуме уопште стока се не пушта. За то постоје нарочити пашњаци (сувати), који се дају под закуп. Пуштање стоке у самој шуми ради паше и брста сматра се као врло штетно не само по шуму но и по стоку. Шта више, и приватни сопственици шума (сечњака), који су иначе, као што је напред речено, у погледу сече скоро неогра-

ничени, не смеју пустити стоку ни у своју шуму, ако би се тиме онемогућио пораст горе на исеченом простору.

Повластице. У Француској не постоје никакве повластице на шуме. Гора се из ових продаје само на јавним лицитацијама и сече по утврђеним привредним плановима.

Излазак у државне и општинске шуме. Било ми је потребно упознати се изближе са шумама у Алпима, а нарочито с радом француских шумара на обележавању горе, које се сваке године редовно врши преко лета. У том циљу имао сам више излазака у неколико разних шума са г. Бретоном, инспектором и шефом шумарске Инспекције, који је вршио обележавање. Ово су те шуме:

1. Месеца јуна 1917. године био сам неколико дана у шуми званој *Forêt de la Grande-Chartreuse*, једној од понајважнијих шума у поменутој шумарској Инспекцији, која припада територији општине *Saint-Pierre de Chartreuse*. Идући од Гренобла преко вароши *Voiron-a* далеко је 45 km. Гора је у овом пределу прастара, по врсти смрчева и јелова са нешто букове и по којим дрветом: јавора, јасена, бреста, брекиње, тисе и разног шумског шиља, све у добром склопу. И смрча и јела као понајважнији и главни представници шумског дрвета доброг су пораста. Подиже се на природан начин по систему **високих шума**. Терен је јако стрм, али је та добра страна, што су скоро свуда израђене вијугасте стазе (серпентине), које олакшавају ход по овим стрминама. Надморска је висина 1.200 m. У овој шуми вршено је обележавање дрвета за сечу по методи т. зв. **пробирне сече**, коју методу француски шумари називају: „*жардинаж*“ (*jardinage*). Обележавање је вршено најпре у општинској, а затим у државној шуми.

2. Месеца јула исте године био сам у државним и општинским шумама на територији општине *Miribel-les-Echelles*, која се шума зове општим именом: *Rochail*. Исто тако и на територији општине *Fontanil*. Прве су шуме далеко од Гренобла 40 km. Друга је шума у општини *Fontanil* само 15 km удаљена од Гренобла. У овој шуми терен је стрменит и врло стрменит. Гора је мешовита: храст (граница), питоми кестен, буква, јасен, липа, јавор (смрч) и др. са разноврсним шумским шиљем, од којег су две трећине само шимшир (*bais*), све у потпуном склопу. Подиже се на природан начин, и то по систему т. зв. **средњих шума** (*taillis sous futaie*). У обе ове шуме вршено је одређивање и обележавање горе за сечу (*en délivrance*) и за **резерву** (*en réserve*). Овај начин обележавања, који у нас не постоји, јако ме је интересовао те с тога сам га више дана и пратио. Ово ћу мало ниже специјално описати. Но како је први предео речени „Рошај“ врло интересантан, не могу пропустити, а да о њему коју више овде не изнесем. Овај предео више је благог нагиба, да не речем планинско висораван, али је већим делом врло стеновит, особито у месту „*Sommet du Chartreuse*“. По томе је цео овај предео и назван: „Рошај“, што ће рећи: стењак. Гора је по свом постанку двојака, т.ј. једна, која се подиже на природан начин као т. зв. **средња шума** (*taillis sous futaie*) и друга, која се подиже на вештачки начин (*bois artificiel*) као **висока шума** (*futaie*). Прва се састоји из храста, букве, граба, јавора, јасена, дивље трешње и

других лишћара, а од четинара и по које смрче. Уопште је кржљавог пораста, особито у колико је на стеновитој подлози, али је ипак доброг склопа. Друга, т. ј. на вештачки начин подигнута гора састоји се већином из смрье, затим из јеле, мало бора и нешто ариша. Ова је засађена на неколико хектара од пре 30—40—45 година и већ се у неколико и експлоатише, уколико је то потребно с обзиром на искоришћавање сувих, подчињених и у порасту засталих дрвета, или из ма којих других шумарских разлога. Ову, овако на вештачки начин подигнуту гору како на државној тако и на општинској земљи милина је видети. Ј само је тле опалим четинама толико поправљен, да има већ доста знатан слој и хумуса. Она се својим сопственим семеном већ подмлађује, и, како изгледа, и остала ће се шума за 15—20 година на врло лак начин подмладити четинарима као важнијим врстама дрвета, а то је и циљ Шумској Управи.

Да се шума овако може подизати и у добром стању одржати, има се много приписати и тој околности, што је овде сваки приступ стоке категорично забрањен, а то је од особите важности по подизање шума.

У овом шумском пределу вршена је тада у велико и сеча за војну потребу дрва за огрев. О сечама за ове потребе говорићу мало ниже засебно.

3. У месецу Августу исте године био сам у шуми општине *Sanict. Nikolas-de-Macherin*, која је далеко од Гренобла 38 km. Иде се до исте железницом, колима и пешке. Гора је у овој шуми већином храстова (границева), кестенова (питоми) са нешто смрчеве, букове, јасенове, див. трешњеве, тополове и др. све у добром склопу. Гоји се као **средња шума**. Терен је јако стрм. Подлога му је пешчар. По простору је незнатне величине, али се врло лобро чува и одржава. И овде је вршено обележавање **резерве** онако исто као и у предња два обележавања. Овом приликом инспектор шумар г. Бретон обратио ми је пажњу на једног старог сељака који је 40 год. општ. чувар шума без промене на овој истој шуми, а само са 72 фр. годишње плате.

4. **Шумски расадници.** У 1918. год. хтео сам прегледати околицу варошице *Saint. Laurent-du-Pont*, а нарочито шумски расадник, за који сам се интересовао у овој околици. Ова варошица далеко је од Гренобла не с малим 50 к. м. идући преко вароши *Voiron-a*.

Шумски расадник налази се на $5\frac{1}{2}$ к. м. југо-западно од речне варошице и то у сред држав. шуме. Од најближе шумарске куће удаљен је 4 km. На надморској је висини преко 600 мет. Положајем својим окренут је к северу. Велики је само 17 ари. Ограђен је врло лепом живом оградом од смрчеве горе. Подељен је стазама на квадрате од 1 ара. На средини је цементирано корито за скупљање воде потребне за заливање. У овом расаднику производе се већином смрчеве, затим јелове и нешто мало борове саднице. Сејање се врши с прољећа чим снег окопни, а то је, према местној клими, или у другој половици месеца Априла или у првој половици месеца Маја. За сејање не праве се нарочите леје, већ се ово врши по целој табли (квадрату од 1 ара) у редовима по 30 cm раздалеко један од другог. Засејани се редови покри-

вају смрчевим и јеловим грањем. Пре сејања семе се обично потапа у прашак минијума ради осигурања од птица, мишева и других штеточина докле не изникне.

Овај расадник нема за циљ пошумљавање државних па ни општ. шума, јер су државне п општинске шуме у овој околини довољно пошумљене. Напротив намењен је и служи искључиво за пошумљавање приватних шума. Произведене саднице из овог расадника продаје шум. управа сељацима из околине и то по врло јефтину цену, јер не наплаћује више од 3 франака за 1000 комада. Но нико не може добити више од 6000 комада садница. Саднице се ваде и продају обично од 4 год. старости. Годишње се продаје у најмању руку око 20.000 садница из овога расадника.

Сем овог расадника намењеног за приватну потребу, у нашој шумској управи постоји још један расадник на другој страни за пошумљавање голети у државној шуми. Али, како су наднице ванредно биле поскупиле, нити је било довољно шумарског особља, то је за ово ратно време обустављен рад на шумској култури, па се ни у овом расаднику ништа није радило.

Поред ових државних, није ретко видети и расаднике, овде, онде, које подижу поједини имућнији сопственици шума, а по плану и упуству Шумарске Инспекције.

Шумарске куће. Овом приликом изласка мога у околину Saint-Laurent-du-Pont прегледао сам и шумарске куће у овој околини. Једна је од ових кућа за 4 km даље од ове варошице. Удешена је за становање једнога настојника (*brigadier*) и за 3 чувара шума (*gardes forestiers*). Зидана је од речног (облог) камена са партером у цементу. Само су ивице зида од ломљеног камена. Састоји се из 10 оделења заједно са кујином, која је на доњем спрату и кроз коју се комуницира басамацима изведеним на други спрат. Оделења су ова (на другом спрату) и то: 2 собе за настојника (*brigadier*), по једна соба за сваког чувара, канцеларија за настојника, библиотека за чуваре, трпезарија (општа), кујна (општа), оделење за сушење разноврсног поврћа са удешеним лесама зато и преградама за сваку особу посебице; сем тога још и пространставан са подесним степеницама, који служи на употребу за све у истој кући.

Уз ову кућу су још и ове зграде, и то: две штале такође зидане, подвојене, али су под једним кровом, са пространим таваном за сено, а између њих је довољан простор за приступ с колима сена и за склониште у сувоту кола и осталог. Сем ових штала уза саму кућу су и то од једне (источне) стране магаза за оставку разног алата, а с друге стране (западне) је шупа за дрва и кокошарник.

Уз исту шумарску кућу је и један ектар земље, која служи већим делом као пашњак за краве, а од часом и као градина за цвеће и разно поврће.

Оваква једна шумарска кућа са свима споредним зградама стоје око 40.000 франака. Но овако велике шумарске куће ретке су. Обичне шумарске куће удешене су за по једног чувара шума са породицом. Истог су типа као и велике само су у минијатури (8 m дужине и 4 m ширине) и са 3 оделења. Исто су тако све

зидане, и свака без разлике има шталу и остale зграде као и ектар земље на употребу чувара. Напоследку не пропуштам напоменути, да су и ове овако мале куће такође двоспратне врло подесне за становање једне породице, јер је при земљи кујна а на другом спрату собе за обитавање. У последње време у Француској уведено је правило, да се за чуваре шума узимају само ожењена лица, и према томе му се и такови удешавају.

И ако у Француској владају сасвим други појмови о поступању са шумама, и ако је јавна бесбедност далеко сигурнија, и ако су чуварски рајони куд и камо мањи но у нас, ипак се при подизању чуварских станова пазило да ови буду што ближе шуми ради сигурнијег надзора.

Једна оваква мала кућа за чувара шума са свима припадајућим јој зградама у Француској стоје око 6000 франака.

План ових малих кућа требало би усвојити без икаквог двоумљења и за подизање шумарских ставба у нас.

Стружнице. Прегледајући огромну шумовиту просторију у околини поменуте варошице у Алпама, пајо ми је у очи да у држав. шумама нема стружница, ма да се гора у овима редовно и у велико експлоатише. У разговору о томе од француског шумара сазнао сам, да су ранијих година постојале стружнице и у државним шумама, да их је шта више и сама држава подизала па издавала под закуп. Али, како се у току дуљег времена показало, да су ове стружнице у државним шумама од далеко веће штете но од користи по државне шуме, напустила се та пракса и за то данас ни једна једина стружница не постоји у државној шуми.

По постојећем француском закону о шумама, у шумама, које подлеже шумарскош режиму и изван ових на два километара даљине, не смеју се подизати без надлежног допуштања никакве стружнице за прераду дрва без обзира ма каква тестера била. Иначе ван тога свуда у околини шума постоји небројено много стружница. Сама варош Saint-Laurent-du-Pont чувена је са своје индустрије за прераду горе, јер има многобројне стружнице, а налази се у околици, која изобилује ванредно лепим смрчевим дрвима за грађу како у државним и општинским тако и у приватним шумама. На ове стружнице довлаче се са сечишта махом читава (неискраћена) дебла, само ољуштена од коре, па се тамо према потреби прерађује. На стружници пилотину, која се у нас мјестимице још баца, на стружницама у Француској пази се, да се тако рећи ни један трун не распе, јер се збира и продаје по добру цену за разне упорабе.

Остале предузећа. У околини St. Laurent-du-Pont постоји једно приватно предузеће за фабрикацију цемента у државној шуми и на државном земљишту, а према специјалном уговору закњученом са државом на 50 година. За употребу камена, који употребљује за продукцију цемента предузеће плаћа држави по 0·55 Fr. од једног стотног метра камена. Оваких фабрика је највише по државним шумама у Француској, али што се тиче таксе за камен, није свуда једнако, јер се где где наплаћује по 0·32 Fr. где где по 0·45 Fr. итд. од стотног метра.

(Наставиће се.)

Ing. Janko Urbas (Maribor):

Pohorje

(Opisno predavanje o priliki izleta ljubljanske podružnice Jugoslovenskega Šumarskega Udruženja v Sv. Lovrencu na Pohorju dne 5. maja 1922.

Pohorje se imenuje oni del goratega slovenskega ozemlja, ki leži južno reke Drave ter sega na jugu do okrajne oziroma državne ceste Mislinje-Vitanje-Konjice-Slovenska Bistrica, na vzhodu do prostranega dravskega polja in na zahodu do hladne mislinjske doline. Hrbel Pohorja je dolg 60 km ter nekoliko proti jugu vzbočen; največjo višino doseže v Črnem vrhu (1543 m), najbolj znana pa je Velka Kapa (1542 m) vzhodno Slovenjgradca. Od vrha Planinke (1529 m), katera leži približno na sredini, se odcepi daljši gorski greben zahodno proti Hudi luknji, južnovzuhodno proti Slovenski Bistrici in vzhodno proti Mariboru. Tukaj tvori 1200—1300 m nad morjem ležeče 10 do 25 km široko gorsko ravan, nad katero se dvigajo Rogla (1517 m), severno te Plešivec (1407 m), vzhodno Klopni vrh (1335 m), Pohorski vrh (1345 m) z idiličnim in obče prijubljenim planinskim letoviščem Ruške podružnice SPD pri Sv. Arehu (1249 m). Kot zadnja višinska točka proti Mariboru se omenja še železni razgledni stolp (1146 m) in v njegovi bližini Mariborska koča podružnice SPD v Mariboru.

Od tega glavnega hrbta se odcepljajo proti severu in jugu gorski grebeni z več ali manj zložnimi pobočji, izvzemši strma in mestoma skalnata pobočja ob Dravi.

Celo navedeno gorovje ima 117 krajevnih občin in leži v 3 okrajnih glavarstvih (Maribor, Konjice, Slovenjgradec) ter meri 979 km², od katerih odpada 57.800 ha ali okroglo 60% na gozdove, 35.100 ha ali okroglo 35% na njive, travnike in pašnike, 270 ha ali 0.3% na močvirja, jezera in neproduktivno, 4.800 ha ali 4.7% na stavbišča, vrte in v.nograde.

Temeljno hribino tvori granitni masiv, na katerem leži gnajs in na tem bliskavi škriljevec. Apnenec je umazane barve ter ga je najti le mestoma. Sestavni del granita t. j. kis je najti med gnajsem in škriljavcem v čistih, debelejših plasteh. Granit je posebno v zahodnem delu fine sestavine. Največji tak kamnolom ima g. ing. Lenarčič v Josipdolu, kjer se sedaj večinoma izdelujejo kocke za tlakovanje cest.

Neprodirne granitne plasti so provzročile na grebenu Pohorja postanek temnih z ruševjem (*Pinus mughus*) obdanih jezer, kakor so to Ribniško jezero (1535 m), Sv. Lovrenška jezera (1529 m) ter obsežna močvirja v bližini Klopnega vrha, kjer raste ruševje, živordeči sleč (*Rhododendron hirsutum*), ter močvirni bor (*Pinus uliginosa*). Na teh mestih se nahaja tudi do 2 m debela plast šote.

Pohorje ima veliko rud, ki pa niso tako bogate, da bi omogočale izrabbo v velikem obsegu. Omenjam svinčeno rudo pri Rušah in Rakovcu, graf t., magnetno železno rudo pri Ribnici, ki se je izkopavala za bivše železne fužine v Mislinju. Rjava železna ruda je v Rdečem bregu. Sledovi premoga posebno lignita so na mnogih krajih.

Razen potokov Pake in Hudine, ki se izlivata v Savinjo, se izteka vse vodovje v Dravo. Pohorje je bogato na padavinji ter ima vsled razsežnih go-

zdov in z debelo humozno plastjo pokritih tal pod grebenom in na severnem pobočju veliko število neusahljivih studencev in voda. Vodni tok teh potokov, ki imajo več ali manj hudourniški značaj, je le kratek, struge so močno vdrti in pobočja precej strma. Gornji tok se odlikuje po mnogih vodopadih, med katerimi je najlepši »Šumik« na Lohnici. Med največje hudournike šteje Radlca pri Sv. Lovrencu na Pohorju, ki izvira pod vrhom Rogle (1517 m) in se pri istoimeni železniški postaji izliva v Dravo. Ob tem potoku je leta 1814. zasul plaz iz Plešivca gornji del trga Sv. Lovrenc in Hackelbergove fužine, ki so stale na prostoru prejšnje glazute. Plaz je provzročilo sekanje na golo na Plešivcu. Leta 1917. je isti potok razrušil skoraj vse jezove v svoji strugi ter uničil in poškodoval mnogo žag, katerih ima še danes 36 ob svojem toku. To katastrofo je predvsem prisiti obsežni golosečnji za vojne dobe na strmih pobočjih in skladanju posekanega lesa ob strugi. Zato vse te vode niso porabne za prosto plovbo lesa, četudi so se ponekod prej rabile v ta namen. Reka Drava teče od Dravograda do Maribora večinoma globoko vdrti med strmimi, deloma skalovitimi pobočji ter ima na tej 60 km dolgi progi 145 m srednjega padca na 1 km. Tem ugodnim okolnostim ima zahvaliti svoj postanek tudi elektrarna na Fali.

Pohorje ima hladne in srednje hladne klimatične razmere, ki so posledica pogostih padavin ter obsežnih visokih največ četinastih gozdov. Radi slednjih se imenuje tudi »Zeleno« Pohorje. Na vzhodnih obrobnih pobočjih so razsežni vinogradi, med temi slove po svojem vinskem pridelku vinogradi pri Pekrah in Slovenski Bistrici.

Pohorje je izrecno gozdno gorovje in meri nepretrgani kompleks velikih gozdnih posestev slovenjebistiške, falske, Josipdolske, lehenske, konjiške in mislinjske grajščine, na grebenu in ob njem od Arha do Male Kape okroglo 13.000 ha ali 23% vseh gozdov. Ostalih 77% odpade na kmetska gozdna posestva, ki leže na pobočjih in v nižjih legah. Prebivalstvo živi od gozdoreje. Dohodki od polja krijejo živiljenjske potrebščine komaj do novega leta. Bolj razvita je živinoreja, ki je pa tudi omejena, ker je odvisna od travniških pridelkov. Poskusi, da bi se napravili na Pohorju planinski pašniki, združeni s planšarstvom, so se izjavili. Sicer so na širokem hrbtnu od Klopnega vrha, predvsem pa od Rogle do Male Kape razsežna travnišča, kjer se mestoma med poletjem pase živina. Ta travnišča pa ne nudijo živini sočne in redilne trave, temveč le baloh, ki je za živino vžiten le v prvi pomlad. Zato iz teh pašnikov živina ne prihaja na jesen zrejena, kar je predpogoj za pravi planinski pašnik; če je pa poletje suho, pa sploh ne najde potrebne hrane.

Omenjeno bodi, da je v bližini letovišča pri Arhu poskusila pašniška zadruga v Limbušu s pomočjo državne podpore ustvariti planinski pašnik z izkrčenjem primerne dela gozda na zemljišču nekega bivšega planinskega kmetskega posestva v morski višini 1000 m. Stroški za izkrčenje gozda in za redno oskrbovanje teh pašnikov pa so, če se primerja izguba prirastka na lesu z doseženim uspehom, tako visoki, da je danes večina delničarjev te zadruge proti povečanju pašnikov na račun gozda. Zato se je ta načrt kljub ugodnim višinskim, talnim in vodnim razmeram le deloma izvedel ter je to zemljišče ohranilo svoj prvotni značaj planinskega kmetskega posestva. Iz tega sledi, da se morejo na Pohorju ustvariti planinske senožeti ali pašniki le za kritje gospodarskih potrebščin lastnih planinskih kmetij, da pa govori vsako ustvarjanje ali povečanje obstoječih planinskih pašnikov na račun gozdoreje proti krajevnim kulturnim in gospodarskim interesom.

Kmetije na Pohorju obstojojo iz zaokroženih, večinoma nad 50 ha velikih posestev, posebno na severnem pobočju, kjer se nahaja cela vrsta 150 do 300 ha velikih kmetskih gozdnih kompleksov. Kot zgled se navaja, da je v okolici Št. Lovrenca na Pohorju 27 lastnih, torej nad 115 ha velikih kmetskih lovišč in sicer v občini Kumen 5, Smolnik 2, Lobnica 5, Recenjak 2, Lehen 5, Rdeči breg 8. Sklenjene vasi so le po dolinah, na južni in vzhodni strani pa tudi v hribih, med slednjimi najvišja vas Šmartno na Pohorju (780 m), najznamenitejša pa po svoji idilični legi Ribnica na Poh. (715 m).

Od večjih kmetskih posestev jih je cela vrsta pritegnjenih v agrarno reformo, kar vzbuja med prizadetimi iz narodno-gospodarskega in nacionalnega stališča upravičeno nevoljo. Ta velika kmetska posestva so se ohranila vsled običaja, ne zakona, da se celo posestvo daje nedeljeno tistemu dediču, katerega posestnik med svojimi smatra za najbolj sposobnega. Vsi ostali dediči se ali izplačajo, ali pa skrbe starši že prej, da se na drug način primerno odškodujejo. Postanek in obstoj teh večjih posestev torej nista provzročila ne denarna špekulacija, ne pohlepnost, temveč gospodarska potreba, katere upravičenost je dokazala stoletna neizpremenjena velikost teh posestev.

Neodvisnosti gmotno dobro podprtga prebivalstva tukaj na severni meji Slovenstva je tudi pripisati, da se je ob tem gorovju ustavil ponemčevalni naval iz severa. Tako je upravičeno ponosen pohorski kmet, naj si bode mal ali velik, na svojo hribovito zemljo, obraščeno s prekrasnimi temnimi gozdmi, katere vzgaja z vso ljubeznijo in s prirojenim čustvom sam s svojo pridno družino, kakor to kažejo njih mišičaste in žuljave roke. Zato je neumljivo, da se še do danes, po preteklu treh let, ni popravila krivica, ki se godi temu delavnemu delu našega naroda vsled šablonske uvrstitve večjih kmečkih posestev pod udar agrarne reforme!

Gozdne razmere so na Pohorju zelo ugodne. Gornja meja gozda sega povprečno do 1400 m, na ugodnih severnih legah in pri pravilni gozdoreji je prav zadovoljiva obrašča do 1500 m. Najvišji gozdn pas obstaja iz smrek, hoja in bukev pa segata do 1350 m. Z rednim gozdnim gospodarstvom se more računati le do 1350 m. V tej višini daje pod istimi talnimi in obrastnimi razmerami ter skoraj isto drevesno višino 15 do 17 m največjo lesno množino bukev, potem hoja, in za to smreka. Prva kaže na dobrih tleh in pri polni obrašči do 430 plm, zadnja do 140 plm lesne mase na 1 ha.

V splošnem se intenzivnejše izkoriščajo kmetski gozdovi kot veliki graščinski. To je tudi vzrok, da je v prvih naravna spremembu bukovih gozdov v čiste, deloma mešane smrekove, hojeve in bukove, večinoma že končana, med tem, ko opažamo pri graščinskih gozdih še velike komplekse čistih bukovih gozdov.

Glavno drevo je med listovci bukev, v nižjih legah in mestoma posamezno ali v skupinah pravi kostanj, gaber, hrast, javor, jesen, lipa, črni gaber, breza, na mokrem svetu črna in zelena jelša. Med četinavci prevladujeta smreka in hoja, deloma mešano, deloma čisto, v nizkih legah, posebno pa na diluvijalnih tleh ob Dravi in na dravskem polju beli bor. V srednje visokih solnčnih legah, posebno na zahodnem delu Pohorja bi bilo omeniti navadni macesen (*Larix europea*), ki je posamezno primešan ali v manjših skupinah ter ima v primerni legi dobro in zdravo rast. Omenjena bodita še ruševje in močvirni bor, na planini ter v severnih legah pa vedno bolj redka tisa. Pohorje ima prirodno izvrstno lego za nekatere eksote, ki po dosedanjih uspehih obsegajo najboljšo bodočnost. Omenjam le najvažnejše, kakor Douglas (*Pseudotsuga*

Douglasii) zeleni in sivi, japonski macesen (*Larix japonica*), gladki bor (*Pinus strobus*), *Chamaeciparis Lawsoniana*, Planinski bor ali cemprin (*Pinus cembra*) in med listovci črni oreh (*Juglans nigra*). Pri do 40 letnih kulturah v vseh višinskih legah so te drevesne vrste daleč prekosile dobre nade, katere so dale kultivatorjem povod za njih nasadbo. O uspehih teh kultur o drugi pričlikj kaj več!

V kmetskih gozdih je običajno prebiranje, ki je združeno z naravnim pomljevanjem, v graščinskih razen prebiranja in vedno bolj običajne oploditvene sečnje, največ sečnja na golo s sledečim umetnim pomljevanjem s semenom ali s sadikami. V novejšem času prevladuje sajenje s sadikami, med tem ko so prej goloseke največ požigali ter eno ali dve leti rabilni za pridelavo poljskih pridelkov, krompirja in žita. S slednjim pomešano se seje smrekovo seme. Če so te kulture pravočasno redčili in trebili, so imele popolen uspeh, priporočljiv pa ta način gozdoreje ni, posebno ne v kmetskih gozdovih in v visokih legah, kjer je naravno pomljevanje v varstvu starega gozda predpogoj za ohranitev produktivnosti tal in možnosti racijonelne gozdoreje, kakor to dokazujejo nekatere ponesrečene golosečenje na grebenu Pohorja pri Čnem vrhu, kjer v neugodnih zimah mraz uniči že odrasle nasade, ali na močvirnatem svetu pri Klopнем vrhu, kjer se je od leta 1862. do 1875. z golosečjo uničil osuševalni učinek starega drevja ter onemogočila zopetna zareja gozda.

Vsled mineralno krepkih tal preprežajo goljave takoj po odseku bujno razvijajoči se plevel, v nižjih legah ostroga in travna zelišča, v višjih malinje. Kultiviranje takšnih zanemarjenih goljav stane mnogo truda in denarja. Zato se mora prebirati previdno in smejo na čisto posekatih že zadostno pomljenih mesta, če se hoče zabraniti večletni izpad lesnega prirastka na sečnih prostorih.

Sečna obhodnja je odvisna od porabnosti lesa, večkrat pa tudi od gospodarskih potreb. Pri večjih posestvih je običajna 80 do 100 letna od 1300 m naprej do 120 letna obhodnja. Na vzhodnem in deloma na južnem pobočju, kjer gozdna posestva niso tako razsežna, se zniža obhodnja na 60 let.

Do zadnje četrtnine preteklega stoletja so graščinski gozdovi na Pohorju zalačali 6 steklaren in 2 železni fužini s potrebnim gorivom na oglju in drveh, kateri produkti so tvorili glavni dohodek višinskih gozdov. Danes producira Pohorje predvsem les za tehnično porabo in drva. Oglje se je začelo izdelovati v večji meri v novejšem času z ozirom na ugodne tržne cene. Za oglje se porabi le s čiščenjem in trebljenjem pridobljeni material, v višinskih legah in pri težkem spravilu tudi vsa bukovina.

Ukoriščanje gozdov je pri večjih gozdnih posestnikih konservativno. Vsled ugodnih vodnih sil ima na severnem in zahodnem pobočju skoraj vsak gozdnih posestnik svojo vodno žago, na kateri zreže svoj pridelek okroglega lesa. Tako je ob potoku Radlca 26 vodnih žag v obratu, med temi 2 polnojarmenika. Vse druge so venecianke z 1 listom. Prodaja se predvsem surovo rezano, manj tesano ali okroglo blago. Drugačne pa so razmere na vzhodu v slovenje-bistriškem okraju, kjer imajo žage le nekateri gozdnih posestniki in je zato običajna prodaja na štoru oziroma okroglega in tesanega lesa raznim lesnim trgovcem, ki na svojih žagah podeljujejo kupljeni les.

Les za žago se podela v 4 ali 6 m dolge krlje, redkeje se rabijo druge dolžine. Dolžina je mnogokrat odvisna od stanja ter izvedbe izvoznih poti, ker ostri ovinki zahtevajo krajše dimenzijske. Les za stavbe se navadno obteče na licu mesta v gozdu, oziroma ob robu gozda. Veliko stavbenega lesa se

prideluje pri Slovenjgradcu. S trebljenjem in prebiranjem mladega lesa dobjeni material se podela v trsno kolje, največ pa v hmelovke. Razen tega bi še bilo omeniti v omejenem obsegu les za lesovino in jamski les, za slednjega se porabijo največ borovci v nižinskih legah. Pohorje je ubogo na dobrih spravilnih napravah. Vozne poti so ob pobočju zelo strme, do 35% in mehke, po dolinah pa v slabem stanju. Med stalnimi napravami za spravilo lesa je omeniti vodno drčo falske in slovenjebistriške graščine z dolžino po 12 km, električno, 11 km dolgo železnico mislinjske grajščine in že deloma končano 12.6 km dolgo gozdno železnico ing. Lenarčiča. Tvrda Weiss ima v Sv. Lovrencu 5 km dolgo žično vzpenjačo, katera pa ne obratuje, četudi je sedaj v dobrem stanu.

Lesne produkte iz višinskih leg in drva tudi iz nižjih leg spravljajo največ v zimi pri snegu s samotežnimi sankami. Z vozom se spravlja celo leto, za priprego se rabijo v hribih predvsem voli, po cestah v dolini pa konji. Les tošnje ostre zime, ko je Drava od falske elektrarne približno do Brezna do 1 m na debelo zamrznila, so na progi Sv. Ožbalt — Sv. Lovrenc spravljali drva tudi po ledu. Stroški na 1 km so znašali pri uporabi samotežnih sank 35 K, pri uporabi konjske sile pa 16.50 K za 1 prm.

Pohorje je krog in krog obkroženo od železnic, deloma državne, deloma Južne, in sicer od Dravograda po dravski dolini do Maribora, odtod čez dravsko polje do Poljčan, od tam do Konjic in od Mislinja po mislinjski dolini do Dravograda.

Razen tega se splavi iz gozdov dravske doline veliko lesa po Dravi. Plavi se v vezanih plavih povprečno 18 do 25 m dolžine in 5 do 7 m širine, stavbeni les in deske s telesnino do 80 plm. V predvojnem času so plavili les tudi v čajkah, kateri način se je pa danes radi previsokih stroškov za napravo čajk opustil. Da se morejo plavi neovirano plaviti mimo visokega jeza falske elektrarne, je tam v ta namen posebna naprava. Drava omogoča ceneje, četudi za kvaliteto plavljenega lesa manj ugodno spravilo, kot po železnici v Banat, Srbijo, na Ogrsko itd.

Velike pomanjkljivosti imamo pri konstrukciji obstoječih žag in s temi združeni izdelavi ter manipulaciji lesa.

V rabi so navadno najpriprostejši sistemi vodnih žag z enim listom, med katerimi ni najti žag, ki bi odgovarjale vsem predpogojem za dobro žago, od katere se zahteva popolna izraba razpoložljive vodne sile in s to združena čim večja produkcija rezanega blaga, snažnost in preciznost reza ter čim najmanj odpadkov. Na vseh teh žagah se ponoči ter v mrzlem zimskem času ne reže, zato zreže takšna žaga, če se upoštevajo prazniki in razne ovire, letno komaj 200 plm okroglega lesa.

Izdelava rezanega lesa je prepuščena mnogokrat žagarjem. Ti so pa danes brez strokovnega pouka in večinoma nimajo tudi potrebne praktične izvezbanosti. Tako se dogaja, da se, ne oziraje se na debelino, kvaliteto ter porabnost, krlji zrežejo kakor to zahteva slučajno naročilo ozioroma recimo komoditeta žagarja. Zato se potrati veliko dragocenega lesa, ki gre v žaganje ali v krajnike in odrezke.

Deske se zrežejo največ konično in le na zahtevo paralelno, vse pa neegalno t. j. z manjšo debelino na tanjšem koncu krlja.

Razen opisanih navadnih vodnih žag so posebno po prevratu postavili v lesotržnih središčih, posebno v Mariboru in Slovenski Bistrici ter v dravski dolini celo vrsto polnojarmenikov s parnim, turbinskim, bencinskim in v

4 slučajih z električnim pogonom. Te žage so dobro urejene ter po veliki večini v rokah lesnih trgovcev ali lesotržnih družb.

Večinoma se režejo sveža debla, zato je za dobro kvaliteto rezanega blaga potrebno, da se to pravočasno in pravilno posuši, na kar se polaga le pre malo važnosti. Tako dobiva rezano blago že tukaj kal gnilobe, ki zmanjuje njegovo tehnično porabnost ter tržno vrednost.

Vse naštete napake so tudi ponajveč vzrok, da si pohorski les ni prisobil dobrega glasu na lesnem trgu, četudi razpolaga Pohorje v splošnem z zelo širokim, na južnem lesnem trgu priljubljenim blagom.

Opisanim razmeram je pa deloma tudi kriv dosedanja tukajšnji lesni odjemalec, kajti izdelava lesa je predvsem odvisna od zahtev lesnega trga. Do prevrata so prodajali skoraj vse lesne produkte na Ogrsko in Hrvatsko in tukaj se ni gledalo na kvalitetno temveč na kvantitetno blago. Trajalo bode še dokaj časa, preden se bode dosedanja zastarela izdelava lesa opustila ter nadomestila z racijonelnim sortiranjem blaga.

Preidem k najaktuelnejšemu vprašanju za povzdrogo gozdnega gospodarstva ne samo tukaj na Pohorju, temveč v vseh delih Slovenije, kjer je gozdoreja glavni vir dohodkov našega naroda. Vemo, da se zle posledice napačne vzgoje ali ukoriščanja gozda in njegovih produktov pokažejo šele čez več let in se dajo cdpraviti šele tekom več desetletij in to mnogokrat z velikimi žrtvami. Sedanje slabo gospodarstvo se torej maščuje še na prihodnjem rodu. Pri tem gre velikanski del našega narodnega premoženja v zgubo ne samo na škodo lastnikov gozdov temveč tudi celokupne države.

Omenil sem že, da ima naše gozdno prebivalstvo prirojeno čuvstvo za pravilno razumevanje gozdoreje. Kaj pa pomaga ta naravni dar, ako se ljudstvu ne nudi prilika, da si pridobi strokovne izobrazbe, razbistri svoje od očetov prevzete, večkrat zastarele, napačne nazore o gozdnem gospodarstvu. Danes niti ljudske niti gospodarske šole raznih strok, ki imajo za cilj splošno izobrazbo naroda nimajo v svojem učnem načrtu potrebnega osnovnega pouka o gozdarstvu, četudi je vsakomur znano, da tvorijo gozdovi velikanski del splošnega narodovega premoženja in da je za prebivalstvo razsežnih delov naše domovine gozdoreja življensko vprašanje.

Ni čudo, da se je koj po prevratu in postanku naše narodne države ravno med našim pohorskim prebivalstvom vzbudil mogočen klic po gozdarski šoli, kjer bi se njihovim sinovom nudila prilika, pridobiti si primerno strokovno znanje. Ta gozdarska šola naj bi se osnovala na širši podlagi, tako da bi b'la dostopna za vse naše sinove, pod pogojem primerne predizobrazbe, ki jim daje možnost slediti pouku, bodisi kot prihodnji gospodarji, bodisi kot pomožni gozdarski uslužbenci.

Merodajni faktorji so upoštevali upravičenost te zahteve ter določili za sedež gozdarske šole Maribor, ki tvori gozdno industrijski centrum za celo dravsko dolino in kjer so dani predpogoji za uspešnost tega pouka. Pred enim letom pa je zadeva glede ustanovitve gozdarske šole v Mariboru iz neznanih vzrokov prišla na mrtvo točko; šele v zadnjem času so poročali časopisi zopet o njej in želeti bi bilo, da bi načrt gozdarske šole ne zaspal, temveč čimprej našel povoljno rešitev v smislu zahtev in gospodarskih potreb našega naroda.

Kratko naj še omenim, da je Pohorje bogato na divjačini in da imajo naši loveci smisel za primerno negovanje divjačine. Najbolje je zastopana srna. Pri »Šumiku« in pod »Črnim vrhom« je nekaj divjih koz, ki se pa ne morejo razmnožiti, ker nobena koza, ki se odcepí od svojega krdela, ne uide krogli.

Skoraj vsako leto zaide iz Koroške kakšen jelen. Tako je pretekle zime padla glava jelenske rodbine, ki je že dve leti žvela in se plodila v Rdečem bregu. Žalibote se ta divjačina ne more v primernem števlu zarediti, ker se preveč pregaanja po teh loviščih. Tu in tam se prikaže tudi kakšen ščetinavec, ki je sem zašel z Boča. Tako je pozimi 1920. padel velik merjasec v bližini Marijbora. Slivniška in Konjiška graščina gojita v ograjenih loviščih damjake. Med perutnino stojita na prvem mestu veliki in mali petelin (ruševec). Prvi ima mestoma, kakor v okolici Slovenjgradca svoja rastišča celo v dolini, slednjega je pa najti le po golih in najvišjih grebenih Pohorja. Razen teh bi bilo omeniti leščerko, katera je ponekod dobro zastopana.

Med škodljivo divjačino stojita na prvem mestu lisica in kuna (zlatica in belica), ki posebno v petelinjih revirjih delata mnogo škode. Divje mačke so postale zelo redke; letno se jih odstreli, največ pa ulovi v pasti 2 do 4. Isto tako je že skoraj izuinila uharica.

V splošnem skrbi večina lastnikov pohorskih lovišč za redno vzgojo in pravilno negovanje divjačine. Tako so se skoraj vsi pohorski lovci zavezali leta 1919., da prostovoljno opustijo odstrel srne = koze do leta 1924. z namenom, da bi se ta najvažnejša in vsled vojnih razmer močno razredčena divjačina na Pohorju pomnožila.

Literarni pregled.

Njemačka.

- Abeles: »Die Technik der buchhalterischen Organisation im Sägebetriebe«.
 Bühler dr.: »Der Waldbau«, II. Bd., 1922.
 Croy prof. ing.: »Forstliche Baukunde«, 1921.
 Dimitz ing.: »Die Einforstung im Lande Salzburg«, 1921.
 Dittmar: »Der Waldbau«, 1921.
 Drachsler: »Kubiktabellen für Rundhölzer«, 1921.
 Eckert - Lorenz: »Lehrbuch der Forstwirtschaft«, 1921.
 Fabisch: »Handbuch zur Selbstkostenermittlung für Holzbearbeitungs betriebe«, 1921.
 Gayer dr. — Fabricius dr.: »Die Holzarten und ihre Verwendung in der Technik«, 1921.
 Grasberger: »Neueste Schnellkubierungs-Tabelle für Rundholz«, 1921.
 »Handbuch für die gesamte Holz- und holzverarbeitende Industrie«, 1922.
 Hedler dr.: »Deutschlands Forst- und Nutzholzwirtschaft«, 1921.
 Hubbard: »Die Verwendung der Holzabfälle«, 1921.
 Hufnagl dr.: »Praktische Forsteinrichtung«, 1921.
 Hufnagl dr.: »Handbuch der kaufmännischen Holzverwertung«, 1921.
 Junack: »Durchforstung der Kiefer«, 1921.
 Klar: »Technologie der Holzverkohlung«, 1921.
 Köllner: »Forstwirtschaft«, 1921.
 Kunze dr.: »Untersuchungen über den Einfluss d. Beauftragung auf d. Schaft form der Fichte«, 1921.
 Kunze dr.: »Hilfstafeln für Holzmassen-Aufnahmen«, 1921.
 Lincke: »Das Grubenholz«, 1921.

Lippmann Ing.: Kalkulationen, Rundholzausnützungen und Unkostenberechnungen in Sägewerken«, 1921.

Neudammer Förster-Lehrbuch, 1922.

Nirschl: »Die Forstwirtschaft in Niederländisch Indien«, 1920.

Nüsslin dr.: »Forstinsektenkunde«, 1921.

Pressler-Neumeister: »Forstliche Kubierungstafeln«, 1921.

Rebmann: »Der Anbau von Walnussbäumen«, 1921.

Schwappach dr.: Untersuchungen über d. Zuwachsleistungen v. Eichen-Hochwaldbeständen«.

Steinhilber: »Das Sägewerk u. seine Nebenbetriebe«, 1921.

Stengel ing. dr.: »Die kaufmännische Buchführung im Forstbetriebe«, 1921.

Wibbelt: »Ein Büchlein vom Walde«, 1921.

(Ove se knjige mogu naručiti kod »Zemědělské knihkupectví« A. Neubert v Praze II. Hybernská ul. 12, Československa.)

Francuska.

»Revue des eaux et forêts«, br. 3, 1922. donosi: »La crue de l'Arc« (»Povodanj u dolini Arca«), »Le pin sylvestre dans les Vosges alsaciennes« (»Obični bor u alzaškim Vogezima«), »Le marché de bois en Allemagne« (»Trgovina drvetom u Njemačkoj«), »L' ailante« (»Pajasen«). *Ugrenović.*

Domaća šumarska i narodno-gospodarska književnost.

Izašle su knjige:

Kratak pregled uređenja šuma za šum. pomoćno osoblje. Napisao Oskar pl. Agić, šumarnik i. o. 1922. Cijena 5 Din.

Poljudno navodilo za merjenje lesa. II. izd. Priredil Ing. Anton Šivic. Ljubljana 1922. Cena 10 Din.

Industrija Jugoslavije. Po osnovi i načrtu prof. Lukasa izradio Z. Lorković. Zagreb 1922. Cijena 100 K.

J. Lakatoš: Industrija Slovenije. Zagreb 1922. Cijena 60 K.

Ovaj put ćemo se osvrnuti na nekoje časopise i listove, koji posvećuju naročitu pažnju nacion. ekonomskim pitanjima. Sa žalošću moramo konstatirati, da se među tim pitanjima najrjeđe tretiraju problemi šumarskog gospodarstva, akoprem je to jedna od najjačih naših privrednih grana, obuhvatajući ne samo šumsku produciju, nego i šumski obrt, trgovinu i industriju. Krivnja za to ne leži na tim listovima, nego na našim stručnim piscima, koji još uvejk ne vide veliku važnost popularizovanja naše struke, o kojoj se u širim krugovima tako malo znaće. Ovaj put ćemo te listove samo navesti, te na njih upozoriti naše drugove i čitatelje, da ih ne samo preplatom podupru, nego i suradnjom zainteresuju široki krug njihovih čitatelja za naša stručna pitanja. Od zgode do zgode osvrtat ćemo se na pojedine članke tih listova.

Od časopisa spominjemo:

Zrno glasilo društva gospodarskih i šumarskih činovnika kraljevine SHS u Osijeku.

Jugoslavenska Njiva. Mjesečnik za umjetnost, nauku, narodnu prosvjetu, politiku, socijalna pitanja i privredu. God. preplata 100 dinara. Uredništvo i administracija, Zagreb, Marovska ul. 30.

Nova Evropa. Izlazi triputa mjesečno. U 1922 izlazi tri knjige. Svaka stoji 40 Din. Uredn. i admin. Zagreb, Preradovićev trg 9. Donaša članke političke, socijalne i privredne, te književni te umjetnički pregled.

Njiva. Izhaja dvakrat na mesec in stane letno 40 Din. Uprava Ljubljana, Prešernova ul. 54. Prinaša politične, socijalne in gospodarske članke ter književni in umetniški pregled.

Novi život. Nedeljni časopis. God. pretplata 100 Dina. Редакција и администрација: Београд, Обилићев венац 27. Има сталне рубрике: I. Политика, II. Финансије и народна привреда, III. књижевност и наука.

Будућност. Излази сваког 1. и 15. у месецу. Годишња претплата 80 Din. Уредништво Београд. Јевремова ул. 22 и 24. Програм: Аграрно радничко и чиновничко питање, унутрашње уређење државе, финансије, одвајање цркве од државе, борба против клерикализма, здравствена, прометна, трг. и инд. политика, преуређење милит. устројства, механизам, књижевност.

Misao. Књижевно социјални часопис излази сваког 1. и 16. у месецу. Год. претплата 120 Din. Уредништво и администрација: Београд, Ресавска ул. б. б. 4.

Jужна Србија. Излази 1. и 16. сваког месеца. Претплата годишње 100 динара. Уредништво Скопље, Брегалничка ул. 29. Доноси članke из подручја историје, књижевности, политike и привреде.

Poljoprivredni glasnik. Izlazi 2 put mjesečno. Pretplata 100 Din. Уредништво i administracija: Novi Sad, Petra Zrinjskog ul. br. 2. Donosi članke iz područja poljoprivrede te općeg nar. gospodarstva.

Просвета. Лист за народно просвјећивање. Излази свака 2 месеца. Цена на годину 12 дин. Издаје друштво „Просвета“ у Сарајеву.

Dnevniči:

Трговински гласник. Излази сваки дан осим понедељка. Претплата годишње 144 дни Уредништво и управа: Београд, Кнез Михајлова ул. бр. 19.

Jugoslovenski Lloyd. Izlazi svaki dan osim ponedeljka i dana iza blagdana. Pretplata god. 200 Din. Уредништво: Petrinjska ul. br. 28. Uprava: Marovska ul. 21. Marinović.

Madžarska šum. literatura zadnjih godina.

Stručna šum. književnost u Madžarskoj, koja se je u poslednjim godinama prije rata naglo razvijala, doživjela je nakon prevrata nagađao zastoj. Tome nije bila uzrok samo opća pojava zastoja, uzrokovana u svim državama i svim strukama naravnim posljedicama rata (umornost, borba oko prehrane, skupoća rada i papira itd.), već još više u političkoj konštelaciji, koju je donio prevarat i trijanski mir. Dok su ostale nasljedne države bivše Monarhije izdale iz rata većinom povećane, teritorij Madžarske se je smanjio na cijelih 88.000 km². Od velikih i lijepih šuma ostalo je sadašnjoj Madžarskoj samo 1,200.000 ha t. i. $\frac{1}{10}$ prijašnje šumske površine i to ne baš prvorazredne šume. Jasno je, da je ova okolnost imala silan utjecaj i na šum. literaturu. Sjedište stručnog rada, glasovita visoka škola u Ščavnici, a s njom i pokusna postaja prelazi u posjed Č. S. R. i vis. škola se seli u Šopron, gdje izdržaje sve faze polit. borbe u Burgenlandu. Od četiri lugarske škole ostaje im samo jedna (u Vadaszerdő, premeštena poslije u Tatu, žup. Komárom).

U tim okolnostima, izdržavajući još i nasilja komunističkog režima u 1919. godini zamuknula je posvema šum. literatura. No mnogobrojni šum. stručnjaci, koji su bilo milom bilo silom ostavili teritorije, dodijeljene trijanskim mirom

drugim državama, slegoše se na mali teritorij nove države. Medu njima je bilo više priznatih stručnjaka, koji su pokazali karakterističnu pojavu svih šumara: da daleko od politike i njezinih trzavica pregnu oko podizanja svoje struke. God. 1920. je početak novog rada. Središte rada usredotočeno je oko pošumljenja Alfölda, uslijed toga, što današnje šume ne podmiruju ni iz daleka potrebe žiteljstva.

Njima prirodenim načinom agitacije znali su za taj predmet zainteresovati sve faktore i danas je to postalo nacionalno ekonomsko pitanje prvog reda, na kojem radi ne samo službeni šumarski aparat, već i naročiti komitej, koji sačinjavaju najodličniji predstavnici parlamenta, posjednika i naučenjaka. Drže se popularna predavanja, piše se bezbroj brošura, osnivaju se šumski vrtovi, obrazuju se društva za propagandu, skuplja se novac za pošumljenje. Pokusna postaja vrši tloznanstvena istraživanja i dijeli potrebne savjete, a u novoosnovanim i preostalim još šumskim vrtovima, koje uzdržavaju naročita šum. povjerenstva, uzgaja se do 40.000.000 biljki godišnje.

Cijela novija šum. literatura stoji pod dojmom ove akcije, pa su Šum. listovi (Erdészeti Lapok) 1920., 1921. i 1922. ispunjeni većim dijelom studijama o tom pitanju. Između ostalih pišu o tom pitanju glasoviti geolog i geograf, profesor dr. Cholnoky, zatim botaničari dr. Sávoly i dr. Tuzson te upravnici Kaán, Biró, de Pottere, šef poljodjelske pokusne postaje Thaisz i dr.

Od ostalih članaka u Šum. listu ističu se naročito članci drž. tajnika Kaána: Naša dosadašnja šum. politika, Zadaci naše buduće šum. politike, Opće narodne posljedice propasti šuma, Nacionalna ekonomska važnost šum. posjeda. Dr. Fehér adjunkt vis. škole piše zanimljivu oveću studiju: Komparativna anatomija veget. organa akacije; Bund K., tajnik šum. udruženja: O naravnom pošumljenju, Gospod. polit. potresi; prof. Fekete Z.: Nova uputa za uređenje šuma. Roth Gy., adjunkt pok. postaje: Današnji zadaci šum. pokusne postaje.

Od novih knjiga ističemo II. izdanje *Uzgoja šuma*, poznatog prof. Vadasa, koji je bio profesorom i mnogim našim drugovima, koji su svršili studije u Ščavnici; Róth: *Kalendar ljekovitog bilja*, Kaán: *Pošumljivo Alföld*, Tirts: *Šumska paša za pčele*, Dr. Mihálovits: *Madž. šum. pravo*. Andrásovich: *Uzgoj i unovčenje kunića*.

Od brojnih uredaba spominjemo novu organizaciju šum. službe, nov propisnik za uređanje šuma, reorganizaciju šum. pokusne postaje.

Zgodimice ćemo se na nekoje od ovih stvari posebno osvrnuti.

Marinović.

Krajevni repertorij za Slovenijo. Izdal in založil naslovni oddelek anončnega in informačnega zavoda Drago Beseljak & drug. Ljubljana.

Krajevni repertorij s popolnimi in točnimipodatki bi nam bil zelo potreben. O repertoriju, izdanem po gori omenjenem zavodu, pa se ne more trditi, da bi bil popolen, nasprotno v njem ni najti niti nekaterih večjih vasi in krajev (na pr. Guštanj, Kašelj itd.). Cena 160 K., po katerej se 100 strani obsegajoči repertorij prodaja, je visoka. Omeniti je, da je krajevni repertorij, ki sta ga izdala leta 1912. Mulley in Kamenšek v Ljubljani, točnejši, toda ta repertorij se nanaša le na bivšo Kranjsko.

Ing. Š.

Lovstvo.

Duhovske priredbe u Ljubljani.

1. Na duhovo i duhovski ponedeljak dne 4. i 5. junija ove godine priredio je »Klub ljubiteljev ptičarjev« (prepeličara) u Ljubljani medunarodnu izložbu pasa na prostorijama ljubljanskog sajma uzoraka pod pokroviteljstvom Njeg. Visočanstva kneza Pavla. Izloženo je bilo preko 400 pasa svih pasmina, od plemenitih bernardinaca do pekinških dvorskih patuljaka, od krasnih prepeličara raznih vrsta do jazavčara visokog aristokratskog poškoljenja. Osobito dobro su bili nadalje zastupani istarski, bosanski i koruški braki. Izložba je vrlo dobro uspela te je pokazala, što imamo i kuda da krećemo, da podignemo i oplemenimo svoj pasji materijal. »Klub ljubiteljev ptičarjev« u Ljubljani je prvo vrsna kinološka stručna organizacija i kao takva prva u našoj kraljevini. Učlanjena je i priznana u internacionalnom kinološkom savezu te je nedavno osnovala vlastitu rodovnu knjigu za pse. Šteta što nije ovog puta bilo skoro nikakog interesa u drugim delovima države.

2. U isto vremec je priredilo »Slovensko lovsko društvo« izložbu lovskog rogovlja u češkom paviljonu sajmišta. Izložiti se je moglo rogovlje jelena, platana, divokoza, kozoroga i srnjaka, sabrano od godine 1908. dalje u zemljama naše kraljevine. Izloženo je bilo na žalost samo rogovlje iz Slovenske, i to svega ukupno oko 600 komada. Osobitu pozornost su zaslužili nekoji krasni primjerici jelenjih rogova iz bar. Bornovoga revira kod Tržiča te rogovlje divokoza (gamza) iz naših planinskih lovišta. Najlepše srnjake su imali nekoji Gorenjci (okolica Bleda) te Notranjci (okolica Kočevja). Razdeljeno je bilo više nagrada i priznanja.

3. »Slovensko lovsko društvo« je nadalje priredilo dne 5. t. m. popodne strelsku utakmicu na vojničkom streljištu kod Ljubljane pod pokroviteljstvom poč. adjut. Njeg. Velič. kralja generala g. Đure Dokića. I ta je utakmica uspela u svakem pogledu vrlo dobro. Streljalo se je u 4 grupe (mladež, vojničko, lovačko streljanje na srnjaka i na krivolovca). Razdeljilo se je oko 60 raznih nagrada, među ostalima i krasan t. z. »prelazni dar Slovenskog društva«, predstavljajući umetnički izrađenog orla iz bronza na mramornoj podlozi. I ovde su se mogli natecati streleci i lovci iz cele države, no — iz drugih krajeva nije bilo učesnika.

Ing. Ružić.

Bilješke.

Glavna godišnja skupština Udruženja Jugoslovenskih Inžinjera i Arhitekta.

Održana je od 22.—25. maja o. g. u Sarajevu. Ogroman broj učesnika — preko 500 — najbolje dokazuje, kako se to Udruženje lepo razvija, kako napreduje i kako postaje odlučnim faktorom napretka i kulture. Aranžma skupštine bio je u svakom pogledu na visini i služi na čest sekciji Sarajevo i čitavoj zemlji. Zbor je otvorio i vodio u velikoj dvorani divne sarajevske većnice predsednik Udruženja g. inž. Živojin Dimitrijević, načelnik ministarstva iz Beograda.

Među glavnim točkama dnevnog reda bili su načrti zakona o inžinjerskim komorama, o autorizaciji civilnih inžinjera i arhitekata te načrt pravilnika o taksama. U odsek, koji je imao da prouči i dovrši te načrte zakona te podnese predlog skupštini, bio je delegiran od sekcije Ljubljana među ostalima i potpisani, koji je glasom zaključka odborske sednice J. Š. U. od 13. maja t. g. imao ujedno da zastupa i interes šumarskih inžinjera, članova J. Š. U. Odsek je brojao preko 20 članova. S kolegom ing. Wasznerom točno smo pratili rad odseka, koji je trajao dva puna dana, živo smo saradivali i stavili više predloga. Ipak je u odseku načelno prodrla tendencija zagrebačke sekcije, da mogu biti autoriziranim samo apsolventi visoke tehničke škole i samo po ministru gradevina. Potpisani je više puta upozorio na protuslovja, koja sadrži sam načrt u pitanju drugih inžinjera, pogotovo pak na protuslovje s temeljnim članovima (3, 4) društvenog ustava. Konačno sam prijavio separatni votum za skupštinu udruženja, pošto ga odsek nije htio da prihvati kao svoj zaključak.

Dok je referent iznosio pred plenum predlog odseka, pobrinuo sam se za pristanak sekcija Ljubljana i Sarajevo te Udruženja rudarskih inžinjera za Bosnu i Hercegovinu. Pošto je referent svršio, iznio sam predlog koji glasi:

»Inž. Ružić iznosi u ime sekcija Ljubljana i Sarajevo te u ime Udruženja rudarskih inžinjera za Bosnu i Hercegovinu i svih šumarskih inžinjera zemlje ovaj minoritetni votum:

U ovo načrtu zakona mora da se u svim onim odredbama, koje se tiču inž. rudarskih, šumarskih i iz rezora drugih ministarstva, stilizacija izmeni tako, da tu ministar gradevina odlučuje na osnovu predloga dotičnog ministarstva, odnosno, gdje dolazi ingerenca gradevinske direkcije, na osnovu predloga koordinirane vlasti dotične struke. Disciplinarni i administrativni poslovi komora od toga su izuzeti.«

Po kratkom obrazloženju video se, da je ogromna većina skupštine za taj predlog. Na to je referent u ime odseka izjavio, da odsek usvaja predlog, usled česa je posebno glasanje otpalo. Predlog odseka bio je nato prihvaćen.

Po načrtu zakona o inžinjerskim komorama osnovale bi se takve komore na sedištima građevinskih direkcija, gde ima dovoljan broj autoriziranih inžinjera, inače određuje sedište komore ministar gradevina. Komore su autonomne, a imaju zajedničko Glavno predstavništvo inž. Komora u Beogradu, koje raspravlja o svim zajedničkim pitanjima. Amo spada i određenje kategorija autoriziranih inžinjera i arhitekata te opredelenje delokruga tih kategorija. Za autorizaciju dostaje dovršenje fakultetskih nauka, trogodišnja praksa, praktički ispit i mnenje šumarske oblasti. Delokrug autoriziranih šumarskih inži-

njera po predlogu Sekcije Ljubljana, koji je u načelu bio priznat kao najbolji, bio bi ovaj:

»Civilni inžinjeri imadu svaki u struci svoje vrste pravo:

1. raditi nacrte, procene, proračune;

2. upravljati vršenjem tehničkih radnja, koje spadaju u njegovu struku, primati takove poslove ravnajući se po dotičnim posebnim zakonitim propisima glede pomoćnog osoblja i obrtnih naprava i kolaudirati takove radnje, izvedene od drugih;

3. istraživati, premeravati, snimati i proračunavati sve što treba za projektiranje i izvađanje dotičnih radnja i izradivati dotične nacrte;

4. davati mišljenja, vršiti proračune i ocene o svim radnjama svoje struke, ispitivati dotične nacrte i proračune, izdavati uverenja o tome i potvrđivati kopije nacrtta i erteža.«

(Ta prava imadu:)

»8. civilni inžinjeri za šumarsstvo glede svih merničkih stručnih radova u šumi te jednostavnijih visokih, putnih i vodenih zgrada i gradnja mostova i šumske železnice, koje su u neposrednoj vezi s uredbom gospodarstva i opskrbom šuma, i glede jednostavnijih mašinskih i elektrotehničkih naprava.«

Kako već spomenuh, nabrojanje kategorija civ. inžinjera i opredelenje delokruga tih kategorija prepusteno je Predstavništvu Komora u Beogradu, uz saradivanje Komora i ostalih merodavnih korporacija odnosno fakxxxora. Zato je od važnosti konstatirati, da je predlog sekcijske Ljubljana u tom pitanju bio izričito priznat kao najbolji i da je u tom predlogu, što se tiče ovlaštenih šum. inžinjera, sadržano gornje rešenje.

Glede autorizacije inžinjera, koji su u državnoj službi, zaključlo se, da ti inžinjeri, dok su u državnoj službi, ne mogu dobiti ovlaštenja, a ovlašteni inžinjer, ako stupa u državnu službu, ne sme toliko vremena da izvršuje to svoje pravo, dok je u državnoj službi. Nadalje može državni inžinjer — po nacrtu — da preuzme i izvrši pojedine radove samo onda, ako to dozvoli nadležna mu vlast i inžinjerska komora dotičnog kraja. U oba ta dva slučaja ostali smo s našim protupredlozima u manjini, što je očit znak, da su civilni inžinjeri bili na skupštini mnogobrojno zastupani, odnosno da si mnogi kolege državni inžinjeri nisu bili svesni dalekosežnosti tih odredaba. Nadati se je, da će se te preuranjenosti u interesu općenitosti, naročito u interesu provincije, a i državnih inžinjera popraviti prije, nego li naert postane zakon.

Osim tih i drugih točaka dnevног reda raspravljalо se živo i o železničkom programu države te je bio stvoren zaključak, da se ponovno izjavе pojedine sekciјe o tome pitanju. Vrlo potrebno bi bilo, da se i naše J. Š. U. zainteresira za to silno važno pitanje pravovremeno, ako moguće nije već i prekasno.

Konačno mi je još spomenuti, da je Sekcija Sarajevo (ref. kolega ing. dr. J. Zubović) stavila više aktuelnih predloga za daljni rad Udrženja. Među ostalim traži se, da se sve tehničke struke usredotoče oko Udrženja i konsekventno oko tehničkih fakulteta. Predlozi nisu došli u raspravu, već ih je zbor uzeo na znanje i zaključio, da se radi evidence i obrade otisnu u »Tehničkom Listu«. No već sada se ne ustručavam navesti mnenje, koje bi bio zastupao glede naše struke u pitanju sjedinjenja s tehnikom. Možda bi se dalo govoriti o združenju svih čisto tehničkih disciplina naše struke s tehnikom

na istome sedištu, premda ne smemo zaboraviti, da je nama odmeren mnogo kraće vrijeme za savladanje tih specijalnih materija. No u gospodarstvenim, komercijalnim, prirodoznanstvenim i upravnojuridičnim materijama nemamo sa tehnikom gotovo ništa zajedničkoga. A te discipline glavni su deo našeg studija i uopće potreba šumarstva. S istih bi razloga mogli tražiti — odnosno moramo zabaciti — studij administracije i prava na juridici, studij botanike, entomologije, geologije, petrografije, kemije, tloznanstva na filozofiji, komercijalnog dela na trgovачkim akademijama itd. Nama šumarima ne treba tuđe moralne pomoći, jer je naš studij specijalan i već danas tako moderan, svestran i sasvremen, kao malo koji drugi visokoškolski studij.

Zbor se je vršio i zaključio po programu. Istodobno priredilo je Udruženje izložbu inžinjerskih radova, gde su i šumarski inžinjeri izložili nekoliko dobrih radnja.

Program priredaba i izleta bio je vrlo velik i zanimiv, a ne mogu ga ovde nabrajati. Spomenuti mi je, da je sekcija Sarajevo priredila i izdala tom zgodom vrlo interesantnu ilustriranu monografiju »Bosna i Hercegovina«, knjigu od 260 stranica. Primerak knjige dobio je svaki učesnik zbora badava. Poslije kongresa razišli su se gosti na razne ekskurzije, jedna na Mostar i Dubrovnik, druga na Banjaluku i Jajce, treća na Zenicu, gde su učesnici (oko 300) ogledali poznati državni ugljenokop i talionicu železa, i dr. Osobito sjajno je rešila svoju zadaću i uprava železnica, koja je dirigirala u svim glavnim smerovima posebne vlakove, odnosno vozove za učesnike zbora i ekskurzija.

Ing. Ružić.

Шумарски дом. Ликвидацијом хrv. шумарског друштва прешла је у власништво Ј. Ш. У. лијепа двокатница са три фронте позната под именом Шумарски дом. Површи шотриоц прилика мислио би, да је сада ово једно од најбогатијих друштава, које ће моћи након ликвидације да несметано развије свој даљи дад по великим програму. Тко изблиза промотри ствар увиђет ће, да је то само опсјена, јер управа удружења рокрај све важности овог догођаја и с гледишта националног и стручног — остаје забринута за опстанак и рад удружења.

Ј. Ш. У. има велики задатак, да скупи у своју средину све интелектуалне раднике на великим пољу шушарс е привреде те да њихов рад координира у смјеру очувања шума као и у апрећења и усавршавања шумарства. Једно је сретство у том раду и унапређивање шумарске стручне књижевности те популаризовање шумарства књигом и предавањима.

Према томе је издавање Шумарског листа тек мали дио просветног програма удружења. Па ипак већ тај мали дио апсорбира тако рећи све приходе удружења и само се напрезању неколицине чланова имаде захвалити, да је осигурањем некојих изванредних прихода бар за неко вријеме обезбиђено излажење тога листа у Formi, достојној велика удруженја, тако велике струке.

Шумарски дом, којега би приход требао да финансира цјелокупан рад удружења, сасвим је пасиван. Зграда, која претставља вриједност од 4—5 милијуна динара од бацује 4.000 (словима четири хиљаде динара, годишње стапарине. Ако се узме, да 50% тога отпада на порез, онда остаје удружењу равно 2000 динара годишње „за уздржавање зграде и подмирење друштвених потреба“.

Кад би у згради били приватници, већ би се нашло начина, да се станарица мирним аачином повиси и преко законом одређене своте, али јер је у згради државна инштитуција „Господарско шумарски факултет“, не налази се средстава, јер над-

лажно Повјереништво за про вјету упирући се о буџет и дванајстине није након толиких ургенција било у стању да повиси станарину макар и на законити износ.

У прећашњој нашој националној борби б'ла је шумарска академија трн у оку туђим властодршицима, који су, запостављајући нашу школу, хтјели присилити нашу омладину на полазак њихових школа. Онда је хрв. слав. шумарско друштво доприносило голему жртву, дајући у бесцијење свој дом, само да се одржи шумарска академија у земљи. Ову су жртва тражили национални интереси.

Данас не захтијевају више национални интереси те жртве, наша држава има много разлога, да подржаје у земљи високе школе па доприноси големе своте за њихово уздржавање. Настаје дакле питање, који интереси захтијевају, да држава прима од Ј. Ш. У. ову голему жртву на штету рада и развоја овог удружења? Не вјерујемо, да би постојала економска потреба, јер од осталих удружења држава ме тражи материјалних жртава већ их још и подупире огромним субвенцијама. У осталом, овај факултет није само шумарски, већ и господарски, па зашто да жртвује само шумарско друштво овако огромне жртве на штету свог опстанка?

То су ето разлоги, ради којих се је Предсједништво обратило на Министра Шума и Рудника, да испослује код Министарства Просвјете 1. повишење станарине, 2. одштету за пријашње године на рачун оправка зграде, 3. склапање новог уговора, по којем би се изузеле некоје просторије (таван, п'друм, велика дворана) к' је факултету нису неопходно потребне, а друштво их треба за своје сврхе до-тично за изнајмљење и проширење.

Госп. Министар Рафајловић, који је примио изасланство Ј. Ш. У. у Београду, био је врло изненађен ради таковог стања ствари. Меморандум удружења је потпуно усвојио држећи га не само оправданим него још и превећ скромним. Са своје стране предложио је министарству, да се станарина повиси на 100.000 дин. годишње, у име одштете за поправак зграде да се даде 60.000 динара и да се склопи нови уговор.

Како дознајемо, питање се са поспјешењем рјешава те је већ и господарско шумарски факултет, позван на очитовање у тој ствари, изјавио, да су захтјеви удружења оправдани.

Очекујемо, да госп. Министар Просвјете након свега овога не ће имати ништа против овога становишта Нинистра Шума и Руда те нашег факултета, те ће с госп. Министром Финансија наћи сретстава, да се овом оправданом захтјеву што прије удовољи.

Депутација Ј. Ш. У. пригодом вјенчања Њ. Величанства у Београду.
Дне 7. о. мј. примљена је наша депутација с осталим изасланствима у двору. Будући се је предсједник ради болести испричао, састојало се изасланство од чланова: Гг. др. Јовановић, Стаменковић, Ерић, Чесовић, Копривник и Мариновић. Било је примљено у VI. групи Привредне иншититуције.)

Iz Jugoslov. Šumarskog Udruženja.

Zapisnik

občnega zbora Gozdarskega društva v Ljubljani v likv. in ustanovnega zbora Podružnice Ljubljana Jugoslovenskega šumarskega udruženja, ki se je vršil v Mariboru dne 4. maja 1922.

Predsednik Josip Lenarčič otvoril občni zbor, pozdravil prisotne, posebej pa tajnika Udruženja svetnika inž. Marinovića in konstatirala sklepčnost zбора. Po § 12 začasnih pravil Gozdarskega društva je za sklepčnost potrebna prisotnost 30 članov, prisotnih pa je blizu 100 članov.

Predno preide na poročilo se spomni vseh umrlih članov. Med temi so bili mnogi, ki so se zelo zavzemali za društvo. Ohranili jim bodo trajen spomin. Zapustili so nas in se preselili v večne gozdove gg. Konrad knez Hohenlohe, Venceslav Polan, Anton Jaklič, Franc Žagar jun., Hubert Novak, Albert Hauke, ing. Hinko Kenda, dr. Karel Leuschner, Josip Goederer sen., Oton baron Apfalttern, Aurel Rauer, ing. Vladimir Šuklje, Hugo Veriand knez Windisch-Graetz, Franc Schitnik, Ferdo Arnejc, Hubert Gallé, Rudolf Jeglič, Anton Kobi, Norbert Povodenj, Friderik bar. Rechbach, Hugo Roblek, Franc Tomc, Miha Ladinik, Franc Šorb.

Zborovalci se na klic »slava jim!« dvignejo s sedežev.

Nato poroča predsednik o delovanju društva v zadnjih treh letih. Ko smo se sešli dne 20. februarja 1919. leta, se je izvolil začasni odbor z nalogo, da pripravi pravila in redni občni zbor. Sklenilo se je iskati stikov z drugimi obstoječimi društvi v državi, da bi prišli do skupne organizacije. Intenzivno delovanje odbora v tej smeri je vsled velikih težkoč, ki jih je bilo treba premagati, napreduvalo izredno počasno. Na naše pozive so se bratska društva brez pridržkov takoj odzvala in je bilo upati, da pridemo v kratkem času do cilja. Težkoče, ki so razvoj zadrževali, morejo se osredotočiti v vprašanju: ali savez ali enotno društvo? Velika večina se je izrekla za slednje in tako smo došli do mogočnega Jugoslovenskega Šumarskega Udruženja, ki predstavlja skupnost vseh interesov gozdarstva, torej moralično in materijelno silo, katera nam že danes jamči, da se nobeden načelen ukrep v gozdarstvu ne bo napravil brez sporazuma z Udruženjem. Vlada je olajšala pot Udruženju in je pristala na to, da bodo posvetovalni organ Ministerstva za šume in rudnike.

Formelno pa je treba še dogovoriti delo, ki so ga deleganci opravili. Ko je bilo potrebno sklepati, se nas je vprašalo, ali imamo potrebna pooblastila? Ta smo morali prekoračiti, ker so se glasila samo za pogajanja, rekli pa smo, da imamo vsa pooblastila, samo da se delo še dalje ne zavleče, v upanju, da bo občni zbor to naše stališče naknadno potrdil. Tudi okrog skupnega glasila je bilo treba premagati težave. Imamo »Šumarski List«, o katerem bo natančneje poročal tajnik; predsednik omeni le, da so nekateri člani pomotoma prve številke lista vrnili, ker o vsem niso bili dovolj poučeni. Pri posvetovanju smo došli do velikih težkoč tudi glede članstva. Z več strani se je zahtevalo, da bodi naše skupno Udruženje čisto strokovno in stanovsko, mi pa smo odločno zahtevali da to Udruženje mora biti tudi poljudno in gozdnogospodarsko. V tem smo popolnoma uspeli. — Društveni odbor je delal po svojih močeh, imeli smo več odborovih sej in anket, posebno znano anketo o agrarni reformi. O

tem je odbor dal natisniti posebno brošuro, ki je članom že znana. Glavna tendenca našega delovanja je bila: ščititi šume, ohraniti gospodarstvo in priti nasproti tistim, ki potrebujejo gozdne pridelke.

Danes pride na vrsto formelna likvidacija gozdarskega društva in ustavnitev Podružnice J. Š. U. v Ljubljani. Poprej pa poročata še tajnik in blažajnik. Poročilo predsednika se soglasno odobri.

Tajnik omenja, da mu je poročilo predsednika izdatno olajšalo današnjo nalogu ter bo njega poročilo kolikor mogoče kratko. Med intenzivnim delom okrog Udruženja, kamor smo vedno prišli z izdelanimi načrti, se ni zanemarjalo navadnega društvenega dela. V velikem številu (okrog 30) ožjih in širših odborovih sej ter anket se je obravnavalo in ugotovilo stališče nasproti vsem tekočim vprašanjem gozdarstva. Tako je bila izdelana leta 1919 spomenica o agrarni reformi, precizirano stališče našega gozdarstva nasproti položaju, ki je nastal z rapalsko pogodbo, o težkočah trgovine in industrije in dr. Naštrevati vsega tega dela v kratkem času ni mogoče. Vknjiženih aktov se je rešilo v letu 1919 89, v letu 1920 20, leta 1921 pa 51. V letu 1922 pa imamo že doslej 134 opravnih številk, kar najbolj dokazuje, kako blagodejno se je z ustvarjenjem Udruženja delo oživel.

Gospod predsednik je v kratkih besedah očrtal genezo Jugoslovenskega Šumarskega Udruženja. Udruženje je ustanovljeno kot okvir, kot organizacija vsega gozdarstva, sedaj pa je treba ta okvir oživeti in delati. Za to nam je treba kolikor mogoče več članov. Redni član more postati vsak gozdarski strokovnjak, gozdní posestnik, lesni trgovec in industrijalec. Podporni člani plačajo nekaj več članarine, utemeljiteli 500 Din enkratno in podporniki 3000 Din. Vsi člani dobivajo »Šumarski list«, ki sam stane društvo letno izvod okrog 80 Din, brezplačno. List izhaja vsakomesečno in prinaša prispevke v narečju in pisavi kakor so došli glavnemu uredniku. Uredništvo za slovenske prispevke vrši tajnik podružnice Ljubljana, kamor je vse take prispevke pošiljat'. List je naše najučinkovitejše sredstvo in želeti je, da bi prinašal tudi poljudnih člankov. Treba je pisati, ker en sam ali dva člana ne zmoraeta vsega. Treba pa je tudi nabirati člane, posebno podpornike in utemeljitelje, da dobimo sredstev za list. Sramota bi bila, če bi edini naš strokovni list pešal na pomanjšanju sredstev. — Organizacija Udruženja je izborna, nekatere pomanjkljivosti v pravilih se bodo sčasoma popravile. Na področju vsake tč. direkcije sum se morejo ustanoviti podružnice, ki pošljajo delegate v centralno upravo. S tem je omogočeno pravilno zastopanje vseh krajevnih interesov države. Čim več članov ima kaka podružnica, tol'ko več odsposancev sme voliti v glavno upravo in toliko bolj gotovo bo mogla zastopati tudi interese svojega področja in skupnosti. V strokovnem oziru je bilo ustanovljenih 9 delovnih odsekov, to so odsek za zakonodajo, za pogozdovanje, za gozdorejo, varstvo gozdov in gozdno producijo, za popis in cenitev gozdov, za agrarno reformo, za promet, industrijo in trgovino, za enotno terminologijo, za prosveto in za propagando in finance društva. V vsakega od teh odsekov voli vsaka podružnica 1 do 4 članc, sodelovati pa more vsak član Udruženja pri vsakem vprašanju. S tem je omogočeno uspešno strokovno delo. Glavna uprava je zavezana vprašati v vseh važnejših stvareh za mnenje delovnega odseka. — Udruženje je torej mogočna, enotna organizacija vseh gozdnih interesentov Kraljevine v eno samo gospodarsko in kulturno društvo. Vlada nas podpira in vpošteva. Da je naše Udruženje za ohranitev, ureditev in povzdrogo našega celokupnega gozdarstva velikega pomena, naj naštejem samo dosedanje delo glavne uprave. V povojski

smo, vendar pa smo že doslej pokazali veliko uspehov, med katerimi ni podcenjevati tistega, da smo se spoznali. Šele ko smo prišli skupaj, smo videli, da smo vsi eno in želimo enako le najboljše. Zastopniški Članarini, Srbi, Bosne, Črnegore, Hrvatske, Vojvodine in Slovenije: vsi smo se vedno zedinili v vseh važnejših vprašanjih in kar je najbolj zanimivo, vedno doslej brez glasovanja, torej soglasno. Vršile so se doslej 4 odborove seje, vsakokrat v drugem kraju države in reševalo so se v takem bratskem soglasju najteže naloge, kakor začasna organizacija gozdarske službe, zakoni o lovu, o državnih preizkušnjah, o razmejitvi gozdov v Srbiji, posvetovanja in razmotrivanja o agrarni reformi, o inženjerijah, hudourništву, o gozdnem zakonu i. dr.

Prihodnja seja se vrši v Ljubljani dne 13. maja t. l. z istotako važnim programom. — Interesi pravilnega dela zahtevajo, da naj bi v podružničnem odboru bila zastopana vsa področja Slovenije, seje odbora naj bi se vršile — kakor pri glavni upravi — vsakokrat v drugem večjem kraju. — Predvsem pa moramo še formelno likvidirati gozdarsko društvo in ustanoviti podružnico. Upa, da se bo to izvršilo s soglasnim sklepom. Dne 12. maja t. l. ima tudi veliko hrvatsko društvo enako skupščino, ki bo takoreč odločilnega pomena, in naša dolžnost je, da napravimo z našim sklepom dobro prognozo za bočnost. — Poročilo tajnika se odobri.

Nato poroča blagajnik o stanju članov in blagajne. Doslej smo imeli le redne člane, in sicer šteje naše društvo 286 članov. Članarino za leto 1922. je popolnoma plačalo 237 članov, 49 članov pa le delno. Blagajniško stanje koncem leta 1921 je bilo sledeče:

Dohodki:

Preostanek iz 1. 1920.	.	.	.	11.211	K 23	v
Članarina 1. 1921.	.	.	.	17.104	"	— ..
Obresti	.	.	.	62	"	05 ..
Subvencije za potovanja etc.	.	.	.	9.000	"	— ..
Razni dohodki	.	.	.	128	"	— ..
»Ressljev fond«, preost. iz 1. 1920.	.	.	.	1.698	"	89 ..
Obresti 1921	.	.	.	17	"	94 ..
»Pogozdovalni fond«, preost. iz 1. 1920.	.	.	.	4.899	"	33 ..
Obresti 1921	.	.	.	29	"	61 ..
(Oba fonda sta se s sklepom odborove seje z dne 25. okt. 1920 pripisala k imovini.)						
Skupna imovina	.	.	.	44.151	K 05	v

Stroški:

Upravni stroški	.	.	.	7.830	K 18	v
Biblijoteka	.	.	.	109	"	50 ..
Oddano glavni upravi	.	.	.	10.000	"	— ..
Različni stroški	.	.	.	2.186	"	60 ..
Skupno	.	.	.	20.127	K 28	v

Stroški od dohodkov odšteji: 20.127 „ 28 „

Ostanek koncem 1921 24.023 K 77 v

Razen tega ima društvo nekaj inventarja in precejšnjo strokovno biblijoteko.

Poroč lo blagajnika se odobri.

Nato se na predlog preglednika računov soglasno sklene absolutorij odboru in s tem odobri njega delovanje.

Predsednik Lenarčič: Kdor je proti likvidaciji Gozdarskega društva v Ljubljani, naj dvigne roko. — Ker se nobena roka ni dvignila, je s tem soglasno likvidirano bivše Gozdarsko društvo.

Predsednik: Kdor je proti ustanovitvi Podružnice Ljubljana Jugoslovenskega Šumarskega Udruženja, naj dvigne roko. — Ker noben član ni dvignil roke, proglašam soglasno ustanovitev podružnice. (Zivahno odobravanje.)

Na predlog tajnika se soglasno sklene, odpisati naslednja vdanostna in pozdravna brzova:

»Njegovo Veličanstvo Kralj Aleksandar Prvi — Beograd. — Zastopniki celokupnega šumarstva Slovenije, zbrani dne 4. maja 1922 v Mariboru na historičnem zboru, ki je soglasno likvidiral bivše gozdarsko društvo za Slovenijo in ga preobrazil v Podružnico Ljubljana Jugoslovenskega Šumarskega Udruženja, pošiljajo Vašemu Veličanstvu, svojemu ljubljenemu junaškemu kralju, najvdajnejši pozdrav.«

»Gospodu ministru za šume i rudnike Živojinu Rafajloviću — Beograd. — S historičnega zborna, ko so pravkar na slavnosten način soglasno preosnovali bivše gozdarsko društvo za Slovenijo v Podružnico Ljubljana Jugoslovenskega Šumarskega Udruženja, vdano Vas pozdravlja zastopniki celokupnega šumarstva Slovenije kot svojega visokega vladnega predstavnika s prošnjo, blagohotno uvaževati delovanje velikega Udruženja v smeri povzdigne in procvita našega divnega šumarstva.«

Predsednik omenja, da bo novi odbor moral napraviti pravilnik podružnice v smislu ustave Udruženja. Sedaj se bodo vršile volitve. Po stanju članov bomo volili 7 odbornikov v glavno upravo. Ob 12.30 uri prekine sejo.

Na popoldanski seji pozdravi došlega odličnega sodelavca iz Zagreba g. univ. prof. dr. Andriju Petračića. — Nato se je takoj pristopilo k volitvam. Inž. Ružič opozori, da funkcionarji Podružnice takoj po izvolitvi nastopijo svoja mesta, funkcionarji Udruženja pa šele po odobritvi po glavni skupščini Udruženja, ki se bo letos vršila septembra meseca v Beogradu.

Predsednika se je volilo tajno z listki, ostale funkcionarje per acclamationem.

Za predsednika podružnice je bil na novo izvoljen s 26 glasovi g. Josip Lenarčič. Ing. Pahernik je dobil 17 glasov, ing. Rustia 2 glasa, prazni sta bili 2 glasovnici.

Za podpredsednika sta bila izvoljena soglasno gg. ing. Franc Pahernik in dvorni svetnik ing. Josip Rustia.

Za odbornike podružnice so bili izvoljeni gg.: gozd. nadsvetnik ing. Anton Šivic, vladni svetnik Oton Detela, gozd. nadsvetnik ing. Emil Obereigner, veleposestnik ing. Anton Rudež, veleposestnik ing. Milan Lenarčič, tajnik kmet. družbe ing. Rado Lah, gozd. nadkomisar ing. Ante Ružič, gozd. upravitelj Josip Goederer, inšpektor ing. Viljem Putick, industr. Viktor Glaser, veleposestnik Anton Podlesnik, okr. gozdar Fran Petrič, pos. in trgovec Ivo Čater, gozd. svetnik ing. Vinko Travirka, gozd. nadkomisar ing. Janko Urbas, gozd. nadupravitelj Franc Lang in Franc Sonnbichler, gozd. nadupravitelj ing. Cvetko Božič, gozdní nad-

komisar ing. Gustav Hržič, velepos., lesna trgovca in industrijaleca Franc Dolenc in Josip Javornik.

Za preglednike računov gg. gozd. svetnik ing. Karel Tavčar in gozd. referent ing. Anton Sodnik.

V častni sod (§ 46 ustawe) so bili izvoljeni gg. Rustia, Šivic, Lenarčič st., Obereigner, Detela, Urbas, Travirka, Tavčar, nadupravitelj ing. Kosjek in nadkomisar ing. Odlasek.

Predsednik Lenarčič se živahno pozdravljen zahvali za poverjenje in izjavi, da izvolitev sprejme. Isto stori imenom obeh podpredsednikov dvorni svetnik ing. Rustia ter poudari nujnost složnega dela in medsebojnega podpiranja. Imenom odbornikov se zahvali g. Goederer. G. dvorni svetnik ing. Rustia poudari požrtvovalno in smotreno delo ing. Ružiča in ga naprosi, da tako tudi nadaljuje. Ing. Ružič sprejme izvolitev.

V Glavno upravo so bili soglasno izvoljeni: kot predestin. podpreds. Udruženja: Josip Lenarčič st., kot predestin. član nadzornega sveta: dv. svetnik ing. Josip Rustia; kot odborniki gg. Šivic, Božič, Detela, Pahernik, Ružič, Goederer in Lang.

Pri volitvi delegatov za Glavno upravo je zastopnik okrajnih gozdarjev ugovarjal, ker ni v Glavni upravi njih zastopstva. Ko je tajnik pojasnil, da se ne smemo cepiti v kategorije, da je sedaj najvažnejša naloga Udruženja zakonodaja, ki zahteva moči najvišje strokovne spreme in da bodo odborniki pri vsaki priložnosti zastopali tudi interes gozdarjev, tako privatnih kakor tudi državnih, je predstavnik gozdarjev g. Rihteršič svoj ugovor umaknil.

Prešlo se je na volitev članov za delovne odseke.

Ing. Lenarčič ml. predлага, da se vrši volitev za vsak odsek posebej po predlogu odborove liste. Ing. Ružič izrazi mnenje, da bi posebna debata o vsakem posameznem delovnem odseku volitve zelo zavlekla, zato prosi, da se o predlogu odbora glasuje v celoti. Predlog odbora se z vsemi glasovi proti glasu g. ing. Lenarčiča ml. sprejme. S tem so bili izvoljeni v zakonodajni odsek gg. Rustia, Šivic, Detela, Ružič; v pogozdovalni odsek: gg. Obereigner, Fasan, Travirka, Odlasek; v odsek za gozdorejo, varstvo gozdov in gozdno produkcijo gg. Rustia, Lang, Urbas, Rus; v odsek za popis in cenitev gozdov gg. Putick, Šivic, Božič, Goederer; v odsek za agrarno reformo gg. Lenarčič st., Pahernik, Detela, Ružič; v odsek za promet, industrijo in trgovino gg. Lenarčič st., Goederer, Hieng, Lenarčič ml.; v odsek za enotno termipologijo gg. Tavčar, Goederer, Sevnik, Rus; v prosvetni odsek gg. Šivic, Urbas, Kosjek, Kraut; v odsek za propagando in finance društva gg. Sodnik, Božič, Hieng, Urbas.

Po končanih volitvah se preide na naslednjo točko dnevnega reda, to je začasni proračun za leto 1922 in definitivni za leto 1923. Poroča blagajnik nadsvetnik ing. Obereigner. Na predlog poročevalca se je soglasno sklenilo, pooblastiti odbor, da izdela in pravočasno predloži glavni upravi definitivni proračun za leto 1923, obči zbor pa, da obravnava le začasni proračun. Nato je poročevalec stavil nastopni proračunski predlog za leto 1922:

Dohodki:

Članarina in pristopnine	8.715.— Din.
Obresti kapitala	122.— ..
Prispevki in subvencije	1.600.— ..
Volilo trg. in indust. družbe »Sava«	25.000.— ..
 Vsota dohodkov	35.437.— Din.

Stroški:

Upravni stroški	992.— Din.
Nagrada blagajniku in tajniku	1.500.— „
Stroški za poljudna predavanja, seje in pro- pagando v smislu volila družbe »Sava« . . .	12.300.— „
Biblijoteka	300.— „
Nepredvideno	12.— „
Oddaja Glavni upravi	20.333.— „
Vsota izdatkov	35.437.— Din.

Ta predlog se soglasno odobri.

Nato prevzame besedo predsednik g. Lenarčič st.: »Gospoda moja! Kakor je omenil že g. blagajnik, bi naš proračun izkazoval za tekoče leto velik pri- manjkljaj, ki bi ga morala kriti glavna uprava. Konstatirati imam pa vesel- dejstvo, da nam je bilo poklonjeno v zadnjem času od lesne trgovske in indu- strijske družbe »Sava« večje volilo v znesku 25.000 Din, z namenom, omogočiti delovanje podružnice na znotraj in na zunaj, to je med narodom in v za- stopstvu.

Gospoda! Mislim, da storim svojo dolžnost, ako se tu lesni in trgovski družbi »Sava« za to plemenito darilo, ki nam kaže predvsem veliki pomen narodne industrije in trgovine za preovit gozdarstva, imenom občnega zbora najtopleje zahvalim. (Enodušno odobravanje.) Pismeno se je družbi že izrekla zahvala. Zahvala zbora se bo gospodom tudi dala na znanje.« Predsednik pre- bere nato zadevni dopis družbe »Sava«. S tem nam je omogočeno delovanje in je odpadel deficit v proračunu. Vendar pa ne smemo pozabiti, da izdajanje lista zahteva ogromnih denarnih sredstev. Zato apelira na vse faktorje, ki mo- rejo čez svoje dolžnosti prispevati, naj prispevajo.

Nato poroča tajnik Ružić, kot član redakcijskega odbora, o »Šumarskem Listu« in prosi za literarne, posebno poljudne prispevke za društveno glasilo.

Predsednik Lenarčič poudarja, da je velik del članstva interesent agrarne reforme. Če bo Udrženje energično zastopalo upravičene interese teh članov, bodo isti imeli veselje do društva in ga bodo tudi podpirali. Mi moramo ohra- niti to, kar se je tokom stoletij ustvarilo. Moramo ščititi obstoječe, ker ne vemo kakšno bo to, kar naj se postavi na njega mesto. Naše pridobitveno gospodarstvo je tako angažirano, da se mora braniti. Prosi za to duševno pod- poro. Če se to zgodi, bo Udrženje deležno izdatnega gmotnega podpiranja s strani premožnejših pridobitnih krogov.

Ker se k eventualijam nihče ne priglasi za besedo, je bil s tem dnevni red izčrpan, nakar zaključi predsednik ob 17. uri občni zbor in se srčno zahvali vsem udeležencem za interes, ki so ga pokazali.

Dne 5. maja je podružnica priredila skupni izlet v krasno Dravsko dolino in Sv. Lovrenc. Izleta se je udeležilo okrog 40 članov in gostov občega zbora. Prispevši v severni centrum Pohorja, v Sv. Lovrenc, je nadkomesar ing. Urbas imel skoraj enourno, izčrpno in izredno zanimivo predavanje o Pohorju in njega potrebah in je za svoj trud žel splošno zahvalo. Svoje predavanje bo na prošnjo poslušalcev spisal in obelodanil v »Šumarskem Listu«. Izlet se je ob krasnem vremenu in pod vodstvom lokalnega tehničnega vodje izvršil popol- noma po programu in je nudil udeležencem obilo užitka v divni spomladanski maravi Pohorja. Tehnične zanimivosti, ki so bile predmet intenzivnega ogleda, so s svojo veličastnostjo nadkrilile vsako pričakovanje. Posebna zahvala gre-

vodstvu veleelektrarne na Fali, ki je izletnikom v vsakem oziru šlo na roke, dalje tvornici vžigalice v Rušah ter upravi veleposestva grofa Zabeo, ki je, čeravno izven programa, v najkrajšem času pripravila pogostitev za vse udeležence izleta.

Tako po končanem zboru dne 4. maja 1922 so se sestali prisotni člani odbora k 1. odborovi seji. Predsednik ugotovil sklepčnost. Soglasno sta bila izvoljena tudi za prihodnje leto za blagajnika nadsvetnik ing. Obereigner, za tajnika nadkomisar ing. Ružič. Nato se je razvila debata o nekaterih internih vprašanjih, med drugim tudi o stališču odbora nasproti agrarni reformi. Ugotovila se je načelna soglasnost v ciljih, medtem ko so za doseg teh ciljev možna različna pota.

Formelna odborova seja je bila nato zaključena.

Ing. Ružič.

Izvadak iz zapisnika

V. sjednice upravnog odbora J. Š. U. obdržavane dne 13. V. 1922. u Ljubljani u dvorani hotela »Union«.

Prisutni: Predsjednik Turković, podpredsjednici Lenarčić i Čirković, tajničari Marinović i Divjak, blagajnik Čeović, odbornici: Manojlović, Slijepčević, dr. Landikušić, dr. Ugrenović, Ružič, Goederer, Lang, Pahternik i Rihteršić. Osim njih prisustvuje oveči broj kolega iz Slovenije te pročelnik V. sekcije šum. inšp. Mihajlo Ljuština.

Potpredsjednik Lenarčić otvara u 9 sati sjednicu i pozdravlja prisutne. Prelazi se na dnevni red.

I. Tajnik Marinović čita zapisnik prošle sjednice. Ružič iznosi neke dopune, koje će unici u zapisnik naredne sjednice. Ovjerovljuje: Slijepčević i Manojlović.

II. Izvješće tajnika o tekućem poslovanju i uredjivanju »Šum. lista«.

Većina poslovanja ograničila se na udovoljenje brojnih zaključaka prošle sjednice. Poslate ministarstvu rezolucije: o organizaciji službe, lovskom zakonu, šumskom zakonu, agrarnoj reformi, bujicama. Požureno pitanje uredjenja deputata, putnih troškova, postupano po predlozima Save Vučetića, naročito u pogledu pitanja lug. naobrazbe, koja je stvar predana VIII. sekciji. — Ministarstvo Prosvjete zamoljeno, da se srednje škole pretplate na »Šum. list«.

Osim toga je predsjedništvo iz vlastite inicijative poduzimalo korake u važnijim stvarima. Tako je poslana Ministarstvu Gradjevina predstavka glede nacrtu o ovlašti. civil. inžinjerima, kod kojega se nacrt govori o šum. inžinjerima, a J. Š. U. nije pozvano na suradnju. Zagrebačka sekcija društva inžinjera i arhitekta zauzela je stanovište, da šum. inžinjeri ne spadaju u taj zakon, druge sekcije (n. pr. ljubljanska) imadu naprotiv nacrt mnogo bolje izrađen s gledišta šumarstva, nego li je nacrt Ministarstva Gradjevina.

Zaključeno je poslati na kongres u Sarajevo ing. Ružiča, koji je ujedno odbornik rečenog društva. Pokrivaju se efektivni izdaci njegovog puta.

Glede nacrtu šumskog zakona zaključeno, da dr. Landikušić potraži predstavku J. Š. U. u toj stvari i isforsira rješenje, kako bi odboru došao u ruke nacrt o uglavljenim principima tog zakona, o kojima bi isti raspravljaljao paralelno s izradbom u Ministarstvu.

Cita se naredba direkcije u Sarajevu, da se ne smije oglašivati drugdje nego u »Narodnom Jedinstvu«.

Pritužit će se na Ministarstvo, što je potpisivač te naredbe prekoračio svoju kompetenciju, te nanosi društvu štetu i radi proti rješenju Ministarstva.

Tajnik se tuži, da iz Ministarstva ne dobiva odgovore na brojne predstavke. Dr. Landikušić i Ljuština se obvezuju, da će izviditi, gdje leže ti spisi, te ih požuriti.

Kod čitanja otpisa bos. herc. organizaciji govori Ružić, da po njegovom znanju bosanski kolege u glavnem spočitavaju udruženju nekoje stavke u pravilima, naročito ovu: da se više direkcija ne može ujediniti u jednu podružnicu, nadalje, da po tom zakonu ne potvrđuje pravila rezorni Ministar, već policijska vlast itd.

Cirković veli, da ni u Srbiji nisu zadovoljni s nekojim klauzulama pravila, naročito glede spomenute ograde za podružnicu. To se može izmijeniti na glavnoj skupštini.

Možemo izraziti susretljivost prema bos. drugovima, te sve mјere poduzeti, da se pravila na narednoj skupštini izmijene prema općoj želji.

Marinović govori o likvidaciji hrv. šum. društva. I ondje se je najviše zapinjalo o spomenute ograde glede podružnica. Te ograde se tumače kao polit. uplitanje, protiv čega svi protestujemo. Ako se složimo, da se u tom smislu promijene pravila puno ćemo učiniti za konsolidaciju prilika u udruženju. Glede odobrenja pravila bilo je i u Zagrebu govora i prigovora. Tumačenje, koje je iznešeno na skupštini u Zagrebu glasi: u svim pokrajinama odobrava pravila polic. vlast, a u Srbiji rezorni Ministar. Da se ne moraju naša pravila odobravati za svaku pokrajinu napose našao se expediens, da pravila odobri rezorni Ministar sporazumno s vrhovnom polic. vlasti. To je tumačenje prof. Nenadića tad. m:n. pomoćnika i drži ga posve ispravnim. Razvila se debata u kojoj učestvuje dr. Landikušić, Ružić, Slijepčević i kočačno se ovlašćuje Ružić, da vodi neobvezne pregovore, te izvidi želje Bosanaca. Pregovore vodi u svoje ime praćen željom odbora, da se ta stvar čim prije izvede na čistac, te se i bosanski kolege pridruže radu svih ostalih drugova.

Zaključeno je nadalje, da se mirov. zakladi križevačke i. o. otpiše 1000 K, koju svotu nije htjela ista platiti u ime oglasa zaključnog računa. U buduće da se takovi oglasi badava ne uvršćuju.

Primaju se za nove članove udruženja:

1. Utemeljitelji: Franjo Gašparac, industrijalac, Mitrovica, Antun Žunter, industrijalac, Mitrovica, Petar Nikoljačić, industrijalac, Mitrovica; (prep.: Mađorlović i Marinović).

2. Pomagači (sa 100 Din): Ljubo Crvenković, pilanar, Vareš, Jozo M. Čolić i dr., pilanar, Vareš, Jozo Zloušić-Čantić, pilanar, Dubravine p. Breza, Mato O. Zlović, pilanar, Vareš, Marko I. Zloušić, trg.drvom, Vareš, Braća M. Zloušić, pilanari, Vareš.

Članovi redoviti, koji su se prijavili imadu se pozvati, da u smislu pravila podnesu pismenu preporuku dvojice članova. Ako je usmena preporuka, mora doći u zapisnik, tko ih preporuča. U buduće se to mora strogo provoditi.

Cita se pretstavka vinkovačke direkcije u smislu zapisnika prošle sjednice glede stanova šumarskih činovnika, koja se ima predložiti Ministarstvu s preporukom.

Na to se izvješće tajnika prima na znanje.

III. Izvješće blagajnika. Razabire se, da udruženje ima velik imetak i dosta znatna potraživanja. Momentano je slabo stanje blagajne, jer ta potraž-

živanja ne će biti odmah ubirana. Dotle se mora svim mogućim načinom starati za povišenje prihoda, da uslijed momentanog nedostatka sredstava ne zapne izdavanje lista.

Zatim se povela debata o 100.000 K, koju je svetu dala slov. družba »Sava«, za promicanje šumarstva u Sloveniji. Ljuština i Slijepčević misle, da je to legat s kojim nema glavna blagajna posla, već raspolaže samo podružnica.

Marinović, Čeović, dr. Landikušić i Čirković upiru se o 44 čl. pravila prema kojemu može podružnica imati samo proračunom odobrenu svetu. Ružić želi, da podružnica u Sloveniji uzmogne raditi, a za to treba novaca. Naročito treba taj novac za putovanje članova, koji idu među narod, da ga poučavaju, šire šum. znanje riječju, popularizuju šumarstvo. Spominje šum. vrt, koji bi trebalo obnoviti, a država ne da sredstava. Čirković iznosi, da poteškoće glede kredita, koje vladaju u Sloveniji, postoje u svim krajevima. Potrebna je popularizacija šumarstva i poučavanje još većma u krajevima, gdje je šumarstvo na nižem stepenu, nego u Sloveniji. Ali da ni tamo ne nastane dekadencija, mora se nastaviti, koliko se može prema sretstvima Za šum. vrtove neka se brine država, a naša je dužnost da upozorimo na zlo, koje prijeti ako se uskraćuje kredit, ali ne da sami dajemo sredstva. Ta mi i sami trebamo sredstava u prvom redu za društveni list. Pa ako ima ma koje društvo ili podružnica nešto, onda je to zajedničko dobro svih i daće se onamo, gdje je potreba najveća. Pošto podružnica ne može izlaziti s $\frac{1}{5}$ članarine, neka se omogući, da se promijeni pravilnik, te podružnica uzmogne trošiti i više od $\frac{1}{5}$ članarine ali u granicama budžeta. Predlaže promjenu čl. 19. pravilnika.

Turković iznosi, kako je na jučerašnjoj skupštini hrv. šum. društvo doprinijelo zajedničkom udruženju imetak vrijedan desetke milijuna ne stavljajući nikakovih ograda. Misli, da je ova svota o kojoj je govor neznatna prema žrtvi hrv. šum. društva doprinesenoj na zajednički oltar udruženja. Ako bude svaka podružina isticala veće, naročite svoje potrebe, malo će ostati za zajedničku blagajnu.

Dr. Landikušić prihvata izmjenu predloženu po Čirkoviću i daje dodatak sa svoje strane.

Marinović misli, da je u poslovniku stvorena ona ograda od $\frac{1}{5}$ članarine samo za ovu godinu. Odbor to može i izmijeniti jer glavna skupština ima da prihvati konačnu redakciju poslovnika. Prihvata izmjenu Čirkovićevu i dodatak Landikušićev u nadi, da će s tim biti zadovoljena i sred. blagajna i omogućen rad Slovencima. Misli samo, da podružine ne moraju zadržati cjevokupnu svetu, odredjenu poslovnikom, jer čl. 19. veli, da je to maksimalna granica do koje smije ići izdatak u budžetu podružine. Bilo bi najbolje, da se za podružine kod naredne glavne skupštine ustanovi naročita članarina.

Nakon toga se prima dodatak Landikušićev u čl. 19. poslovnika, te zadnja alineja glasi: »No nikad ne smije redovni proračun podružine iskazati potrebe, koje u skupnom iznosu prelaze petinu dohodaka od članarine, te polovinu izvanrednih prihoda na podružju podružine. Svakoj podružini slobodno je uz prethodno odobrenje upravnog odbora sabirati i posebne prihode za naročite svrhe, koje prihode može uz dužnost naknadnog obračuna upotrebiti u te svrhe.«

Nakon toga je primljeno na znanje izvješće blagajnikovo.

IV. točka dnevnog reda: Stanovište udruženja prema agrarnoj reformi.

Expert inšp. Ministarstva g. Mihajlo Ljuština kao pročelnik sekcije za agrarnu reformu sabrao je sve odgovore, ali radi preopterećenosti u službi nije ih mogao obraditi. Govori općenito o sakupljenom materijalu. — Svi se odgovori slažu, da u koliko se ekspropriše, da se to čini u korist države, a ne samoupravnih tijela, ali je većina za to, da uopće nije potrebno ekspropriisati, jer gospodarenje u privatnim šumama ima veći gospod. efekat. Pobjija sa svoje strane te navode te misli, da će se osnivanjem obrtnog kapitala u drž. šumama povećati njihovi prihodi. O načinu eksproprijacije svi su suglasni, da se za svaki pojedini slučaj ima odrediti naročiti način. Druga je potreba industrijalca, nego ononga, tko ima šumu za prodaju drveta, lov itd. Otkup je pravedna naknada. Odgovori navadaju sadašnju vrijednost. U vladinim krugovima su mišljenja, da se odšteta dade analogno prema onoj kod ziratnih zemljišta. Svi su suglasni, da su dovi budu nadležni za eksproprijaciju.

Motivi za eksproprijaciju: socijalna potreba. Većina odgovora navada, da takova ne postoji. Naprotiv postoji mjestimice nacionalna potreba, naročito na granicama državnim.

Glede posjeda s industrijom: treba im ne samo ostaviti onoliko, koliko im je potrebno za industriju, nego još i iz susjednih šuma osigurati drvo.

Servitute treba ukinuti. Kako, da se to provede nije točno navedeno. Misli, da način segregacije ne odgovara.

Potreba doma, da varira izmedju 6—16 pr. m. za gradju; 3 m³ prosječno.

Moli, da mu se dade vremena srediti sav materijal, pa će onda izaći s gotovim elaboratom. Nakon toga se razvila debata. Govori dr. Ugrenović, Marićnović, Čirković i Ružić. Ovaj posljednji iznosi konkretan predlog, da pod agrarnu reformu ne spada deputatno zemljište šum. osoblja i ono koje služi za hranu marve, što izvlači šumske proekte.

Lang iznosi, da se kod načrta eksprop. ziratnog zemljišta nije mislilo na osoblje veleposjeda. Želi, da se tome u slučaju, eksprop. šuma posveti pažnja, te isti ne ostanu na ulici. Nakon toga se povjerava Ljuštini, da čim prije izradi elaborat. Prima se rezolucija Ružićeva.

Prelazi se na V. točku dnevnog reda. Dr. Ugrenović čita svoj referat. (Vidi 6. br. »Šum. lista« str. 401.).

Nakon toga se razvija debata o predmetu.

Čirković predlaže izdanje čitanke s lakinim stilom, koja bi popularizovala šumarstvo medju narodom. Na predlog dra. Ugrenovića zaključeno je povjeriti Čirkoviću redakciju te čitanke. VIII. odsjek obavijestiti, da pozove članove, da prikupe materijal. O tom poziv i u »Šum. listu« tiskati.

Na predlog Marinovićev zaključeno, da dr. Ugrenović izradi konkretan predlog Minist. Prosvjete: 1. kako se imaju udesiti predavanja o šumarstvu na preparandijama i teologijama; 2. da ono osigura materijalna sredstva za prikupljanje negativa potrebnih za izradbu diapozitiva, koji bi služili kao pozmočno sredstvo kod pučkih predavanja.

VI. Prelazi se na eventualije.

1. Lenarčić govori o osiguranju šum. radnika. Do sada nisu bili osigurani. Kani se donijeti zakon, koji bi imao retroaktivnu moć. Drži to nepravednim.

Zaključeno, da Lenarčić izradi o tom referat za narednu sjednicu, a onda će se uzeti predmet u raspravu.

2. Bira se deputacija u Beograd na vjenčanje Njeg. Veličanstva: Turković, Marinović, Čeović, Lenarčić, Koprivnik, Stamenković, dr. Jovanović.

3. Za primanje imovině hrv. šum. društva bira se tajnik Marinović i blagajnik Čeović.
4. Naredna sjednica, da ima biti u Sarajevu u prvoj polovici jula.
5. Glavna skupština, da bude u Beogradu u prvoj polovici septembra.
6. Ako glavna uprava dobije poziv na sudjelovanje kod ankete za pretres nacrta lovskog zakona u Beogradu, da se izaslanju iz svake pokrajine po jedan član.
7. Da se upravi Ministarstvu molba za potporu i povišenje članarine.
8. Da Slovenci prijave na narednoj sjednici svoje nove članove, koji su pristupili poslije odobrenja pravila.
9. Tiskati iskaznice za sve članove.

Nakon toga predsjednik zaključuje sjednicu u 7 sati p. p.

*

Iz VIII. radne sekcije.

POZIV.

Molim gospodu članove prosvjetnog odsjeka a i ostale članove J. Š. U., da potpisom izvole po mogućnosti u roku od mjesec dana saopćiti mišljenje, kako bi se u našoj državi imalo rješiti pitanje izobrazbe lugarskog i tehničko-pomoćnog osoblja? Bili se moglo naći jedinstvenu podlogu za regulisanje toga pitanja za cijelu državu ili bi bilo bolje, obzirom na stanje šumarstva u pojedinim pokrajinama, to pitanje po pokrajinama zasebno rješavati?

U Zagrebu, 22. juna 1922.

Za pročelnika VII. sekcije:

Prof. dr. A. Petračić, Šumarski dom.

Poziv na odborsku sjednicu.

Dne 10. jula o. g. i narednih dana održće se VI. sjednica upravnog odbora ovog udruženja u Sarajevu (prostorije šum. direkcije), na koju se pozivate kao članove uprave.

Dnevni red:

1. Čitanje i ovjerovljenje zapisnika prošle sjednice (V.).
2. Izvješće tajnika.
3. Izvješće blagajnika.
4. Stanovište udruženja prema agrarnoj reformi (referent pročelnik V. sekcije).
5. Stanovište udruženja u pitanju donošenja novog šumskog zakona (referira delegat I. sekcije).
6. Izmjena pravila prigodom glavne skupštine J. Š. U.
7. Ustanovljenje programa za glavnu skupštinu u Beogradu.
8. Eventualije.

Z a g r e b , dne 15. juna 1922.

Predsjedništvo.

Za popularizovanje šumarstva!

Upravni odbor J. Š. U. raspravljujući na svojoj sjednici od 13. V. o. g. o pitanju, kako da se popularizuje šumarstvo među narodom, donio je odluku, da se izda za narod čitanica, koja će sadržavati lako štivo iz područja šumarstva.

Redakcija te čitanke povjerena je g. šum. inšpektoru Milošu Ćirkoviću u Kruševcu, potpredsjedniku J. Š. U. i poznatom našem stručnom i beletrističnom piscu.

Pozivaju se svi članovi udruženja, koji žele suradivati kod tog posla, da svoje sastavke za čitanku posalju izravno g. Ćirkoviću, koji će o toj stvari dati pobliže upute. —

U svrhu propagovanja zaštite šuma te popularizovanja šumarstva imat će se organizovati i pučka predavanja o šumarstvu. Da takova predavanja ne budu suhoparna te privuku što širi krug slušatelja, morat će predavači poseći za priznatom i uspješnom metodom: projektiranja slika.

U naših šumoposjednika, šum. industrijalaca, šum. trgovaca, šum. ureda, pojedinih šum. stručnjaka kao i raznih profesionalnih fotografa nalazi se mnoštvo snimaka raznih poslova šum. pri vrede, zanimljivih sastojina, pojedinih egzemplara drveća itd. Mnoge od tih slika imaju već historičko značenje (n. pr. slike već ponestalih slavonskih hrastika i sl.).

Kad bi se takove slike sakupile, mogle bi se razdijeliti po grupama te bi njihovi diapositivi vrlo dobro poslužili kod pučkih predavanja, koja bi na ovaj način imala mnogo veći efekat. (Slike, koje bi n. pr. pokazale razne faze rada oko pošumljena krša, vo doderina, bujica itd. od golog kamena do uzgojene šume učinile bi na gledaoce veći utisak, nego li pusto nabranjanje ma još tako jakih činjenica).

Zato se obraćamo na sve gg. članove J. Š. U. kao i sve prijatelje šumarstva, da nas u tom podupru te naznače, gdje bi se mogli dobiti negativi takovih slika, da li bi ih vlasnici htjeli otstupiti ili makar posuditi udruženju za pravljenje diapositiva i uz koje uvjete? Onu pak gg. koji budu pripravnii otstupiti takove negative molimo, da ih šalju samo dobro spakovane u drvenim škrinjicama izravno na udruženje.

Za J. Š. U. tajnik Ing. Marinović.

Službene vijesti.

Zavod za primijenjenu zoologiju.

Ovaj je zavod osnovan mjesto dosadašnje Hrv. biološke centrale naredbom pokrajinskog namjesnika za Hrvatsku i Slavoniju od 26. aprila 1922. br. 779/Prs.-nar. gosp. kao državna ustanova pod nadzorom pokrajinske uprave za Hrvatsku i Slavoniju odjeljenja za narodno gospodarstvo.

On se dijeli na četiri odjela:

1. ornitološki (za ptice i druge kralježnjake osim riba);
2. ihtiološki (za ribe i ribarstvo);
3. entomološki (za kukce i ostale nekralježnjake);
4. apidološko-bakološki (za pčelarstvo i svilarstvo).

Zavodu je zadaća proučavanje načina života gore pomenutih životinjskih skupina i primjena rezultata toga proučavanja na praksi u svim granama narodnog gospodarstva. U tu će svrhu zavod:

- a) proučavati uslove i način života štetnih životinja i na temelju toga proučavanja tražiti načine i sredstva za njihovo suzbijanje;
- b) proučavati uslove i način života korisnih životinja i tražiti načine za racionalno iskorišćivanje tih životinja u privredi;
- c) davati stručna mišljenja, upute i savjete na zahtjev interesenata (državnih i samoupravnih vlasti i ustanova korporacija i pojedinaca) u svim pitanjima koja se odnose na točke a) i b);
- d) širiti poznavanje savremenih rezultata istraživanja o šteti i koristi životinja u privredi svim sredstvima propagande (letacima, predavanjima, publikacijama itd.).

Tu zadaću postizavati će zavod radom u laboratoriju u pokušalištima i u terenu. Kod vanjskog uredovanja, gdje se radi isključivo o privatnom interesu pojedinaca ili privatnih poduzeća, padaju troškovi izaslana osoblja zavoda na teret tražioca. Isto se tako plaćaju u ovim slučajevima i pristojbe za istraživanje i za stručna mišljenja po cijeniku, koji će propisati pokrajinska uprava odjeljenje za narodno gospodarstvo.

Ovime se upozorjuju svi privredni krugovi na ovaj za naše narodno gospodarstvo vrlo važan zavod uz poziv, da se njime služe u svim pitanjima, koja zasijecaju u njegov gore istaknuti djelokrug.

Da se pako privredni krugovi mogu tim zavodom u svakom slučaju potrebe služiti i njega u njegovom radu podupirati, izdaje se za pojedine odjele njegove slijedeća

U P U T A.

Za ornitološki odjel: U svrhu da se ustanovi korist i šteta pojedinih vrsti ptica za razne grane narodnog gospodarstva valja ovom zavodu siljati želuce i žvate (volje, guše) raznih vrsti ptica, izvadjene iz njih i umotane u krpnu namočenu formaldehidom (formolom) ili alkoholom (žestom) uz točnu naznaku imena ptice te mjesta i dana gdje i kada je ubijena. Ako pošiljatelju nije poznata vrst ubijene ptice, neka cijelu dostavi zavodu.

Proučavanje selidbe ptica provadjeti će se od sada u ovom odjelu u istom smjeru, kako je to do sada bilo u Hrv. ornitološkoj centrali slučaj. Zato se

umoljavaju motritelji selidbe ptica, da svoje podatke o dolasku i odlasku ptica dostavljaju od sada ovomu zavodu.

Ovaj će se odjel za sada baviti takodjer proučavanjem ostalih štetnih kralježnjaka (miševa, voluhara itd.) koje valja priposlati zavodu na isti način spremljene, kako je to spomenuto kod želudaca ptica. Osim tamo navedenih podataka treba ovdje još navesti način štete i vrst biljke, na kojoj je šteta prouzročena.

Z a i h t i o l o š k i odjel: Istraživanje vode u svrhu ribarskog iskoršćivanja iste može obaviti isključivo samo stručnjak na licu mjesta, a isto vrijedi i u onom slučaju, kada se radi o onečišćenju vode, prouzročenom po kojem industrijalnom poduzeću. Zato je bezuvjetno potrebno, da se u takovim slučajevima traži izaslanje stručnjaka ovoga zavoda.

Ako se pako gdje pojavi bolest kod riba ili raka, valja bolesne komade priposlati ovomu zavodu po mogućnosti žive, a samo ako to nije moguće, mrtve, ali još posve sveže. Ovo treba za kratkotrajni transport zamotati u papir, platno ili slično sa dosta leda, za dulji pako se ribe razrežu i namoče u 4% rastopini formola. Ova se pripravlja na taj način, da se obični kupovni formol razrijedi sa desctorostrukom množinom vode. Sve ovakove pošiljke valja otpremati ekspress te ih pravodobno najaviti uz točan opis pojava bolesti i pobližih okolnosti.

Z a e n t o m o l o š k i odjel: Opažanje, da li je koja biljka oštećena po kojem kukcu ili drugom štetnom nekralježnjaku, ima se provoditi na korjenu, stabljici, lišću, cvijeću i plodu. Na štetnike i oštete ima se paziti iz blizine, jer kada se šteta vidi već iz daleka redovno je svako sredstvo za dotičnu godinu prekasno.

Oštećena biljka ili njezin dio ima se zajedno sa štetnikom, po mogućnosti živim, poslati ovomu zavodu u čvrstoj kutijici ili bočici dobro zamotanoj i svezanoj. Materijal za istraživanje ima biti što svježiji i sastojati od više primjera oštećenih biljki.

Ovako spremljenoj pošiljci valja priložiti pismo sa podacima, koji je usjev na tom zemljištu bio prije sadanjega usjeva, čime se je i kada zemlja gnojila, da li je zemljište suho, močvarno, vapnenasto, ilovasto, pjeskovito itd. Zatim valja spomenuti, da li je zaraza jaka ili slaba, jako ili slabo raširena i kakovo je vrijeme pogodovalo odnosno sprječavalo pojavu štetnika.

Lica koja su voljna voditi opažanja ošteta i štetnika, neka se obrate na ovaj zavod, koji će im rasposlati upitne arke o štetnicima. Te će arke opažać po mogućnosti točno i savjesno ispuniti i vratiti ovomu zavodu.

Z a p i d o l o š k o - b a k o l o š k i odjel ne može se sada izdati nikakav naputak u pogledu njegova rada, budući da mu još nije imenovan pročelnik, koji će odnosne poslove obavljati.

Za specijalne slučajeve gdje su potrebne uz ove općenite još posebne upute, daje ovo na zahtjev interesenata ZAVOD ZA PRIMIJENJENU ZOOLOGIJU, ZAGREB, KAČIĆEVA UL. 9. TEL. 18-16.

Rudarske direkcije. Rješenjem g. ministra šuma i rudnika RBr. 1530 od 7. marta 1922. ukinuti su rudarski odsjek ministarstva šuma i rudnika u Ljubljani i rudarski odsjek ministarstva šuma i rudnika u Zagrebu, a njihove dužnosti prešle su u nadležnost rudarskoga odsjeka ministarstva šuma i rudnika u Sarajevu. Ovim se zainteresovani obavještavaju, da se po svima predmetima, koji su spadali u nadležnost ukinutih odsjeka, obraćaju na rudarski odsjek ministarstva šuma i rudnika u Sarajevu.

Osobne vijesti.

Pokrajinski Namjesnik imenovao je dra. Vinka Kriškovića, javnoga redovitoga profesora juridičkog fakulteta u Zagrebu, ispitivačem iz upravne nauke i upravnog prava u ispitnom povjerenstvu za III. gospodarsko-teoretski državni ispit u gospodarskom-šumskom fakultetu kr. sveučilišta u Zagrebu.

*

Pokrajinski Namjesnik za Hrvatsku i Slavoniju imenovao je na temelju § 13. naredbe povjereništva za prosvjetu i vjere od 5. ožujka 1922. br. 5.243, o ispitnim propisima za redovite slušače gospodarsko-šumarskog fakulteta sveučilišta kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca u Zagrebu, a na prijedlog profесorskog zbora toga fakulteta javnog redovitog sveučilišnog profesora, dra. Stjepana Bohničeka, predsjednikom ispitnog povjerenstva za I. teoretički državni ispit u šumarskom odjelu gornjega fakulteta.

*

Ministarски savjet postavio je: za šumarskog nadsavjetnika u VI. činovnom razredu kod direkcije šuma u Sarajevu sa platom godišnjih 5500 dinara. Đuru Telara, nadšumarnika kod iste direkcije; za šumarske savjetnike u VII. činovnom razredu sa platom godišnjih 4500 dinara, kod šumske uprave u Zavidovićima Ristu Stojanoviću, šumarskog nadinžinjera kod iste šumske uprave; kod šumske uprave u Busovači Alfredu Lovasera, šumarskog nadinžinjera kod iste šumske uprave; za nadšumarnika u VII. činovnom razredu sa platom godišnjih 4500 dinara kod kotarskog ureda u Travniku, Dragutina Kuboviću, šumarnika kod istog kotarskog ureda; za šumarskog nadinžinjera u VIII. činovnom razredu sa platom od godišnjih 3600 dinara kod šum. uprave u Ključu Stojku Bojiću, šumarskog inžinjerskog asistenta kod iste šumarske uprave.

*

Ministarски savjet postavio je: za šumarskog referenta kod kotarskog ureda u Bihaću Nikolu Šćurovskog, šumarskog savjetnika u Bosanskoj Dubici; za upravitelja šumske uprave u Busovači Alfredu Lovasera, šumarskog nadinžinjera u Nemiloj, za personalnog referenta kod direkcije šuma u Sarajevu Milana Bajića, šumarnika u Bos. Novom, za šumarskog referenta kod kotarskog ureda u Tešnju Omera Kajtaza, šumarskog nadinžinjera kod direkcije šuma u Sarajevu, za upravitelja šumske uprave u Nemiloj Petra Bambulovića, nadšumara I. klase u Han Pijesku, za računovodu kod šumske uprave u Han Kumpaniji Antuna Štorna, šumara I. klase kod direkcije šuma u Sarajevu, za kancelistu kod šumske uprave u Nemiloj Mustafu Bektića, kancelistu kod direkcije šuma u Sarajevu za podšumara kod taksičnog biroa direkcije šuma u Sarajevu Mustafu Logiću, podšumara kod šumske uprave u Vrbanji, za šumara II. klase kod šumske uprave u Vrbanji Antuna Černya, šumara II. klase kod direkcije šuma u Nemiloj, svu devetoricu po službenoj potrebi, i za nadšumara I. klase u IX. činovnom razredu i za upravitelja šumske uprave u Han Pijesu Dušana Gakovića, privremeno penzionisanog nadšumara I. klase u Ključu.

*

Gradsko zastupstvo u Požega promaknulo je svoga šumarskog stručnjaka g. Antuna Jančikovića u VI. činovni razred, podijelivši mu podjedno naslov

šumarskog savjetnika. Prema odobrenom propisniku uvršteni su gradski činovnici u činovne razrede, te su im beriva izjednačena sa berivima i prinadležnostima državnih činovnika. — Dakle naši kolege kod gradova izjednačeni su ipak jednoč s ostalim kolegama, što je posve opravdano — a to je znak napretka!

F. J.

Umro:

† Ilija Stojanović, kr. šum. nadsavjetnik i predstojnik direkcije na Sušaku umro je u 43. godini dne 19. juna 1922. u Otočcu. Tamošnji narod gubi u njemu iskrenog prijatelja, struka savjesnog činovnika, a J. Š. U. redovitog člana. Vječna mu pamjam!

Iz uredništva i uprave.

Opetovano se dogada, da se pojedini brojevi Šumarskog lista vraćaju s opaskama: otpotovao, nepoznat itd., nakon čega dot. reklamiraju list.

Da se izbjegne nepotrebnim troškovima, umoljavamo svu gg. članove i preplatnike, da za vremena naznače promjene svoga boravišta.

Ujedno se pozivaju ona gg. članovi i preplatnici, koji još uvijek nisu platili članarinu dot. pretplatu, da to čim prije učine, jer će uprava biti prinuđena obustaviti im list. Ne bi se smjelo dogoditi, da se požuruje preplata za list, koji udruženje stoji triputa toliko, koliko se za njega ubire.

Uprava.

*

Ponovno molimo svu gg. posjednike šuma i njihove urede, da nam nakon svake dražbe jave rezultat iste s naznakom udaljenosti od šume, vrsti i količine drveta (event. sortimenata) iskličnu cijenu i postignuti utržak ukupno, pojedince i u %.

Uredništvo.

Oglasi Šumarskog Lista.

Cijena je oglasima:

1/1 strana	250	(dvijestopedeset) dinara
1/2 strane	125	(stodvadesetipet) "
1/4 ,,	62·5	(šestdesetidva $\frac{50}{100}$) dinara
1/8 ,,	31·25	(tridesetjedan $\frac{25}{100}$) "

Sakupljači oglasa dobivaju 20—25 % nagrade.

Бр. 15315.

Оглас лицитације.

Генерална Дирекција Шума у Београду Милоша Великог улица бр. 6. одржаће **15. јула** ове год. у 11 часова јавну лицитацију за издавање у закуп на више година експлоатацију лековитих и индустријских билака целиблатског живог песка.

Понуде су писмене и примају се до $1\frac{1}{2}$ 11 часова поменугог дана.

Процењена почетна цена 200.000 динара годишњи закуп.

Ближи услови лицитације могу се видети и сазнати у Експлоатационом Одељењу Генералне Дирекције Шума.

Из канцеларије Генералне Дирекције Шума Министарства Шума и Рудника Бр. 15.315. од 1. јуна 1922. год.

PREKO 80% KLIJAVOSTI!

Kod nabave sjemenja

Crnog bora (pinus austriaca)

obratite se na domaću tvrtku

D. DUBRAVČIĆ, Nerežišće (Brač)

Cijene umjerene!

Sjeme zravo i čisto !

Predmet: Kotar Delnice. — Zakup općinskih lovišta i lovišta zem. zajednice.

Oglas dražbe zakupa lovišta.

Temeljem otpisa šumarskog odsjeka Ministarstva Šuma i Rundika od 20. aprila t. g., broj 3756 te odredbe kr. županijske oblasti u Ogulinu od 25. aprila t. g., broj 8623, ovim se raspisuje na 15. (petnaestoga) jula t. g. a po potrebi i slijedećih dana u slučaju, da se dražba određenog dana dovršiti ne bi mogla, u 9 sati prije podne u uredu ove kr. kotarske oblasti javna usmena dražba u svrhu uzakupljenja niže naznačenih općinskih lovišta i lovišta zem. zajednica.

Tek. broj	Vlasnik lovišta	Nalazi se u području općine		Površina lovišta		Isklična cijena		Trajanje zakupa
		upravne	porezne	Rali	hvati	Din	p	
1.	Upravna općina Fužine	Lokve	Mrvlavodica	3621	83	50	—	
2.	Zemljšna zajednica Fužine	"	"	664	361	50	—	
3.	Zemljšna zajednica Vrata	"	Vrata	633	1134	50	—	
3.	Upravna općina Mrkopalj	Mrkopalj	Begovo razdolje-Sunger-Mrkopalj	4225	—	20	—	
4.	Zemljšna zajednica Mrkopalj	"	Mrkopalj	3671	—	50	—	
5.	Zemljšna zajednica Sunger-Brestova draga	"	Sunger	1908	245	20	—	
7.	Zemljšna zajednica Lokve	Lokve	Fužine, Mrzlavodica-Lokve	3942	1400	55	—	
8.	Zemljšna zajednica Mrzlavodica	"	Mrzlavodica	1831	1577	31	—	
9.	Upravna općina Crnilug	Crnilug	Crnilug	1714	359	42	—	
10.	Upravna općina Delnice	Delnice	Delnice	5042	—	100	—	

Od 1. augusta 1922. do 31. jula 1924.

Tek broj	Vlasnik lovišta	Nalazi se u području općine		Površina lovišta		Iskličena cijena		Trajanje zakupa
		upravne	porezne	Rali	hvati	Din	p	
11.	Zemljišna zajednica Delnice	Delnice	Delnice	1204	—	300	—	
12.	Zemljišna zajednica Turke-Razloge	Brod na Kupi	Turke-Razloge	877	862	19	—	
13.	Zemljišna zajednica Brod na Kupi	"	"	1385	419	19	—	
14.	Zemljišna zajednica Grbael	"	Grbael	2325	1548	60	—	
15.	Zemljišna zajednica Brod na Kupi	"	Brod na Kupi	706	886	20	—	
16.	Upravna općina Brod na Kupi	"	"	1076	546	17	—	
17.	"	"	Belo	1782	1431	71	—	
18.	Upravna općina Brod Moravice	Brod Moravice	Brod Moravice	2764	170	60	—	
19.	"	"	Brod Moravice-Završje	3243	540	60	—	
20.	Upravna općina Skrad	Skrad	Bukovrh	2240	1440	40	—	
21.	"	"	Divjake	2695	1539	40	—	
22.	Zemljišna zajednica Divjake	"	"	1054	—	50	—	

Od 1. augusta 1922. do 31. jula 1924.

Zakup traje od dana u skrižaljci i naznačenog u predpostavi, da ne bude protiv dražbenog čina stavljén prigovor, inače od dana odobrenja dražbenog čina odnosno pravomoćne odluke više oblasti, i traje do 31. jula 1924.

Ponajprije dražbovat će se podjedina lovišta, a bude li se prije zaključka dražbenog čina stavila ponuda za uzakupljenje svih ili više općinskih lovišta ujedno, to će ovakova ponuda imati prednost, ako bude takove ponude barem ravno sa zakupninama odlučenim na dražbi za odnosna lovišta. Bude li se pak stavilo istodobno više takovih komulativnih ponuda za ista komulativna lovišta, otvorit će se smjesta dražba u svrhu uzakupljenja komuliranih lovišta.

Lovišta zem. zajednice zasebno se dražuju kao privatna lovišta (§ 2., 7. i 8. lovniog zakona) te kumulativna ponuda za takova lovišta ne važi.

Dražbeni uvjeti su slijedeći:

1. Svaki se dražbovatelj imade prije započete dražbe iskazati, da je ne-poročnog života, nu onaj, koji se je hotice ogrešio o ustanove lovniog zakona §§ 11., 14. i 49., isključit će se od dražbovanja.

2. Dražbovatelj ima prije početka dražbe položiti 50% isklične cijene kao ţaobinu.

Dostalac imat će nakon dovršene dražbe položiti u ime jamčevine dvo-godišnju dostalu zakupnинu, od koje će se polovica upotrebiti nakon odobrenja dražbenog čina za podmirenje zakupnine za prvu godinu zakupa, dok će se druga polovica ostaviti kao jamčevina odnosno kao zakupnina za posljednju godinu.

5. Zakupnik obvezat će se zapisnički, da će škodljivu zvjerjad što više tamaniti, a korisnu uggajati te da će ustanove lovniog zakona, napose one §§ 11.. 14., 42.—48. strogo provadati.

6. Na pismene, telefonske i brzjavne ponude ne će se uzeti obzir.

Upravitelj: Špeljak v. r.

Broj 3556—1922.

Objava licitacije hrastovog drva za ogrev i tanin.

Na 10. jula o. g. u 11 sati, prodavaće se ofertalnom licitacijom kod kr. Direkcije Šuma u Vinkovcima hrastovi otpaci, koji se nalaze u neizradjenom stanju na sečini izrade željezničkih pragova i duge u ovima državnim šumama kr. Šumske Uprave Rajić:

1. Kućerine — od željezničke stанице Rajić oko 8:5 km — po 1 pr. m 14 (četrnaest) Dinara procenbene vrednosti. Ima ih svega oko 8000 pr. m.

2. M uratovići od željezničke stанице Novska oko 8 km — te Bukovici — od željezničke stанице Novska oko 5 km po 1 pr. m. 16 Dinara i 50 para (šesnaest Dinara i 50 para). Ima ih svega oko 15.000 pr. m.

U S L O V I :

1. Primaju se zatvoreni pismeni oferti, providjeni sa 20 Dinara taksenih marka te priloženo u ime kauicije za grupu br. 1, 6000 (šest hiljada) Dinara, a za grupu br. 2, 12.500 (dvanaest hiljada pet stotina) Dinara. Oferti se primaju do 11 sati. Ponudjena suma po 1 pr. m. ima biti navedena posebice za svaku grupu. Oferti, kasnije podnesi, bilo kojim načinom, nikako ili nedovoljno taksirani, ne će se uzeti u obzir.

2. Kupovina, na aproksimativno nadanu količinu, obračunata po jediničnoj prodajnoj ceni, ima se platiti na blagajnici kr. Direkcije Šuma u Vinkovcima u roku od 14 dana, od dana saopštenja, da je prodaja odobrena.

3. Drvo se prodaje u neizradjenom stanju uz naknadnu premerbu t. j. kupac će drvo izraditi i složiti u prostorne metre, ovi premeriti i onda obračunati po prodajnoj ceni.

4. Rok ugovora je do 1. maja 1923. godine.

5. Svi drugi uslovi mogu se saznati, za radnog vremena, u kancelariji kr. Direkcije Šuma u Vinkovcima i kr. Šumske Uprave u Rajiću.

Vinkovci, 20. junu 1922. godine.

KR. DIREKCIJA ŠUMA.

Kr. kotarska oblast u Delnicama.

Broj 5189 — 1922.

Delnice, dne 13. lipnja 1922.

Predmet: Z. z. Lokve, Mrzlavodica, Mrkopalj — dražba jelovih stabala.

Oglas dražbe jelovih stabala.

Temeljem po županijskom upravnom odboru u Ogulinu odobrenih drvo-sječnih osnova — ovim se od strane ove kr. kotarske oblasti raspisuje dražba jelovih stabala — kako je to u skrižaljci navedeno:

Tekući broj	Zemljistična zajednica	Šumski predjel	Vrst drva	Broj stabala	Kubični sadržaj		Isklična cijena	Vadium	Opaska.
					gradje	goriva			
1.	Lokve	Križi	jela	60	201	26	10.125	1.012	Udaljenost od sječine do državne ceste 1·5 km željezničke stanice Lokve 9·5 km,
2.	Mrzlavodica	Stelnik	jela	60	190	44	11.400	1.400	od sječine do drž. ceste 2 km do kolodvora Lokve 95 km,
		Mrzledroge	jela	16	47	9	2.395	239	od sječine do drž. ceste 3 km do kolodvora Lokve 9·5 km,
			"	17	45	9	2.295	229	
			"	16	51	11	2.605	260	
			"	16	50	11	2.555	255	
			jela	17	56	9	2.845	284	
	Mrkopalj	Brnakosa	"	17	56	8	2.840	284	od sječine do drž. ceste 3·5 km do kolodvora Lokve 1·2 km.
			"	15	58	9	2.945	294	
			"	20	57	9	2.895	289	
			"	18	55	8	2.790	279	
			"	20	57	10	2.900	290	

Dražba će se obdržavati dne 11. jula t. g. u uredu kr. kotarske oblasti u Delnicama.

Općeniti dražbeni uvjeti:

1. Kupoprodaja uslijedjuje na panju bez naknadne premjerbe.
2. Dražbuje se isključivo putem pismenih ponuda — te se ustmjene — brzozjavne — naknadno podnešene i ponude ispod isklične cijene neće uvažiti.
3. Ponudu treba vlastoručno potpisati i priložiti 10% žaobinom od isklične cijene.
4. U propisano biljegovanoj (20 dinara biljeg) ponudi treba označiti sku-pinu (ili više skupina) ako je za nju (njih) ponuda stavljena, zatim ponudjenu

svatu treba izkazati brojevima i slovima — te dodati izjavu nödioca, da su mu dražbeni uvjeti poznati i da na iste bezuvjetno pristaje.

Dražbeni uvjeti stoje na uvid za vreme uredovnih sati u uredovnici šumar. tehničkog izvjestitelja kr. kotarske oblasti u Delnicama.

Upravitelj: Špeljak v. r.

Natječaj.

Kod potpisanošumarskog ureda vlastelinstva biskupije Djakovačke ima se sa 1. kolovoza o. g. popuniti mjesto **šumarskog nadzornika** sa slijedećim berivima godišnje:

Plaća u gotovom 3600 K sa 150% skuparinskim doplatkom, pšenice 800 kg, napolice 800 kg, kukuruza 800 kg, ječma 800 kg, vina 600 litara, bukovih cijepanica 48 prim. Za uzdržavanje dviju krava 50 mete. sijena. Potpuni službeni konjski spreg sa kočijašem, kojeg uzdržaje vlastelinstvo. Pravo držanja svinja za kućnu potrebu. Stan u naravi sa vrtom, te dva jutra zemljišta za produkciju potrebite slame.

Ili mjesto **šumara** sa slijedećim berivima na godinu: plaća u gotovom 2600 K. doplatak 150% te svima gore navedenim berivima u naravi.

Pravo na mirovinu polag postojeće službovne pragmatike.

Natjecatelji za mjesto šumara imadu dokazati, da su državljeni kraljevstva SHS, da su svršili šumarsku akademiju u Zagrebu ili šumarstvo na križevačkom zavodu, da su položili ispit za samostalno vođenje šumskog gospodarstva, a oni, koji bi želili polučiti mjesto šumarskog nadzornika povrh toga, da najmanje tri godine samostalno upravljaju šumarijom, konačno svjedočbama o dosadašnjem službovanju.

Namještenje je u smislu postojeće službovne pragmatike privremeno na godinu dana.

Šumarski ured biskupske vlastelinstva Djakovo.

Maraković, v. r.
šumarski savjetnik.

Ljubljana Fr. Ševčík Židovska ul. 8

puškar in trgovec z orožjem

Ustanovljeno l. 1882.

Kr. prodaja smodnika (baruta).

Na drobno in debelo.

Največja zaloga raznovrstnih pušk, repetir pištol in samokresov kakor tudi vseh lovskih potrebščin in zraven spadajoče municije. Opozarjam zlasti na širom znane sulske brezpetelinarice in trocevke. Bogata izbira finih oprem za lovce.

Orožje in municijo oddajam samo proti veljavnemu orožnemu listu.

Razpošiljalnica za vso državo.

Lovske puške sviju vrsti

od jednostavnije do najfinije izrade, za sačmu ili kuglu, trocjevke, automatične pištole, flobertpuške, po tipu ili na rudžbi, **municiju i pribor dobavlja najjeftinije**, nadalje preuzima i izvršuje **popravke i preudezbe** oružja sviju vrsfi

SLOVENSKA TVORNICA ORUŽJA

prije: P. WERNIG, BOROVLJE, d. s o. j.

RADOV LJICA (SLOVENIJA).

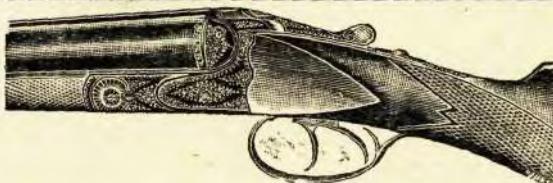
Puškarna v KRANJU

r. z. z o. z.

Tvornica lov. pušaka s elektr. pogonom. Skladište svakovrsnog oružja, municije i lov. potrebština. Sve popravke izvršuje stručnački.

Brzojavi: PUŠKARNA KRAJN.

Cijeniki na zahtjev!

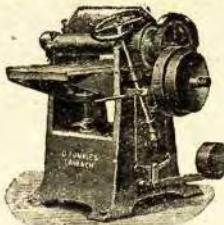
Творница лов. пушака с електр. погоном. Складиште сваковрсног оружја, муниције и лов. потреби ина. Све поправке извршује стручићчаки.

Брзојави: ПУШКАРНА КРАЈН.

Ценик шаље на захтев!

Strojeve za svakovrsnu obradu drveta

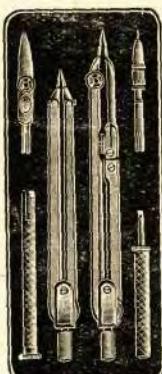
Gatre, skobelnike,
tesarske stolove,
kružne i pasne
pile i dr.

Turbine

izradjuju najsolid-
nije i najjevtinije;

Strojne tovarne in livarne d. d. Ljubljana.

Radionica za preciznu mehaniku

VILJEM SEQUARDT

Ljubljana, Dalmatinova ulica 5.

Teodoliti, tahimetri, nivелacioni poljski i šumarski mjeraci instrumenti, nivel, letve, trasirke, libele, busole, mjeraci lanci i vrpce, planimetri, pantografi, ombrografi, ombrometri, visinski barometri, aneroidi, brojcani čekići, šumska kladiva i sve šumarske instrumente i potreštine, crtači pribor, precizna šestila, tuši, svjetlobni prozirni i milimetarski papiri.

Brušenje risaćih pera i sve popravke točno i solidno. Zagamčeno precizna rektifikacija geodetskih instrumenata.

Za šumske industrije i trgovce drva:

pravi Göhlerovi kolobroji, šumski čekići, čekići za daske, klupe za mjerjenje, vrpce za mjerjenje, brojevi iz ocjeli u svim veličinama najbolje vrsti kod

ŠANDOR SCHNELLERA, rezbara

Zagreb, Strossmayerova ulica 6.

Komercijalna banka d. d. Zagreb

Zrinjski trg 9. — Podružnice: Beograd, Sarajevo.

Telefon: Ravnateljstvo 1—48. Poslovnic 7—29. Brzovojni naslov: „Combank“.

Prima uloške na knjižice i na tekući račun uz najpovoljnije uvjete. Eskomptira mjenice i devize. Finansira i osniva trgovacka, obrtnička i industrijska poduzeća. Podjeljuje predujmove na vrijednosne papire. — Obavlja sve burzovne naloge. Kupuje i prodaje devize, valute i vrijednosne papire.

„SLAVEKS“

dion. društvo za šumsku industriju, Zagreb.

Proizvadja i eksportira: Rezanu hrastovinu najbolje slavonske kakvoće sa pilane Brod n./S. Parenu i neparenu bukovu gradju znamenite kakvoće sa pilane Pakrac.

„SLAVEKS“

société anonyme d' exploitation forestière,
Zagreb.

Produit et exporte: Scie Chêne, de meilleure qualité de Slavonië de sa scierie de Brod s./S. Scie Hêtre de la célèbre provenance de Pakrac de sa scierie de Pakrac (Slavonie) Etuvagé égal. Usine de talons en bois de Hêtre.

MILAN PRPIĆ D. D.

VELETRGOVINA DRVOM

Telefon br. 5-60. ZAGREB Bakačeva ul. 4.

Eksplotacija šuma i proizvodnja svakovrsnog materijala iz tvrdog i mekanog drva. — Kupuje i prodaje sve vrsti drva na veliko.

SLAVONIJA

društvo na dionice
za industriju drva

ZAGREB, Mažuraničev trg 11.

Telefon broj 20 - 56 i 17 - 22.
Osnovano godina 1904.
Zaposleno 1200 radnika.

Brzozavi: „SLAVONIJA“.
Dionička glavnica K 80,000.000.
Pričuvna glavnica K 37,5000.000.

Parna pilana, tvornica furnira, pokućtva, sjedala za stolice i parketa u Brodu na Savi.

Izradjuje razanu gradju iz svih vrsti tvrdog drveta, naročito iz slavonske hrastovine, zatim furnire iz svih vrsti domaćog i eksotičnog drveta te iz vočaka. Sjedala za stolice i parketa iz hrastovine i bukovine.

Proizvadja masivno pokućtvo iz bukovine, hrastovine, brestovine, jasenovine i javorovine.

Podružnice i zastupstva u Beogradu, Brodu n. S., Wienu, Pragu, Brnu, Budapešti, Segedinu, Oradea Mare (Nagyvárad), Aradu i Bukareštu.

Dioničarsko društvo
za eksploataciju drva
Zagreb, Gajeva ul. 32

Telefon 16-34, 14-55, 12-38.
Brzozavi: „EXPLOITAT“.

Parna pilana i tvornica
parketa Virovitica.

Parna pilana Teslić.

Prodajni ured Banja-Luka.

Proizvadja i eksportira:
hrastovu robu, parenu i neparenu bukovinu, mekanu rezanu gradju, gorivo
drvo te parkete.

Société Anonyme
d'Exploitation forestière
Zagreb, Gajeva ul. 32

Téléphone 16-34, 14-55, 12-38.
Télégrammes: „EXPLOITAT“.

Scierie à vapeur et fabrique
de parquets Virovitica.

Scierie à vapeur Teslić.

Bureau de vente Banja-Luka.

Produits et exportés:
matériaux en chêne, hêtre
étuvé et non étuvé, bois ten-
dre matériaux de construction
et matériels sciés et bois pour
chauffage et parquets.

Zrinjski trg 17

„DOM“

Telefon 4—42

DIONIČKO DRUŠTVO ZA DRVENE GRADNJE

Tvornica: Černomerec ZAGREB Brzoj. naslov: „Dom“

Radijone za drvene konstrukcije i blan'an e, parna pilana. Tvornica za izradbu vrata, prozora, parketa i nutarnjih uređaja. - Poduzeće za specijalne drvene gradnje, te izradbu dr enih kuća u rastavljenom i stabilnom stanju. - Radijone za pokućstvo i za vrt po stanovitim tipovima. - Konstrukcione radijone za izložbenu zgrade te dvorane.

Poručuju svoju specijalnu tvornicu za izradbu jednoličnih kuća, prozora, vrata, parketa kao i jednoljčnog pokućstva, baraka te svih vrsti konstrukcija izrađenih po stanovitim tipovima. — U svrhu pojeftinjenja i normaliziranja gradjivo-stolarskih radnja specijalizirali smo vlastiti pogonski odio za jeftinu izradbu na veliko te izrađujemo normalna okova i neokovana vrata sa ili bez opšava i pošva u veličinama od $0'65 \times 2'00$ m, te $0'90 \times 2'00$ m, i dvokrilna $125 \times 2'25$ m svjetlosti; nadalje prozora $1'00 \times 1'77$ m, $1' - \times 1'35$ m, $1 - \times 1'02$ m, $0'90 \times 1'50$ m, $0'95 \times 1'90$ m, $1'50 \times 1'90$ m, stalno na zalihi, prema tomu uz svakodobnu dobavu.

Prvo jugoslavensko d. d. za šumsko gospodarstvo i industriju.

Centrala: Zagreb, Gjorgjićeva ulica 2/II.

Poduzeća: Parna pilana i tvornica kutija u Podgradcima kod Bosanske Gradiške. Vlastelinstvo Sirač kraj Daruvara.

Producija: sve vrsti jelovog rezanog materijala i gradjevine robe, bukovi rezani materijal pareni i nepareni, bukovo gorivo drvo, bukove podvlake, bukovi drveni ugljen i dr.

Uprava: Podgradci, p. Bos. Gradiška, Bosna.

Željezn. postaja: Okučani i Jasenovac.

Otprema robe: sa pilane do Bos. Gradiške vlastitom šumskom željeznicom, u Bos. Gradišći vlastito skladište na sav. obali. Otpremanje Savom preuzima se dijelom i vlastitim plovnim sredstvima.

Šumska industrija

FILIPA DEUTSCHA SINOVI

Vrhovčeva ul. 1

Z A G R E B

Telefon broj 47

PARNA PILANA U TUROPOLJU.

Export najfinije hrastovine. — Na skladištu ima velike količine potpuno suve hrastove gradje svih dimenzija.

UTEMELJENA GODINE 1860.

**Industrija drva i parna pilana
VINKO AUGUSTIN, CELJE (SLOVENIJA).**

Parna pilana u Št. Jurju ob južni željezničici izrađuje prvo vrsne paralelne smrekove daske. Preuzima komisije iz smreke i bukve.

Učiteljska tiskarna v Ljubljani

je najmoderneje urejena in izvršuje vsa tiskarniška dela od najpriprostejšega do najmodernejšega.

Tiska šolske, mladinske, leposlovne in znanstvene knjige. — Ilustrirane knjige v eno- ali večbarvnem tisku. — Brosure in knjige v malih in tudi največjih nakladah. — Časopise, revije in mladinske liste.

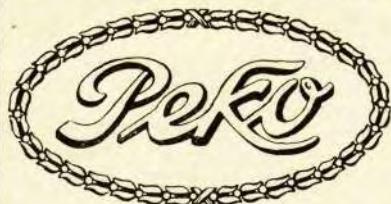
Okusna oprema ilustriranih katalogov, cenikov in reklamnih listov.

Lastna izdelovalnica šolskih zvezkov.

Šolski zvezki za osnovne šole in srednje šole. Risanke, dnevni in beležnice.

UČITELJSKA KNJIGARNA

prodaja slovenske znanstvene, strokovne, leposlovne, pripovedne in mladinske knjige; dalje knjige za osnovne šole, srednje in obrtne šole; zaloga vsakovrstnega papirja, pisalnih, risalnih in šolskih potrebščin in učil; razglednice, umetne in pokrajinske v veliki izbiri.

PETER KOZINA & KO.

GLAVNO SKLADIŠTE:

LJUBLJANA, BREG BR. 20

preporuča jugoslovenskim šumarima i lovcima solidnu izradu vlastitih tvornica na **brdskim i šumskim cipelama, vojničkim bakandžama** te raznim štrapacnim i luksuznim vrstama obuće za gospodu i dame.

Oružje za lov, šport i obranu.

S. Kočonda

ZAGREB, Preradovićev trg br. 2.

Telefon 20—51.

Prodaja na veliko i malo.

Tražite cijenike!

NATISNILA UČITELJSKA TISKARNA V LJUBLJANI.
